

స్త్రీపురుష సమానత్వమావశ్యకమా?
ఎందేని అనర్థదాయకమా?

స్త్రీలు పురుషులతో నన్నిటియందును సమానత్వము గావలయునని యాందోళన చేయుచున్న నీ దినములలో, స్త్రీపురుష సమానత్వ మెంతవఱకావశ్యకము ; అట్టి సమానత్వమం దనర్థ మేమైనగలదా యను విషయము పాఠకుల కుపయుక్తముగ నుండు నను తలంపుతో పై సమస్యపై నుత్తమ వ్యాసమును రచించిన రచయిత్రికి బంగారు పతకము బహుమతిగా నిత్తుమని 1935 సం. దసరాసంచికయందు ప్రకటించితిమి. తద నంతరము మా కందిన పోటీవ్యాసములలో నుత్తమమగు శ్రీమతులు మైదవోలు పద్మావతీదేవి వేమల మీనాక్షీదేవిగారల వ్యాసముల గతసంచికయందు ప్రకటించియుంటిమి.

ఈ సోదరీమణు లిరువురు తమవ్యాసములందు, జీవితవ్యాపారము లన్నింటిలోను స్త్రీపురుషసమానత్వ మత్యంతావశ్యకమనియు ఎంతైనను అనర్థముగాదనియు ఘంటాపథముగ చాటియున్నారు. ఈ విషయము సర్వత్ర యంగీకరించుట కొన్ని యాటంకములుగలవని ఎంచవలసియున్నది. కొన్నింటియందు అనర్థదాయకమను విషయమును వారువివరముగ చర్చింప వదలినందున యిందువ్రాయ దలపెట్టితిమి.

స్త్రీపురుషసమానత్వమును ప్రబోధము చేయువారందరు పురుషుల కేయే హక్కులున్నవో అవన్నియు స్త్రీలకుకూడ నుండవలయుననియు, పురుషు లేమేమికార్యముల నొనర్తురో ఆ కార్యములు చేయుటకు స్త్రీలకెట్టి యాటంకములుండగూడదనియు రాయి గుద్ది చెప్పుచున్నారు. ఇది సాధ్యమయి వారనుకున్నంత సౌఖ్యప్రదమగునా యన్నదే ఆలోచనీయము.

ఈ సమస్యయెడ చాలకాలమునుండియు స్త్రీపురుషుల కొకవిధమగు దుర్భ్రమ యుండుట వాడుకైనది. దానిని దూరముగ బారద్రోలినగాని యీ సమస్యపై వ్రాతలర్థముగావు.

స్త్రీలకు పూర్వకాలమున నెక్కువ గౌరవముండినది. కాని యది క్రమక్రమముగ కాలదేశపాత్రముల ననుసరించియో, లేక తనయధికార ప్రాబల్యము చలాయింప దలంచియో, లేక కేవలము స్వార్థపరత్వము వలననో పురుషుడు స్త్రీని ప్రకృతపుస్థితికి దెచ్చియుండవచ్చును. కాని నేడు దానికి పరితాపమంది హృదయపూర్వకముగ స్త్రీలస్థితి నుద్ధరింప పాటుబడు పురుషులుగలరు. ఎంతపాటుబడినను పడుచున్నను వారి యాధిపత్యమునగాని చక్కబడని స్త్రీలును లేకపోలేదు. దీనిని గమనింపక స్త్రీస్వాతంత్ర్యముపై పురుషు లెంతవ్రాసినను, ఏమిచేసినను, న్యాయాన్యాయములను, సత్యాసత్యముల నరయక పురుషుల కెపుడును స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యము నిచ్చుటకు భయమున్నదనుకొను విచిత్రాభిప్రాయముగల్గి కొందరుస్త్రీలు వారివ్రాతలను ఖండించుటయేముఖ్యమని తలంచుచున్నారు. ఇక పురుషులన్ననో, తమ దైన్యస్థితి నెఱిగి తాము బాగుపడినగాని దేశము బాగుపడదనియెంచి యభివృద్ధికి వచ్చుమార్గ మేది యన్వేషించినను, అది పురుషుల కెంతమాత్ర మనర్థదాయకము గాకున్నను, స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యమున్న తమజీవయాత్రకు కష్టముగలుగునని విచక్షణలేక వారి కార్యజాలమునంతయు ఖండించుదుర్భ్రమచే, పక్షపాతముచే బాధపడుచున్నారు. ఇరువురును పక్షపాతములను వీడి న్యాయదృష్టితో సాంఘికాభివృద్ధికి త్రోవల గమనించి తదనుగుణముగ వర్తించుటుత్తమము. ఇపుడిట వ్రాయబోవు విషయముల సోదరసోదరీమణులెల్ల నిష్పక్షపాత దృష్టితోడనే తిలకింతురని మనవి.

స్త్రీస్వాతంత్ర్యమును, హక్కులనుగూర్చి వ్రాయునపుడుగాని, మాటలాడునపుడుగాని ఒకరిద్దరివ్యక్తిగతాభిప్రాయములను, వ్యక్తుల కష్టములను మనసునందుంచుకొనక జనబాహుళ్యమునకిన్నివిధముల ననుకూలించు పద్ధతులకై ప్రయత్నింపవలయునేగాని, పరిస్థితులనుబట్టియు పరిసరములనుబట్టియు సహజోద్యోగములవీకి వేరువిధముగజీవయాత్రగడపవలసివచ్చిన వారి నాదర్శముగాగొని దానినే జనసామాన్యమునకు వర్తింపదలంచి పని జేయుట ముదావహము గాజాలదు. ఏలయన యెక్కుడభివృద్ధిగోరువారు జనసామాన్యమే గాని యొకరిద్దరు వ్యక్తులుగారుగదా!

స్త్రీపురుష సమానత్వమావశ్యకమా ? ఎంతేని అనర్థదాయకమా ?

పరమాత్ముడు తనసృష్టియందు స్త్రీపురుషులను భేదదృష్టితో - అనగా ఒకరు హెచ్చని నింకొకరు తక్కువయనికాని, ఒకరధికారి, యింకొకరు బానిసయనిగాని, ఒకరికి స్వాతంత్ర్యముగల దింకొకరికిలేదని కాని - సృష్టింపలేదు. ప్రపంచములో చేయవలసిన కార్యజాలము ననుసరించియు, గడపవలసిన జీవితము ననుసరించియు, విభేదముగలిగించెను. స్త్రీసృష్టికి మూలమే కాక, సృష్టిసాగుటకు కూడ సాధనము. కావుననే వారు మాతృత్వమువహించి శిశుపోషణాదిభారములు తప్పనిసరిగవహింపవలసియుండును. దాని కనుగుణముగనే వారి శరీరనిర్మాణము, వారి ప్రకృతియు సృష్టింపబడినది. పురుషులన్నచో స్త్రీలు పైజెప్పిన స్థితియందున్నపుడు వారి రక్షణార్థమై పాటుబడుటకు వలయు ప్రకృతి గలవారైయున్నారు. ఇది నైజముగ నేర్పడినదగుటచే స్త్రీపురుష సమానహక్కుల చర్చించునపుడు దీనిని సదాదృష్టియందుంచుకొనవలసియుండును.

నేటిభారతస్త్రీలస్థితి యెంతయు నభివృద్ధిని కాంక్షించుచున్నది. మతముపేరట సంఘముపేరట వారి యాయురారోగ్యసౌభాగ్యముల కాటంకముగలిగించు పద్ధతులన్నియు మాన్పి, తమ జీవితోద్యోగములు వేరైనను, సౌకర్యము లుండవలయునని ప్రయత్నము జేయుట మంచిదే. దీనికి సంబంధించిన, రాజకీయ, మత, ఆర్థిక వివిధ విషయములనుగూర్చి సోదరీమణు లిదివఱకే ముచ్చటించియున్నారు. వాని మరల నిచట చర్చించుట చర్వితచర్వణమగును.

కాని స్త్రీలు పురుషులవలెనే జీవితవ్యాపారము లన్నింటియందును పాల్గొనవలయునని పోరాడుటలో లాభములేదు. మచ్చునకు కొన్నిటిని పరికింతము. నేటి విద్యావిధానము పురుషులకే యుపయోగపడుటలేదు. పైగా వారిధనమును శక్తిని పీల్చి పిప్పిచేసి యుద్యోగముల కుపయోగపడక వారి జీవితము నధోగతికి తెచ్చుచున్నది. అట్టివిద్యయే స్త్రీలకు మరింత చెడుగుచేయుననుటలో సందియముండదు. అట్లని స్త్రీలకు విద్య అనవసరమనియనుటలేదు. వారికి కావలసిన విద్య వేరు. ఎవరికి కావలసినవిద్య వారునేర్చికొన్న యుపయోగముండునుకాని పురుషులు నేర్చుకొన్నదే స్త్రీలును నేర్చుకొనవలయునన్న యుపయోగమేమి ?

శరీరకష్టములకోర్చి, కావలసిన యుద్యోగములన్నియు చేయుటకు పురుషులకు సహజముగ బలమున్నది. ప్రకృతివారి కెట్టి యాటంకములు గలిగింపదు. దానికై పురుషులట్టివిద్య నభ్యసింపదగును. స్త్రీలెల్లరా యుద్యోగములకై చదువవలయునన్న తమ సహజోద్యోగములను వీడుచున్నారన్నమాట. వీడిన నేమనవచ్చును. స్త్రీపురుషు లిరువురు సంపాదింపగల రనవచ్చును. ఏమన్నను సహజోద్యోగములు మానుట లాభదాయకముగాదు. పైగా అనర్థములు గలుగుట తప్పదు.

ఒక యుదాహరణము. పురుషులింత మంది విద్యావంతులుండగా, ఎన్నియో నేర్చినవారుండగా స్త్రీలనే నర్సులనుగా నియమించు టెందులకు? వారు రోగుల కుపచారము చేయుటలో నమితమైన ఓర్పు, దయ, సానుభూతిగల్గి వర్తింతురనియేగదా? పురుషులట్లు ప్రయత్నించినను చేయగలుగుదురా? చేయజాలుదుమని తమ్మును నర్సింగు కోర్సుకు చేర్చుకొమ్మని తమకందులో సమానతయుండవలయునని పురుషులు పోరాడుచో నది అపహాస్యమును, తెలివి తక్కువయు నగునుగదా?

ఇదియేగాదు. శిశుపోషణాది కార్యములు పురుషులెంత నేర్పరులైనను నేర్వగలుగుదురా? గృహనిర్వహణమున, పాకకళలో, లలితకళాభ్యాసమున పురుషులు స్త్రీలకు వెనుకేగదా? ఎంత మహిమాన్వితుడైనను శిశువును బెంప దాదిని నియమింతురుగాని పురుషుని నియమింతురా? కారణమేమి? వారికట్టి గుణములు ప్రకృతి సిద్ధము గావు. లేనివి తెచ్చిపెట్టుకున్న రాణింపవని అందరెఱిగినదే! కావుననే పురుషులతో నన్నిటియందును సమానతగల్గి వారి యుద్యోగములన్నియు చేయవలయునను టెంత శ్రేయోదాయకమో ఆలోచింపుడు.

స్త్రీ లుద్యోగములు చేయుట కింకొక యాటంకముకూడ గలదు. వారికి శక్తి, జ్ఞానము, ఓర్పుయున్నప్పటికిని ప్రకృతి గల్పించిన శరీర నిర్మాణాది విషయములబట్టి వారు ప్రతిమాసము కొంతకాలము తప్పక విశ్రాంతి బొందవలసిన వారగుచున్నారు. ఆకాలమున నారోగ్యము ననుసరించి మన పూర్వులు పెక్కునియమముల గావించిరి. ఆ నియమముల నుల్లంఘించిన అనారోగ్యము గల్గి బాధపడుదురనుట వింతగాదు. నేడు వానిని గమనింపని వారిస్థితిని మనము కనులార గాంచుచునేయున్నాము. ఉద్యోగముల దున ఇట్టి నియమములను బాటింప వీలుండదు. పైపెచ్చుగ గర్భవతులుగా నున్నప్పుడు, తదనంతరము కొంతకాలమువఱకు వారలకు విశ్రామము తప్పక కావలసియుండును. ఇట్టిచో ఉద్యోగములు నిరాటంకముగ సాగవని వేరుగ వచింపబనిలేదు.

ఇది సర్వసాధారణముగ నందరికిని వర్తించు విషయము. అంతియగాని యెవరుగాని, యెట్టిపరిస్థితులందుగాని, ఎంతలాభదాయకమైనను గాని ఏ స్త్రీయైనను ఏ యుద్యోగమును చేయక మడికట్టుకొని కూర్చుండవలసినదని మా యుద్దేశ్యము గాదు. తప్పని సరియగుచో అనర్థముగాక శ్రేయోదాయకమగుచో చేయవచ్చును. వైద్యవిద్యయందు ప్రాథమిక పాఠశాలో పాధ్యాయినులుగా వారు కృషియొనర్చిన పురుషులకంటె కూడ యెక్కువ అనుకూలింపగలరు. అంతియగాక గృహనిర్వహణమాది విషయములను స్త్రీలకు బోధింపవలసినపుడు వారెక్కువగ నుపకరింపగలరు. ఇటులనే అందరికిని అన్ని యుద్యోగములు లాభదాయకములై వారికి మేలొనగూర్చు ననుమాట అతిసాహసము.

పాశ్చాత్యదేశములలో స్త్రీ పురుష భేదములేక సమానతగలియున్నారనియు, సమానముగ నన్ని యుద్యోగములందును పాల్గొనుచున్నారనియు మనముకూడ నట్లుండ వలయుననియు కొంతమంది వచించుట గలదు. విద్యావంతులైన మన సోదరీమణుల కంటె పాశ్చాత్యసోదరీమణులే యెక్కుడుగ గృహనిర్వహణభారము వహించుచున్నారనియు, ఇతరోద్యోగములకంటె ప్రకృతి బద్ధమగు యుద్యోగమునే యెక్కుడుగ కాంక్షించుచుందురనియు వారెఱుగ వలయును. ఇంతకు వారిని పూర్తిగా మన మనుకరింపజాలము.

చుక్క బొట్టు

శ్రీమతి సామవేదుల చిరంజీవమ్మగారు

తెల్వి, సౌందర్యమిచట కేంద్రీకరించె, చూపరుల దృష్టులిచ్చోట నుడివడియెడు ;
గాగమాంగళ్యములకు శ్రీరామరక్ష, సొగసుగా బాలతీర్చిన చుక్కబొట్టు !

* * *

పసరు బాల్యమునాడు పాలబుగ్గలమీద అమ్మదిద్దియట్టె యగరుబొట్టు
పరికిణీల్గట్టెడి ప్రాయంబునందున చెలులు మోమునఁబెట్టు చిట్టిబొట్టు,
పరిణయంబావేళ ప్రౌఢబాలలుకూడి వేడుకతో దీర్చు పెండ్లిబొట్టు,
పతిఁగూడి సంసారభారంబు బూనుచో కొనగోటవాటించు కుంకుమంబు,
కాంత! నీభాగ్యరేఖ సాక్షాత్కరణము, తరుణి! సౌందర్యవిభవ సాధనవిధమ్ము
బాల! నీపతిఁ దూరదేశాలనుండి, గతగృహోన్ముఖుఁజేయు నక్షత్రమహహా !

* * *

శారదాచంద్రవిశాల ఫాలంబుపై మురిపెంబుపట్టిచ్చు పుట్టుమచ్చ
సంపుల్లదరవింద స్వచ్ఛాననంబున రక్తిజూపెడి పుష్పరజముబొట్టు
పూవుకన్నెల పాలబుగ్గరేకులపైన సుళ్లుతిర్గెడు తేటిచుక్కబొట్టు
సరసీప్రశాంత సంపన్నముఖంబుపై మిట్టిమెగసెడి మీలుచిట్టిబొట్లు
ప్రకృతిసౌందర్యలక్ష్మికి పసయబొట్టు, సహజసౌందర్యవతులయ్యు సాధ్వులకును
వింతసొబగునుగూర్చి పావిత్ర్యమొసగు, కుంకు మా గురు కస్తూరిగోరుచుక్క !

* * *

పాలపొంగగు దుష్టులభావములను, చల్లచుక్కయి విరుచు నీసాధ్విబొట్టు !
తనమనోహరు ధర్మపథమ్మునందు, త్రోవచూపించు రేబవల్ ధృవము ధృవము !

పాశ్చాత్య ప్రపంచము

తిరిగి రూజువెల్టు

అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రమున అధ్యక్ష పదవికి ఎన్నికలు జరిగినవి. ఇదివఱకు ఎన్నడును లేని అఖండవిజయముతో రూజువెల్టుగారు ప్రతిద్వంద్విని జయించి అధ్యక్షులైరి. అమెరికా ప్రజలండ రాతనియెడ నంతటి నమ్మకమును గల్గియుండుటలో విచిత్రమేమియు లేదు. సంయుక్తరాష్ట్రములాతని పరిపాలనాఫలితముల నిదివఱకే యామోదించినవి. ఇంకను ఆతడు ఎన్నికలకుముందు తనను మరల అధ్యక్షునిగా నెన్నుకొన్నచో దేశమును సుభిక్షము గావించి ప్రకృతము ప్రజాబాహుళ్యమునకు కార్మికులకు గలుగు కష్టముల దొలగింపుదుననియు నిరంతరము యుద్ధములకై ప్రయత్నించుచున్న యూరపుఖండదేశములతో నేకీభవింపక శాంతికై పాటుపడుదుననియు వాగ్దానము గావించియుండెను. ఆవిధముగనే శాంతి కీమహావ్యక్తి పాటుబడి యితరదేశములకు పాఠమునేర్పి తన వాగ్దానము నెరవేర్పవలసియున్నది. ఈ యమెరికా ఎన్నికలు భారతీయులకు మంచి పాఠము నేర్పుచున్నవి. ఎవరు ప్రజాబాహుళ్యమునకై సర్వవిధముల పాటుబడుదురని తలంతురో వారియెడ భేదాభిప్రాయముల వీడి వారిని నేతలుగా నంగీకరించి దేశాభ్యుదయమునకు దోడ్పడవలయును. భారతదేశమునందు కాంగ్రెసునెడ ప్రజలందరట్టి నమ్మకమునే గల్గియున్నారు. కాని యింకను దేశమునందున్న భేదాభిప్రాయముల నిర్మూలింప ప్రయత్నించుట అవసరము.

* * *

స్త్రీలకుకూడ నిర్బంధసైనికశిక్షా?

నేటి నియంతలు చేయుచేష్టలు చూచినచో వారు మానవుల సమూలనాశనమునకు తలపెట్టినటుల సందేహముగల్గకమానదు. ముసోలిని హిట్లరులు యువకులకుకూడ నిర్బంధసైనికశిక్ష నొసంగుటయగాక బాలురకుకూడ విద్యతోబాటు సైనికశిక్ష కరుపుటయందు నిమగ్నులై యున్నారు. రష్యాసైన్యమునందు స్త్రీలెందరో చేరియున్నను, చేరుచున్నను వారి కెట్టి నిర్బంధములేదు. పరిస్థితులబట్టి స్త్రీలు స్పెయిను సైన్యమునందు జేరుచున్నారుగాని అధికారులు వారిని తప్పక చేరవలయునని యాజ్ఞాపించుటలేదు. కాని శాంతయుతముగనున్న టర్కీలో కెమాల్‌పాషాగారు స్త్రీలకు నిర్బంధసైనికశిక్ష నమలుపరచుట కాలోచించుచున్నట్లు దెలియుచున్నది. ఇది శృతిమించుటయగును. అనగా వారు పోరాడలేరని గాదు. సమయమువచ్చినచో వారు స్వదేశసంరక్షణ కెంతమాత్రము వెనుదీయరనుట నిజమేయైనను వారిని నిర్బంధసైనికశిక్షకులోజేయుట యుచితముగాదు. అంత

జాతీయ మహిళాసభవారు దీనికి తమ యసమ్మతిని దెలుపుచు యాందోళన సాగించుట యుచితము.

*

* *

హిట్లరు బాంబు

హిట్లరు జర్మని దేశమునకు నియంతృత్వము వహించినప్పటినుండి మహా యుద్ధమునకు ముందు తనదేశమున్న స్థితికి దీసికొనిరావలయునని భగీరథప్రయత్నములు చేయుచునే యున్నాడు. యుద్ధానంతరము గావింబడిన వార్సెల్సుసంధి షరతుల నుల్లంఘించుట కారంభించినాడు. లోకార్నో ఒడంబడికను ధిక్కరించినాడు. లోలోపల తన్నెవరైన యెదిరింతురేమోయని రాత్రింబవళ్లు యుద్ధ సామగ్రిని తయారుచేసికొనుచున్నాడు.

వార్సెల్సుసంధి షరతులలో జర్మను నదులను అన్ని దేశములు వ్యాపార సౌకర్యముల కుపయోగించుకొనవచ్చునను నది యొకటి. హిట్లరు తమతో మిత్రత్వమున నున్న దేశములుతప్ప తదితరులు జర్మను నదులపై వ్యాపారములు సాగించుటకు వీలులేదని ప్రకటించెను. దీనివలన యింత వఱకు ఆనదులపై వ్యాపారములు సాగించుచున్న దేశముల కిబ్బంది కలుగకమానదు. అంతటితో కొంప లంటుకొనునేమో?

ఎప్పటికైనను అట్లు గాకమానదని హిట్లరు ఎఱిగియే సామ్యవాద మడుగంట జేయు నుద్దేశ్యముతో రహస్యముగ జపాను దేశముతో మొన్ననే సంధిచేసికొనెను. ఈ సంధి ప్రకారము రెండు దేశములు తమలో నెవరిమీదనైన యితర దేశములు యుద్ధమునకు గడంగుచో పరస్పరసాయము చేసికొనుట కిచ్చగించినవి. రష్యాదేశమన్న జర్మని జపానులకు గిట్టదు. ఒంటరిగ రష్యాతో దలపడి బ్రతికివచ్చుట కల్లయని ఈ రెండు దేశములకు బాగుగ తెలియును. అందుచేత నివి యీయెత్తు యెత్తినవి. నేటిపరిస్థితులను బట్టి చూచినచో జర్మని మరియొక ప్రపంచ యుద్ధమును కూడ దెచ్చిపెట్టునేమోయని సందియము గలుగుచున్నది.

*

* *

అశాంతి కడ్డము లేదా?

ప్రపంచములో ప్రతిచోటను అశాంతి అల్లరులు ప్రబలుచునే యున్నవి. మొన్న మొన్నటివఱకు పాలస్తైనునం దల్లరులుజరిగి యూదుల కపరిమితముగ నష్టముగలిగినది. ఇది యంతరించినదో లేదో దీనిప్రక్క దేశమగు సిరియానందు అల్లరు లారంభమైనవి.

లెబనాన్ అను ప్రజాప్రభుత్వరాష్ట్రము సిరియాప్రభుత్వమునకు చేరినది. అది యింత వఱకు ఫ్రాన్సుమేండేటరి పరిపాలనముక్రింద నుండినది. కొంతకాలముక్రింద లెబనాన్ ఫ్రాన్సుచేరి సంధిచేసికొన్నవి. దానిప్రకారము ఫ్రాన్సు లెబనానుకు కొంతకాలములో స్వాతంత్ర్యనిచ్చుట కంగీకరించినది. దీనికా రాష్ట్రవాసులగు క్రైస్తవులందరు సంతసించి పండుగచేసికొనుచుండగా సిరియా సమ్మతి లేకనే లెబనాన్ ఫ్రాన్సుతో సంధిగావించుట

తగదని మహమ్మదీయులందరు సమ్మెకట్టి క్రైస్తవుల బాధించుటకు పూనుకొన్నారు. వారి దుకాణములు కొల్లగొట్టడము, ఇండ్లకు చిచ్చుపెట్టడము జరుగుచున్నది. ప్రభుత్వమువారీ అల్లరులనడచుటకు సైనికశాసనము అమలు జరుపుటకు యోచించుచున్నారు.

ఈ అల్లరుల దురదృష్టము భారతదేశమునుకూడ వీడలేదు. పోయిన మాసమారంభించిన బొంబాయిఅల్లరులు మొదట అణగిపోయిన సూచన లగుపడినను మరల తలయెత్తి వచింపరాని దురంతరములు కడమిచ్చుచున్నవి. కోట్లకొలదిజనులు కడుపునిండ తినుట కన్నములేక అవస్థపడుచుండగా తిన్నదిఅరుగక మతములని మట్టిగడ్డలని పోరాడుకొనుచున్న వీరి విజ్ఞానము నేమనవలయునో తెలియకున్నది.

* * *

స్పెయినుకు అంత్యదశ సమీపించినదా?

స్పెయినుదేశపు ముఖ్యపట్టణమగు మాడ్రిడ్‌నగరిము విద్రోహులచేతిలో పడినట్లే యెంచబడుచున్నది. ఇపుడు యుద్ధము చేయు యిరుపక్షములవారు యుద్ధానంతర మేమి యనుభవింపదలంచియున్నారో కాని పట్టణములను, పల్లెలను, ప్రజలను, పాడిపంటలను భస్మము చేయుచున్నారు. మాడ్రిడ్‌కు కూడ ఆగతే బట్టినది. ఇంకా పూర్తిగా రాజధానినగరము లోబడకమున్నే, ప్రజాప్రభుత్వమువారు ఓడకముందే విద్రోహుల నాయకుడగు ఫ్రాంకోను జర్మను యిటలీదేశములు స్పెయినుదేశమునకు నిజమగు అధికారి యని గుర్తించుట ప్రపంచమునకు వింతగల్గించుటలేదు. ఈప్రకారముచేయుదురని ముందే అందరెఱుగుదురు. ఇపుడు వారు విద్రోహులకు బహిరంగముగా యుద్ధసామగ్రుల బంపుదురని తలంపబడుచున్నది. వీరిసాయముచే విద్రోహులు స్పెయినునందు తమ అధికారము నెలకొల్పుదురేని ఇటలీజర్మనీల యెత్తులుకొనసాగి నాజీ సిద్ధాంతములు మూడుప్రక్కల చుట్టుకొని ఫ్రాన్సును ముప్పతిప్పలబెట్టును. ఆదినుండీ యిట్లగునని భయపడుచున్న ఫ్రాన్సు స్వరక్షణకొఱకై మరికొన్ని యెత్తుల నెత్తగలదు. తరువాత?

సోయాబీను

చదువుల రామచంద్రయ్యగారు

మానవశరీర మొక విచిత్రయంత్రము. దాని నిర్మాణమునకును, తదనంతరము నిరంతర పరిశ్రమచే నందు కర్చయిపోవు శక్తిని పునరుద్ధరించుటకును ఆహార పదార్థముల మూలమున కావలసిన వస్తువులనెల్ల మానవుడు సమకూర్చుకొనవలసియున్నది. ఈవస్తువులన్నియు నేదేని యొకేపదార్థమునుండి దొరుకవు. పెక్కు పదార్థములను మిళితము జేసినగాని సరియగు వస్తువులు లభింపవు. దీని నెఱుగక శరీరాభివృద్ధికి గావలసిన పదార్థములు లేని కొన్ని యాహారములనే తినుచుండుటవలన ఆరోగ్యముచెడి, శక్తి నశించి, అల్పాయువగును.

మన యాహారపదార్థములం దిట్టి లోపములే గలవు. మన యాయుర్దాయ ముండవలసిన దానిలో సగమై ప్రపంచమందలి దేశములలో కడపటి స్థాన మాక్రమించుచున్నది. వేయిమందికి 84 గురు నిరంతరము రోగములచే బాధపడుచున్నారు. నానాటికి జాతియొక్క ఆరోగ్యము దానివలన వారి శక్తియు క్షీణించిపోవుచున్నది. పరిశ్రమలన్నియు బలహీనములై దేశదౌర్భాగ్యమునకు తోడగుచున్నవి.

శరీరాభివృద్ధికి గావలసిన పెక్కుపదార్థములు పాలయందు గలవు. కాని యితరదేశములవలె మన దేశీయులు పాలు సర్వసాధారణముగా నుపయోగింపరు. దీనికి అజ్ఞాన మెక్కువ తోడగుచున్నది. భారతీయులలో శక్తిహీనమైన ఆహారమును ఎక్కువగా తినువారు మదరాసు మండలమువారై యున్నారు.

భారతీయుల ఆహారమందలి లోపములు పెక్కు గలవు. వానిలో కొన్నింటిని జూపెదను.

ముఖ్యమైన ఆహారము మండల మండలమునకును మారుచుండును. ఈ పదార్థములందు మాంసకృత్తులు, క్రొవ్వుపదార్థములు తక్కువ.

శరీరమునకు ముఖ్యముగా గావలసిన ఎ. బి. డి. వైటమినులు అందులో లేవు. కాల్సియమ్, ఫాస్ఫరస్, ఇనుము మొదలగు పదార్థములు తక్కువ.

చాలమంది ఎ. సి. వైటమినులుగల ఫలముల నుపయోగింపరు.

పాలు, పాలతో సంబంధించిన ఆహారమును చాల మంది వాడరు.

మాంసాహారులు తాము తిను జంతువు లారోగ్యములా కాదాయని గమనింపరు. వారైన మంచి మాంసము, చేపలు, గ్రుడ్లు ప్రతిదినము తినలేరు.

ధాన్యముమీద పొట్టు, ఆసను ఉడికించిన నీరు నుపయోగింపరు. దానియందే ముఖ్యమైన పదార్థములుండును.

బలపదార్థములైన పాలు, వెన్న, నేయి, నూనెలం దితరపదార్థముల గలిపి పాడుచేయుదురు.

ఇవన్నియు గమనించినచో భారతీయుల ఆహారమునకు పాలు, తత్సంబంధమైన పదార్థములు, ఫలములు (ఆటంకములేనిచోట మాంసము, చేపలు, గ్రుడ్లు) చేర్చవలసియున్నదని తెలియుచున్నది. కాని యిది దుర్భరదారిద్ర్యమునబడి క్రుంగుచున్నవారందరికిని

సోయాబీనులనుగూర్చిన వివరములు గృహలక్ష్మి కార్యాలయమునకు వ్రాసిన బడయగలరు.

సాధ్యమగునదిగాదు. అందుచే అందరి అ దుబాటులో నుండి సులభముగ చౌకగ దొరుకునదియై, వారి ఆహారమునందు ప్రకృతముగల లోపములనెల్ల పూర్తి చేసెడి వస్తువు గావలసియున్నది. అదియే సోయా బీజ.

చరిత్ర : పుట్టుపూర్వోత్తరములు:—

సుమారు రెండుకే లేండ్లకుముందు రచింపబడిన 'కొఆంగియా' అను చైనీయుల నిఘంటువునందు ఇది 'టాటియక' అనియు, పురాతన గ్రంథములలో 'షూ' లేక 'షో' అనియు పేర్కొనబడినది. బహుశా 'సోయా', 'సోయ్', 'సోజా' అను పదము 'షూ' నుండియే వచ్చియుండును.

సోయా ప్రాగ్దేశమునందే ప్రభవించినది. చైనా, కొరియా, మంచూరియా దేశములు దీనికి మాతృభూములు. చైనాయం దిది వేలకొలది సంవత్సరముల నుండి బలమైన ఆహారపదార్థముగా నెంచబడు చున్నది. సుమారు 6000 సం॥ముల క్రింద చైనా దేశమును పరిపాలించిన షెన నుంగ్ దీని నా దినములలో నుత్తమాహారముగా 'షెన జూల్ గాంగ్'నందు వర్ణించెను. తరువాత చైనా గ్రంథములందు నిదేవిధముగ సోయాబీజ వర్ణింపబడినది. జపాను పురాతన గ్రంథములందుగూడ యిట్టివర్ణనలే గలవు. కాని ఇదెంత పురాతనమైనదో తెలియగలదు.

వర్ణనలేగాక చైనీయులు దీనిని 7000 సం, క్రింద నుండి పండించుచున్నట్లు తెలియుచున్నది. ఈ దేశములందు దీనికి సుమారు 70 పేరులు గలవు వీనిలో 1400 రకములుగలవు (పశ్చిమ దేశపు రకములతో గలిసి యివి యిప్పటికి 1500 రకములగునని తెలియుచున్నది.) చైనీయులకందరి కిది ముఖ్యమైన ఆహారము. వేయి సంవత్సరముల క్రింద చైనాభాషలో 1 దీనియుపయోగమును తెలుపుచు రచించిన పద్యములు గలవట.

ఇంతటి యమూల్యాహారపదార్థము 17వ శతాబ్దమువరకు పాశ్చాత్యులకు తెలియకయుండెను. క్రమక్రమముగ వారు దీని విలువను తెలిసికొని రెండు శతాబ్దములలోపలనే దానిలో ఆహారపదార్థముల తయారుచేయుటేగాక, యితర విషయములకుకూడ నుపయోగించి లాభము పొందుచున్నారు.

ఇది భారతదేశమున కంత క్రొత్తది గాదు. దీనిని ఆస్సాం హిమాలయ ప్రాంతములనుండి బర్మా వరకు పండించుచుండినట్లు తెలియవచ్చుచున్నది. కాని దీని వ్యవసాయమునందు భారతీయు లంతటి శ్రద్ధవహింపలేదు. నేడమిత శ్రద్ధ వహించుచున ట్లగపడుచున్నది. కాలక్రమమున నది భారతీయులకు ముఖ్యమైన పంటయై బీదలపాలిటి పారిజాతమై యొప్పునని యాశింతును.

సోయాబీనుతో చేసికొనదగు పదార్థములు

సోయా పాలు.—

సోయాపాలుకు 7 భాగములు నీళ్లు 1 భాగము సోయాబీనుల పిండియు కలుపవలయును. నీరు బాగుగా మరిగినతరువాత పిండి కొంచెము కొంచెముగా వేయుచు గరిటెతో కలుపుచుండవలయును. దానిని 15 నిమిషములు బాగుగా నుడకనివ్వవలెను. కొంత సేపు క్రిందమంటతీసి పొయ్యిమీదనే కొంతకాలము పెట్టియుంచవలయును. తరువాత ఆనీటిని గుడ్డలో వడియగట్టుకొనవలయును.

సోయా పెరుగు:—

పైవిధముగ పాలను తయారుచేసికొన్న తరువాత సాధారణ పాలకువలెనే మజ్జిగనో, మరేపులుసు పదార్థమునో కొంచము గలిపి పేర బెట్టుకొననగును. ఇది సాధారణపాల పెరుగుకంటె గట్టిగనుండును. రుచికూడ బాగుండును.

(సశేషము)

గృహిణీత్వానికి జీతాలా?

'ఒక సోదరి'

ఇల్లాలు ఇంటిపనులు చేయడానికి భర్తలు జీతాలివ్వాలంటే విన్నవాళ్లకు నవ్వొస్తుంది కామోసు. పైగా పురుషులంతా "గృహనిర్వహానానికి మేము జీతాలు ఇవ్వవలసివస్తే, బైటదిరిగి, కష్టకష్టాలుపడి సంపాదించి, యింట్లోవున్నవాళ్లను పోషించేటందుకు మాకు గృహిణే యివ్వాలె" అంటారేమో! ప్రస్తుతం విషయం అదికాదు. నేడు చాల మంది సోదరీమణులు విద్యావతులై ఉద్యోగాలు చేయాలని ప్రయత్నం చేస్తూవుండడం తరుచుగా జరుగుతూందిగదా! కొంతమంది వివాహాలకుముందు వుద్యోగాలు చేసినా పెళ్లిళ్లయిన తరువాత మానుకోవలసి వస్తుంది. పెళ్లయినతరువాతకూడా వుద్యోగాలుచేయాలంటే వారి జీవితం సుఖంగా జరగదు. అటువంటివారంతా యీలాంటి విషయాల్లో యేమిచేయాలో వివరిస్తూ పి. ఎన్. మోహిలిగారు బాంబె క్రానికల్లో యీలా వ్రాస్తున్నారు.

కొంతమంది సంపాదించి స్వతంత్రంగా జీవితం గడపడానికంటూ, మరికొంతమంది కళాదృష్టితోనంటూ వున్నతవిద్య అభ్యసిస్తున్న సోదరీమణులు దినదినాభివృద్ధి కాంచుచుండడం ముదావహమైందే. కారణమేమైనా వారిసంఖ్య చాలా పెరిగిపోతూంది; వారు పురుషులతో సమానంగా డిగ్రీలు సంపాదించి తక్కువజీతాలకు వుద్యోగాలు చేయడానికి పూనుకొంటున్నారు. కాబట్టి మనకు నూతనంగా 'స్త్రీలు వుద్యోగాలు చేయవచ్చా?' అనే సమస్య బైలుదేరింది.

గాజుభరిణల్లోపెట్టి వుంచాలనే సనాతనులలో ఆటంకముందేమోగాని నవీనాచారాలకు వాడుకపడినవారిలో వివాహం గాని వారు వుద్యోగంచేయడానికి అభ్యంతరం వుండదు. ఒకవిధంగాచూస్తే వుద్యోగం చేస్తూ సంపాదిస్తూవున్న స్త్రీ తనజీవితంలో పెళ్లిఅయినతరువాత ఎక్కువగా సుఖపడుతుంది. కాబట్టి నవీనులదృష్టిలో—ఆస్త్రీ పెళ్లిఅయినతరువాత వుద్యోగం మానుకోని గృహనిర్వహణం చేయదలంచుకొన్నా—వివాహానికిపూర్వం వుద్యోగంచేయడం లాభదాయకమైందే.

కాని పెళ్లయినతరువాత—

పెళ్లితోకూడా సాధారణంగా పరిస్థితులు పూర్తిగా వేరవుతవి. వివాహితఅయిన స్త్రీ తనవిషయమే గాకుండా తనభర్తవిషయం కూడా బాధ్యత వహించవలసివస్తుంది. కాబట్టి యిచట పరస్పర విరుద్ధవిషయాలు రెండు సమన్వయం చేయవలసివుంది. వివాహితఅయినస్త్రీ వుద్యోగంచేయవచ్చా అనేది ఒక ప్రబలసమస్యగా ఏర్పడుతుంది. ఈసమస్య పరిష్కారంపైననే భార్యాభర్తల సౌఖ్యం ఆధారపడివుంది. ఈసమస్యపైన విద్యావంతులైన నవీనదంపతులు ఎక్కువగా కలహిస్తారు; ఫలితాలు దుర్భరంగా పరిణమిస్తవి.

ఈవిషయంలో పురుషునిదృష్టి చాలా స్పష్టంగావుంటుంది; దానికి వేరే చర్చ అనవసరం. అతడు తాను పెళ్లాడినస్త్రీ తన సౌకర్యాలు గమనించాలని కోరుతుంటాడు. అంతేకాకుండా ఇంటిని చక్కగా శుభ్రంగా వుంచాలనీ తనకు నచ్చినట్లుగా వండాలనీ, పిల్లల శ్రద్ధగా చూచుకోవాలనీ అనుకుంటాడు. చదివినా, చదువకపోయినా ఒకస్త్రీ తన్ను భర్తగా అంగీకరిస్తే, తాను కోరుదానికంతా ఆమె అంగీకరించే పెళ్లాడుతుందని అతను అనుకుంటాడు. లేకపోతే ఆమె తన్నెందుకు పెళ్లాడుతుంది? ఇది సాధారణంగా పురుషుని స్వార్థదృష్టి.

అయితే విద్యావంతురాలైన స్త్రీదృష్టి కొంచం భేదిస్తుంది. విద్యావతులలో చాలామంది ప్రేమసహవాసానికి పెళ్లాడుతారుగాని గృహనిర్వహానానికి పిల్లల కనడానికి కాదు. అంతేకాకుండా నేటి విద్యావతులకు ఒకవిధమైన ఆత్మగౌరవం, ఆర్థికంగా స్వతంత్రజీవితం గడపాలనే భావం వుంది. అది కొంతకాలంనుంచే బైలుదేరింది. ఆర్థికస్వాతంత్ర్యం లేకపోయిన తరువాత ఇంట్లో మరేవిధమైన స్వాతంత్ర్యం కూడా వుండదని దీల్లో అంతరార్థమై వుండవొచ్చు. కాబట్టే విద్యావతి తాను తన ఉద్యోగం నిలుపుకొని గృహనిర్వహణం పూర్తిగా యితర సేవకులపైన పెట్టడానికి చూస్తూవుంటుంది.

ఇక్కడే పురుషు డభ్యంతరపెట్టడం. అతని స్వానుభవమైన అభిప్రాయ మేమిటంటే జీతానికి పనిచేసే నూరుమంది సేవకులైనా ప్రేమపూరితఅయిన తనభార్య తన గృహాన్ని సౌఖ్యప్రదంగా జేసినట్టు చేయలేరనే. డబ్బుతో దయ్యాన్నికూడా ఆడించవచ్చుకాని ప్రేమనుకాని ప్రేమపూరితమైన సేవనుకాని ఎంతధనమైనా సంపాదింపలేదు; సకలసౌఖ్యాలు కలగడానికి అత్యావశ్యకమైన సంతోషగృహవాతావరణము కల్పించడానికికూడా అది యుపయోగించదు; అని అతని తలంపు. ఇది యథార్థమైందే అని అందరూ అంగీకరించవలసిందే. ఇల్లాలు గృహాధికారము వహించని కొన్ని యిళ్లను చూడండి; ఆగృహము నిర్జీవంగా కనపడుతూ సంతోషానికి దూరంగావుంటుంది. కాని నేటి దైనికజీవితములో పెక్కుసమస్యల నిరంతరము ఎదుర్కొను పురుషుడు సంతోషప్రదమై శాంతియుతమై ప్రేమపూరితమైన గృహజీవితాన్నే కోరుతుంటాడు. ఇది కొంతమంది విద్యావతులన్నట్లు పురుషులదురాశా, లేక తగని కోరిక అవుతుందా?

గృహజీవితములోనికి పిల్లలు రాగానే యీసమస్య మరింత విషమిస్తుంది. అది పురుషునివాదనకు బలాన్ని పెంచుతుంది. పెద్దవారైన పురుషులకే గృహం కావలిసివస్తే పిల్లలకు దాని ఆవశ్యకత మరింత హెచ్చుకదూ? పురుషునికి దైనికజీవితంలోని కష్టాలను వుపశమింపజేయడానికి భార్యయొక్క శ్రద్ధ, ప్రేమ కావాలంటే పిల్లలకు దినమంతా తల్లియొక్క ప్రేమ, ఆదరణ కావలసివుంటుంది. కాబట్టి యీ

సమస్యకు తృప్తికరమైన పరిష్కారం కనపడ లేదని అనవలసిందేనా?

ముందే శ్రద్ధపుచ్చుకోవడం ఉత్తమమైందే. పెళ్లికిముందు విద్యావంతులు వివాహమంటే ఏమిటో అందులో ఎవరెవరేమేమి భాధ్యతల నిర్వహించవలెనో స్పష్టంగా మోమోటంలేకుండా చర్చించుకొనడం వుత్తమం. వారు దాని కంగీకరించక పోయినా పెళ్లాడే కోరికుంటే దానికి తగినట్టు తగిన యేర్పాట్లు చేసికొనడం మంచిది. ఆసమయంలో వారు ఒకరికొకరు కొంచం సానుభూతి చూపించేస్థిలో వుంటారు. అలా కాకుండా వారి ఆశయాలు అభిప్రాయాలు, విపరీతంగా భేదిస్తే వారు పెళ్లాడకముందే ఆసమాచారం స్పష్టంగా తెలిసికొనేది మంచిది; చేసికొన్నతరువాత తెలిసికొనే దానికంటె.

ఒకవేళ పెళ్లయినతరువాత భార్యాభర్తలు భేదపడితే? భార్య అపుడుకూడా తనవుద్యోగం నిలుపుకొని సంపాదించదలచుకొంటే? భర్త ఆమెను గృహానిర్వహణం తప్పక వహించాలని పట్టుబడితే? వారప్పుడేమిచేయాలి?

దీనికి రెండుమార్గాలువున్నవి. అవి బాగా పనిచేస్తవికూడా. మొదటిదేమిటంటే, భార్య బైటపోకుండా యింట్లోనో, గృహాలంకరణానికో పనికొచ్చే ఒక పరిశ్రమను ఆరంభించడం. విద్యావతి యీవిషయాల్లో తన బుద్ధిని వినియోగిస్తే చేయవలసినవి ఎన్నోవున్నవి.

రెండోది. ఇది విద్యావతులకు తగిందీ తృప్తికరమైందీకూడా. ఏమిటంటే గృహనిర్వహణాన్ని ఒక వుద్యోగంగా ఎంచుకొని భర్తను దానికి తగినట్టు డబ్బు యివ్వమనడం. ఇది అందరికీ హాస్యంగా తోస్తుందేమోకాని ఇందులో విపరీతం ఏమీ లేదు. పురుషుడు తనభార్య సత్యంగా గృహనిర్వహణములో ఎక్కువసేవ చేస్తుందని గుర్తిస్తే ఆమెకు ప్రతిఫలమివ్వడానికి వెనుతీయకూడదని అనుకుంటా. ఎందుకంటే పురుషుడు విద్యావతిగావుండే తనభార్య తనవుద్యోగం మానుకొని గృహనిర్వహణం చేయాలంటే ఆమెకు కలిగే ఆర్థికనష్టం కనపడకుండా చేయడానికి కొంత యేదైన యివ్వవలసిన ఆవశ్యకతవుంది. అందుచేత ఆమెకు తృప్తికరంగా కొంతడబ్బు యివ్వాలి. ఇది మీారు ఒక జేబునుండి మరొక జేబులోనికి మార్చినట్లే కనపడుతుంది. కాని మానసికంగా దీనివల్ల చాల మేలు కలుగుతుంది. ఈకాలములో చదువుకున్న స్త్రీ స్వాతంత్ర్యంఅంటే ఎక్కువగా గణిస్తుంది కాబట్టి పైస్థితిలో ఆమె తన స్వాతంత్ర్యం నిల్పుకున్నానని తృప్తిపడుతుంది. ఈవిధంగా 'పెళ్లయిన స్త్రీ వుద్యోగంచేయవచ్చా' అనే సమస్య దంపతుల కిద్దరికీ తృప్తికరంగా పరిష్కారం అవుతుంది.

గృహపరిశ్రమలచే ధనము గడించుటెట్లు?

పరిశ్రమలవలన నేడితరదేశము లెంతటి యభివృద్ధికి వచ్చినవో వచ్చుచున్నవో వేరుగా వచింప బనిలేదు. భారతదేశమందు పరిశ్రమలు చాలతక్కువ; ఉన్నను అవి విదేశవస్తువులతో చేయునట్టివై యున్నవి. స్వదేశవస్తువులనే యుపయోగించి పరిశ్రమల కొనసాగించుట భారతదేశభావిభాగ్యమునకు దారితీయుట యగును. కాని దీనికి పెట్టుబడియు, నిర్మాణకౌశలము, పారిశ్రామిక విద్య, పైగా ప్రభుత్వమువారి యాదరణ చాల యావశ్యకములు.

ఇవి లేకనే కొన్ని పరిశ్రమలు జరుగుటకు వీలులేకపోలేదు. వానిలో గృహపరిశ్రమలు ముఖ్యములని యెంచనగును. మనము నిరంతర ముపయోగించు చిన్నచిన్న వస్తువులను కూడ విదేశములనుండి కొనుచున్నాము గదా! వాని విరామకాలమున సులభముగా గృహిణులే తయారుచేసికొన్నచో వారికి కొంత ఖర్చుతగ్గి వృథాగాబోవు కాలము గూడ సద్వినియోగముచేసినట్లగును. ఇతర దేశములందు గృహిణులు కష్టములైన పెక్కుపరిశ్రమల యింటియందే యారంభించి ధనము గడించుచున్నారు. నేడు మన భారతీయాంగనలకుకూడ నట్టి పరిశ్రమలు మేలుగూర్చునను నాశయముతో యీ ప్రకటన శేయుచున్నాము.

పై సమస్యపై ఉత్తమవ్యాసముల రచించిన సోదరీమణులకు ప్రథమ ద్వితీయ తృతీయ బహుమతులుగా రు 5, రు 3, రు 2. నివ్వబడును. సంపాదకుల తీర్మానమే అంత్యముగా పరిగణింపబడును. ఆ పరిశ్రమ యీక్రింది నిబంధనల ననుసరించి యుండవలయును.

1. గృహిణులు ఇలువీడకనే స్వయం సహాయముతో చేసికొనుటకు తగియుండవలయును.

2. ఆ పరిశ్రమయందు విదేశవస్తువుల నుపయోగింపక అన్నివస్తువులును స్వదేశీయములై సులభముగా లభించునవియైయుండవలయును.

3. ఈ పరిశ్రమయందరి అందుబాటులో ప్రాక్టికల్ గానుండవలయును.

4. ఈ పరిశ్రమవలన తయారగువస్తువులు అందరికిని అత్యావశ్యకమైనవిగనుండి త్వరగా ఖర్చుగావలయును.

ఈ విషయములన్నియు గమనించి సోదరీమణులు త్వరలో తమకు దెలిసిన పరిశ్రమలను గురించి వ్రాయుదురుగాక.

'ఆ......!'

రాజా వేంకటపద్మనాభ రావుగారు

1-వ రంగము

(అగ్రహారము. బ్రాహ్మణయిల్లు. సోమశాస్త్రిగ్గు ఓపక్క అరుగుమీదకూర్చుని ఎండాకు చినయి స్తళ్లకు బాదమాకులతో మానిక లేస్తుంటాడు. వయస్సు 55 సం. తక్కువ వృద్ధవు. మాసినగడ్డము పీఘారి రేఖలతో అయిక్యమైపోతుంది. చామనచాయగ, బక్కపల్చగ వుంటాడు. రెండో అరుగుమీద చిరిచాప వేసివుంటుంది: దానిమీద శంకరశాస్త్రి, సోమశాస్త్రికొడుకు — కూర్చుని వో యింగ్లీషు పుస్తకాన్ని చూస్తుంటాడు. గుంటూరుకాలేజీ బి.ఎ. విద్యార్థి. వయస్సు 24 సం. మించకుండా వుంటుంది. సన్నగ, ఎర్రగ — అందంగా వుంటాడు. నవనాగరికత అతనిలో కనిపిస్తుంటుంది. సమయం — ఉదయము.)

శంకరశాస్త్రి:— నాన్న గారూ! చెల్లి ఏడుస్తూంది, ఆ తాతను చేసుకోనని.

సోమశాస్త్రిగ్లు:— దానిముఖం. దానికేమి తెలుసు చెప్పూ. ఆయనకేంరా! దబ్బపండులాంటిమనిషి!

శంక:— అయినా మనకుమటుకు తెలీటంలా నాన్న గారూ! చెల్లికీ, ఆయనకు యీడాజోడా! ఆయనకు అరవై సంవత్సరాలుంటాయి; చెల్లికి పన్నెండో సంవత్సరం దాటుతూవుంది.

సోమ:— అరవై సంవత్సరా లుంటే మటుకు? నలభై సంవత్సరాల మనిషిలావుంటాడు. ఆయనకున్న వోపిక నీకుందీ? తెల్లవారుఝామున లేచి స్నానం చేసి — చల్లో! — పీటమీదకూర్చుని పారాయణ చేయటం మొదలుపెట్టాడంటే పదిగంటలదాకా లేవడు. తిండో! తద్దినంబ్రాహ్మడికన్నా యింకా కొంచెం ఎక్కువతింటాడు. ఎంతహరాయింపు!

శంక:— (కోపంగా) నాన్న గారూ! మన ముసలిగేదె నాల్గుమానికల చిట్టుతిందాపెట్టితే? ఎలా అన్నా, ముసలివాళ్లు ముసలివాళ్లే! ఎంతతిన్నా, ఎంతచేసినా ఏండ్లుతగ్గి మళ్లావయిసాళ్లుకారుగా! చెల్లి ఆయనకు కూతురవ్వా వచ్చును. మనుమరాలయింటే ఏమన్నవమ్మతారేమో!

సోమ:— దానికేమిరా! కామశాస్త్రిగ్గ వాలుగో పెండ్లి చిన్నపిల్లనేగా చేసుకుంది! ఈయనకంటే పెద్దవాడేగా! ఆ అమ్మాయి పెద్దదికాలేదా? సంసారం చేయటంలేదా? అప్పుడే యిద్దరుపిల్లలు!

శంక:— చదువుకున్న శాస్త్రిల్లు ఆయన. మంత్రాలతో పిల్లలను కంటున్నాడేమో! నాన్న గారూ! మొన్న మీకు ఎవ్వరో దానమిచ్చేరే ఓఆవుపెయ్యను, దానిని అమ్మేరుకదూ? ఎంతకు?

సోమ:— ముందు ముప్పైచెప్పాను. ఎవ్వరూ మొగ్గిరాలా. చివరకు పాతిక్కిచ్చా.

శంక:— నాన్న గారూ! ఆ ఆవుపెయ్యకు చెల్లికీ భేదం ఏమిటి? దానిని పాతిక్కమ్మితే, చెల్లిని నాలుగువేల కమ్ముతున్నారు.

సోమ:— (తెల్లముఖంవేసి) అదేమిటి? చెల్లిని అమ్ముతామురా! యేదో సంబంధం మంచిదని యిస్తున్నాముగాని; మనం ఆయనకు దగ్గరబంధువులం అవుతున్నాము. ఏదోబహుమానంగా యిస్తానన్నాడు ఆ పెద్దమనిషి. మనం వద్దంటే బాగుంటుందీ? ఇదిగో చూడూ, యిక యిబ్బందివుండదు. ఈ సంవత్సరం బి. ఎ. అయిపోతే వచ్చేసవత్సరం దానిపైచదువుదు గాని, అయితే అది గుంటూరులోవుండదా?

శంక:—'అంగట్లో అన్నీవున్నాయి; అల్లుడు నోట్లోశని' అన్నట్లు వుంది. ఈ సంవత్సరం యినుప పెట్టెతాళం పోయిందాఏమిటి? డబ్బుకోసం నే నెంతయిబ్బందిపడ్డానో మీ కేంతెలుసు! ఇప్పుడు పంపారు, యిక అప్పుడుపంపుతారు! దాని కేమిగాని, హాయిగా మేనరికం యిచ్చుకోకూడదూ? కృష్ణ శాస్త్రి వచ్చేసంవత్సరం బి.ఎ. చదువుతాడు. పిల్ల వాడు అందంగా వుంటాడాయెను. తెలివిగలవాడు; బుద్ధిమంతుడు. పిల్లా, పిల్లవాడికీ, యిద్దరికీ యిష్టమే!

సోమ:—ఇష్టానికీ, అయిష్టానికీ కాదు. అసలు పిల్లవాడి కేమి ఆస్తుందో చెప్పు. ఆవున్న కొంచెం ఆస్తీ చదువుకిందే ఆఖరవుతుంది. ఉద్యోగాలా, పాడా, తరువాత అడుక్కుతింటమేనా? అదీచేత కాదు యీ పాడుఇంగ్లీషుమూలాన. ఆయనకుచూడు, ఎంతఆస్తీ! ఎంతఆస్తీ! పైనసంపాదనఎంత! యిప్పటికీ బయలుదేరాడుఅంటే పూటకు రెండురూపాయలు, మూడుమానికలబియ్యం మూటకట్టందీ యింటిగుమ్మం తొక్కడు. ఓ పెద్దపెంకుటిళ్ళవంతి, పాడి, పంట, చేతినిండాడబ్బు — ఆయన కేమిరా, లక్ష్మీపుత్రుడు! అమ్మాయి ఎంతసుఖపడొచ్చు!

శంక:—స్త్రీకి నిజమైనసౌఖ్యం తగినభర్తవల్ల వస్తోంది, కాని డబ్బువల్లరాదు. చూడండి నాన్న గారూ! ఈవూళ్లో పంతులు ప్రకాశరావు నెలకు యిరవైసంపాదిస్తేనేమి? భార్యాభర్తలు — యీడూ జోడు — చిలుకాగోరంకలులాగ ఎలా హాయిగా వుంటున్నారో? అది సౌఖ్యమంటే.

సోమ:—అబ్బాయి! నువ్వు చిన్నవాడివి. అను భవంతక్కువ. డబ్బువుంటే కొండమీదికోతి దిగి వస్తోంది. అసలు ఫలానివారిభార్యఅన్నా గొప్పే! ముందుమాటయిచ్చే, ఆ పెద్దమనిషికి. ఇపుడుకాదంటే బాగుండదు. సాయంకాలం పిల్లనుచూచుకోటానికి మన యింటికొస్తారు చూడు. వారినిజాగ్రత్తగా బాగా మర్యాదచేయాలి. నువ్వు ఆయనను ఎక్కిరించి పోట్లాటపెట్టుకు నేవునుమా! బాగుండదు.

శంక:—(కోపంగా) నే నేమిచెప్పినా మీకు నచ్చదు. మీయిష్టంవచ్చినట్లు చేయండి.

సోమ:—అలాఅన్నావు బాగుంది. ఏదో పెద్ద వాడిని నే నున్నాగా నాకే వొదిలిపెట్టు అదంతా.

(తెరపడుతుంది)

2-వ రంగము

(సాయంకాలము. సోమశాస్త్రిస్ల ఇల్లంతా అలికి ముగ్గులేసివుంటుంది. ద్వారానికి మామిడిఆకు తోరణంకట్టి వుంటుంది. ద్వారం కిందిభాగానికి పసుపు, కుంకం పెట్టివుంటుంది. ఓ అరుగుమీద చిం చాప, రెండోఅరుగుమీద తాటిఆకులచాప పరిచి వుంటాయి. శంకరశాస్త్రి తాటిఆకు చాపమీద కూర్చునివుంటాడు. సోమశాస్త్రిర్లు, యిటూఅటూ పచార్లుచేస్తుంటాడు.)

సోమశాస్త్రిలు:— (ఆలోచనగా) సుబ్బావ ధానిగారు యింకారాలేదేమిటి చెప్పుమా!

శంకరశాస్త్రిలు:—(విచారహృదయంతో ఆకా శంవంక చూస్తోంటాడు.)

సోమ:—అబ్బాయీ! ఇపుడెన్ని గంట లవుతుంది?

శంక:—అవుతుంది నాలుగుగంటలు.

సోమ:—వొస్తూవుంటారు అనుకుంటూ (వీధివేపు చూచి) ఆ! వారేలాగున్నారు వస్తున్నారు. (మళ్లా నిదానించిచూచి) వారే! సుబ్బావుధాని, పిచ్చయ్య శాస్త్రిర్లుగార్లు.

(ప్రవేశం సుబ్బావుధాని, పిచ్చయశాస్త్రిర్లు. సుబ్బావుధాని కాబోయేపెండ్లికొడుకు. శరీరం పచ్చగావుంటుంది. ఇస్త్రీచేయని చాకలింటిగుడ్డలాగా ముఖంనిండామడతలు, మీసాలులేవుగాని ఫ్రెంచి కటింగులాగ నశ్యం ముక్కుదగ్గర. చెవులకు బంగారు కుండలాలు మామిడిపండ్లులాగ వ్రేలాడుతుంటాయి.

మాడుమీదిజుట్టు మాయమైవుంటుంది. తలచుట్టూ పంచపాళీలాగ తెలుపు, నలుపుమిళితమైన జుట్టు కనిపిస్తుంది. తెల్లని జరీధోవతికట్టుకొని, ఓజరీ ఉత్తరీయం మెడచుట్టుకొని వుంటాడు. కాఫీరంగు కొల్లాయి గుడ్డ భుజంమీద వేల్లాడుతుంటుంది. నడుందగ్గర ఓ పెద్దకురుపులాగ పొడుంబుర్ర వుంటుంది. కండ్లకు సులోచనాలువుంటాయి. చేతిలో వెండిపన్నుకర్ర. అరవైసంవత్సరాలకు తక్కువలేని మనిషిలాగా వుంటాడు. (పిచ్చయ్యశాస్త్రుల్లు పెండ్లిళ్లకుదిర్చే బ్రాహ్మణుడు. సాక్షాత్తు తద్దినాల బ్రాహ్మణుడులాగ వుంటాడు.)

సుబ్బావధాని:—నమస్కారాలండి, మామగారు!

సోమ:—చిత్తం! చిత్తం! దయచేయండి పెద్దలు. ఇదిగోనీళ్లు కాళ్లుకడుక్కోండి. (ఇద్దరికి చెంబులతో నీళ్లుయిస్తాడు.) కాళ్లు తుడుచుకోండి. (కొల్లాయిగుడ్డయిస్తాడు.) అలా చాపమీద దయచేయండి.

(సుబ్బావధాని, పిచ్చయ్యశాస్త్రుల్లు చాపను అలంకరిస్తారు.)

సోమ:—తమరు పడికట్టుకోని దాహంపుచ్చుకుంటారా?

సుబ్బా:—అబ్బే! అవుసరంలేదు. వారేనాండి మీ అబ్బాయి గుంటూరులోచదువుత.

సోమ:—చిత్తం.

సుబ్బా:—మిమ్ములను ఎప్పుడూచూడలా.

శంక:—సాధారణంగా నే నిక్కడవుండను; ఎప్పుడన్నా శెలవులకువస్తూంటా.

పిచ్చె:—అయ్యో! తమరు మమ్ములను తొందరగాపంపాలి. పొద్దుపోతూంది. సాలుమైళ్లుపైగా పోవాలి.

సోమ:—అలాగే. అమ్మాయిని తీసుకోరమ్మంటారా?

పిచ్చె:—చిత్తం!

(సోమశాస్త్రుల్లు ఇంటిలోనికిపోయి 12 సంవత్సరముల అమ్మాయిని తీసుకొచ్చి గుమ్మందగ్గిర నుంచోపెడతాడు. ఆ అమ్మాయి తలవొంచుకొని వుంటుంది. ఎర్రగా, సన్నగా, నాజూకుగా వుంటుంది. చాల అందంగా వుంటుంది అనేచెప్పాలి. పరికిణీ, గౌను తొడుక్కొని, చాల బంగారునగలుపెట్టుకొని వుంటుంది.)

పిచ్చె:—అమ్మాయీ! నీ పేరేమిటమ్మా?

అమ్మాయి:—శకుంతల. ......

పిచ్చె:—ఓ, దివ్యమైననామం!

సుబ్బా:—ఎందుకండీ, కండ్లవెంబడి నీళ్లుకారుతున్నాయి, కండ్లకుజబ్బా?

సోమ:—అబ్బే! లేదండీ. ఉదయం తలంటిపోసుకుంది, నురుగు కంట్లోపడ్డది.

శంక:—కండ్లకు కాదు జబ్బు; హృదయానికి.

సోమ:—(కుమారుని వేపుకండ్లువుంచిచూస్తాడు.) అదీకాక, పాపము! తల్లిపోయిసంవత్సరమేగా అయింది. ఉదయాన్నించి తల్లినితలుచుకొని ఏడుస్తుంది. పెండ్లిసమయంలో ఆవిడ లేకపోవటం, ఎంతో లోపంగావుంది.

సుబ్బా:—అరెర్యా! కాదుమరి.

సోమ:—ఆవిడ బతికున్నప్పుడు అంటూవుండేది, మీలాటి గొప్పసంబంధాని కియ్యాలని. పాపం! చూచిసంతోషించే యోగ్యత లేకపోయింది.

శంకర:—ఇలాటి గొప్పసంబంధము దొరుకుతుందో, దొరకదో అని సగము యీదిగులుతోనే చచ్చిపోయింది.

సోమ:—(కొంచెం తెల్లముఖంవేస్తూ) అదికూడ నిజమేనండి.

సుబ్బా:—అవును, అనుకున్నవన్నీ జరుగుతాయా మరి?

సోమ:—చిత్తం. అలాగే.

సుబ్బా:—ఏమన్నా చదువుకుందా అండి?

సోమ:—భారతం, భాగవతం గడగడ చదివేస్తుందండి. కొంచెం యింగ్లీషుకూడ నేర్చుకుంది అన్నయ్యదగ్గిర.

శంకర:—మీకు కొంచెం చూపుతగ్గినట్టువుంది; ఇబ్బందేమి లేదులెండి. మా అమ్మాయి మీకు కావలసిన పారాయణగ్రంథాలన్నీ చదివి వినిపిస్తుంది.

సుబ్బా:—మాపుకేమండీ? ఈ కళ్లతో ఈ వూరికే......ఏదో......

పిచ్చె:—అందానికి పెట్టుకున్నారు; మాపు కేమండీ, నిక్షేపంలావుంది.

సుబ్బా:—అయినా, చదవవలసిన అవుసరమే లేదు. అన్నీ నాకు కంఠతావొచ్చు.

సోమ:—చిత్తం. పెద్దలు తమ కేవిరావు?

పిచ్చె:—సోమశాస్త్రిర్లుగారూ! అమ్మాయి వొంటిమీదవున్న సొమ్మంతా, అమ్మాయితోటే వొస్తుందా అండి?

సోమ:—(తెల్లముఖం వేస్తాడు)

శంకర:—అచ్చే! అవి ఎలావస్తాయిఅండీ? ఊరికే చూపించాము, మా అమ్మాయికి, చాల సొమ్ములు మొయ్యగల శక్తివుందని. లేపు మీరు కొంచెంచేయిస్తే మొయ్యలేదని.

సుబ్బా:—సొమ్ము కేమిలెండి, నాదగ్గర మూడు వేల ఏడువందల పదహారు రూపాయల కిమ్మత్తుగల సొమ్ము వుంది.

సోమ:—(లేటముఖంతో) తమదగ్గరసొమ్ము కేమి కొరతండి? అపరకుబేరులు!

పిచ్చె:—పిల్లకేమన్నా లోపంచేస్తారా? అమ్మాయిగారు ఎక్కడికిపోవాలన్నా నడవకుండా ఓ ఒంటెద్దుబండి కొంటానన్నారు.

సోమ:—ఓంటెద్దుబండీ కొంటారు, రెండెడ్లబండీ కొంటారు. వారు తలుచుకుంటే ఎమిచేయలేరు?

శంకర:—ఏమి సామర్థ్యం! దున్నలబండీ కొంటారు, వారికేం మహారాజులు!

సుబ్బా:—(కొంచెం కోపంగా) దున్నలబండీ?

సోమ:—అంటే, అమ్మాయీ, మీరు హాయిగా ఒంటెద్దుబండిఎక్కి పార్వతీపరమేశ్వరులులాగ తిరుగుతుంటే, వ్యవసాయానికి దున్నలబండి.

సుబ్బా:—పొలాలన్నీ మక్తాకు యిచ్చాను.

సోమ:—చిత్తం. అదే హాయిలెండి

పిచ్చె:—సంబంధము స్థిరపడ్డట్టేగా? తాంబూలాలు పుచ్చుకోండి.

సోమ:—ఇప్పుడేమి? మునుపే స్థిరపడ్డది.

(సోమశాస్త్రుల్లు, సుబ్బావధాని తాంబూలాలు పుచ్చుకుంటారు).

పిచ్చె:—ముహూర్తం ఎప్పుడు స్థిరపరిచారు?

సోమ:—ఉదయాన్న రామావధానిగారిదగ్గరకు వెళ్లి ముహూర్తంపెట్టించాను. ఎల్లుండి రాత్రి ఒంటిగంటకు చాలదివ్యంగావుంది అన్నాడు.

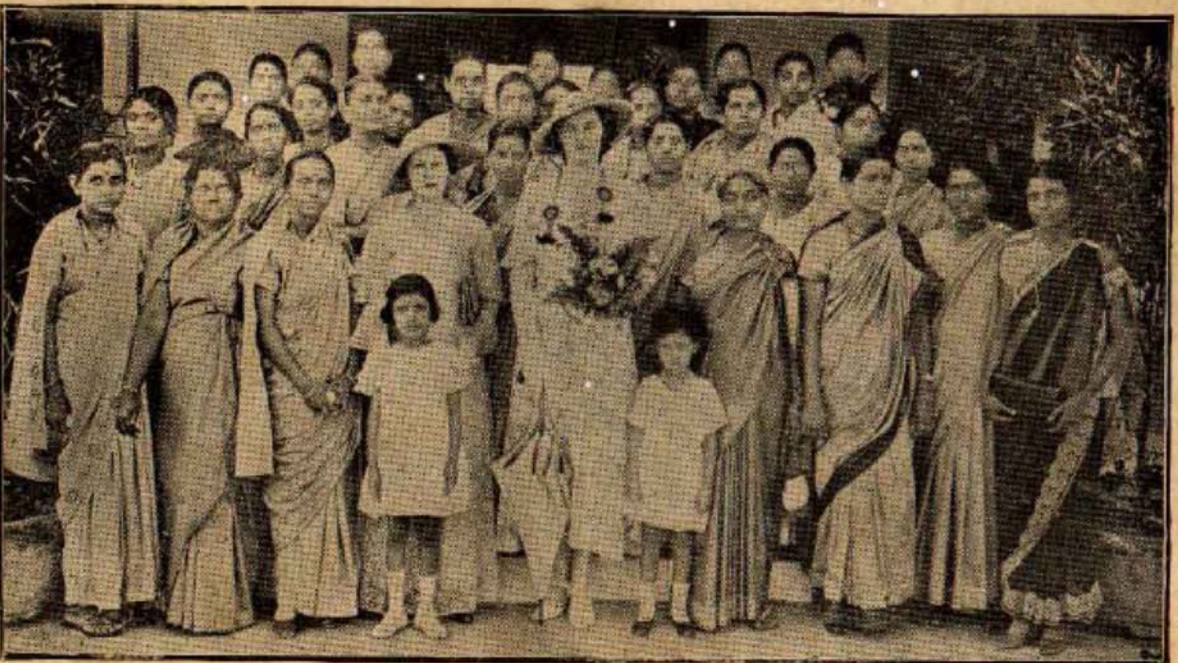
సుబ్బా:—'శుభస్య శీఘ్రం' అన్నారు. ఎంత తొందరగాఅవుతే అంతమంచిది.

సోమ:—చిత్తం అన్నీ బాగానేవున్నాయి—కాని ఒకటే కొంచెం భయంగావుంది. ఈవూరిలో శారదాబిల్లు హడావుడిగావుంది.

సుబ్బా:—దానికేమి? మావూరిలో చేద్దాం. అచ్చట నన్నేమి చేయలేరు లెండి.

పిచ్చె:—అవూరిలో సుబ్బావధానిగారంటే ఎంత పలుకుబడీ! ఎంత గౌరవము! ఎంత శారదాబిల్లు అయినా ఆవూరిలో వారినేమి చేయలేదు.

సోమ:—అంచేతే, అక్కడేచేస్తే ఏయిబ్బందీ వుండదు. అందులో రాత్రి ఒంటిగంటకుకదా ముహూర్తం, ఎవ్వరికీ తెలియకుండానే చేయవచ్చు.

మచిలీపట్టణమున లేడీస్ రిక్రియేషను క్లబ్బువారు లేడీ ఎర్స్కిన్ సతికి విందొనర్చిన సందర్భమున సమావేశమైన మహిళామణులు

కుర్తాలం జలపాతము—ఒక దృశ్యము.

పిచ్చి:— పెండ్లిఅయినదాకా ఎవ్వరికి తెలియ కూడదు. తరువాత ఏదన్నావస్తే నైజామ్‌లో చేశామని చెప్పొచ్చు.

సుబ్బా:— అదీ నిజమే. మామగారూ! ఇదిగో వెయ్యిరూపాయలు. లెక్కించుకోండి. (నోట్లబొత్తి యిస్తాడు).

సోమ:—(సంతోషంతో) చిత్తం! చిత్తం! తమరు లెఖ్ఖలేస్తే మళ్లీ దానికి తిరుగా (నోట్లను లెఖ్ఖలేస్తాడు) సరిగావున్నాయి. మీదగ్గిర పొరపాటు వొస్తుందా?

సుబ్బా:— ఎల్లుండి సాయంకాలం కొంచెం మసగపడ్డతర్వాత మీరందరు వచ్చేయండి. అన్నీ సిద్ధంచేసివుంచుతా.

సోమ:— చిత్తం. అలాగే.

సుబ్బా:— ఇక శెలవిస్తారూ?

సోమ:— చిత్తం.

(అందరులేస్తారు).

పిచ్చి:— సోమశాస్త్రుల్లుగారూ! ఏదో బీద వాడిని. నన్ను మరిచిపోకండి.

సోమ:— అయ్యో! ఎంతమాట! ఇదంతా మీ చలవే!

(సుబ్బావధాని, పిచ్చయ్యశాస్త్రి వెళ్లిపోతారు).

శంకర:— నాన్నగారూ! రాత్రి బండికి నేను గుంటూరు వెళ్లాలి. నాపరీక్ష ఏమయిందో కనుక్కోరావాలి.

సోమ:—(నోట్లబొత్తిని సంతోషంగా కొల్లాగుడ్డకు ముడేస్తూ) అలాగే నాయన! వెళ్లిరా.

(తెర పడుతుంది).

3-వ రంగము

(రాత్రి 12 గంటలవుతుంది. ఊరంతా నిద్రపోతుంటుంది. సుబ్బావధాని ఇంట్లో కొంచెము హడావుడిగా వుంటుంది. తలుపులన్నీ బిగించి వుంటాయి. హాల్లో సోమశాస్త్రుల్లు పీటమీద కూర్చుని వుంటాడు, బొడ్లో రవికగుడ్డ పెట్టుకోని. సుబ్బావధాని పెండ్లికొడుకై పీటమీద కూర్చొనివుంటాడు. పిచ్చయ్యశాస్త్రి మంత్రాలు చెప్తూవుంటాడు. ఇంకా యిద్దరు బ్రాహ్మణులు పెళ్లిపెద్దలులాగ ముందు కూర్చొనివుంటారు. శంకరశాస్త్రి గోడకు ఆనుకొని నుంచునివుంటాడు. అతని ముఖంలో కోపం, విచారం కనిపిస్తువుంటవి. పక్కగదిలో శకుంతల పెండ్లికూతురై కూర్చొని దుఃఖము పొరలి, పొరలి వస్తూంటే పమిటచెంగుతో కన్నులు తుడుచుకుంటూవుంటుంది. సుబ్బావధాని పక్కన రూపాయలమూట వుంటుంది).

సోమ:— శాస్త్రుల్లుగారూ! మెల్లగా చదవాలి మంత్రాలు. ఈకార్యం ఎవ్వరికీ తెలియకుండా అయిపోవాలి.

పిచ్చి:— చిత్తం.

(మంత్రాలు మెల్లగా చదువుతుంటాడు. అంతలో కారు ఆగినమోత వినిపిస్తుంది. వెంటనే బయటినుండి తలుపుమీద గుద్దులు-"తలుపు, తలుపు." అని కేకలు వినిపిస్తాయి).

(లోపల అందరు గాబరాపడతారు. శంకరశాస్త్రి తలుపుతీస్తాడు).

సోమ:—(పిరికితనంగా) ఆ! ఆ! వొద్దు. (ఓ సర్కిల్ యిన్‌స్పెక్టరు, సబ్‌యిన్‌స్పెక్టరు, కానిస్టేబిలు, త్రిమూర్తులులాగ ప్రత్యక్షమవుతారు ఆయుధాలతో. సర్కిల్ యిన్‌స్పెక్టరు లావుగా, ఎర్రగా, బుర్రమీసాలతో వుంటాడు. సబ్‌యిన్‌స్పెక్టరు వోమాదిరి సన్నగా, ఎర్రగావుంటాడు. మీసాలు, కళ్లజోడు వుంటాయి. కానిస్టేబిలు లావుగా, కొంచెం నల్లగావుంటాడు.)

సర్కిల్ యిన్‌స్పెక్టరు:—(అధికారంతో) ఎవరదండీ యీపెండ్లి?

సుబ్బా:—(వణుకుతు) పెండ్లిలేదు......... పెండ్లికి వెళ్లదామని.........తయారు.

సర్కిల్:—ఎక్కడికి?

సుబ్బా:—నైజాము.

సర్కిల్:—ఏయ్! అబద్ధమాడుతున్నావ్! కబడ్దార్! నిన్నేమిచేస్తానో చూడు. ఇపుడు పెండ్లి యిక్కడ చేసుకుంటూ లేదంటావా?

సోమ:—(వణుకుతూ) అయ్యా!......పెండ్లి ......కూతురు లేదు.........పెండ్లి ఎలా......... యిక్కడ.

సర్కిల్:—(కోపంతో) పెండ్లికూతురు లేదూ? కానిస్టేబిల్! ఇల్లంతా వెతుకు. పెండ్లికూతురుందేమో.

(కానిస్టేబిల్ యిల్లు వెతుకడాని కెళుతాడు).

సుబ్బా:—అయ్యా! క్షమించాలి......ఏదో తప్పు.........

(కానిస్టేబిల్ గదిలోనుంచి పెండ్లికూతుర్ని తీసుకొస్తాడు).

సర్కిల్:—(కన్నులు ఉరుముతు) పెండ్లికూతురు లేదూ (కోటుజేబులోనుండి చిన్నపుస్తకం పెన్సలు తీస్తాడు). మీ పేరు?

సుబ్బా:—అయ్యా! అయ్యా! క్షమించాలి.

సర్కిల్:—(అధికారంతో) ముందు పేరుచెప్పు.

సుబ్బా:—సుబ్బావధాని.

సర్కిల్:—పెండ్లికుమారు లన్నమాట. సరే. మీ పేరు?

సోమ:—సోమశాస్త్రిర్లు.

సర్కిల్:—పెండ్లికూతురు తండ్రికదూ?

సోమ:—చిత్తం.

సర్కిల్:—మీ పేరు?

శంకర:—శంకరశాస్త్రి.

సర్కిల్:—పెండ్లికూతురికి ఏమవుతారు?

శంకర:—అన్న.

సర్కిల్:—అమ్మాయీ! నీ పేరు?

శకుం:—శకుంతల.

సర్కిల్:—మీ పేరు?

పిచ్చి:—పిచ్చయ్యశాస్త్రిర్లు.

సర్కిల్:—సరే! పురోహితులన్నమాట. మీ పేరు?

1వ బ్రాహ్మణుడు:—వెంటయ్యశాస్త్రి.

సర్కి:—నీకేం సంబంధము యిక్కడ?

1వ బ్రా:—సంభావన కొచ్చేము, మేమిద్దరం.

సర్కిల్:—మీ పేరు?

2వ బ్రాహ్మణుడు:—విరోచనశాస్త్రి.

సర్కిల్:—(వచ్చేనవ్వు ఆపుకుంటూ) విరోచన శాస్త్రి! అదేమి పేరయ్యా?

2వ బ్రా:—పిల్లలు బతక్కపోతుంటే మావాళ్లు యిలా పిలుస్తున్నారు.

సర్కిల్:—మీతప్పులకు శిక్ష తెలుసా? శారదా బిల్లు అతిక్రమించినందుకు పెండ్లికొడుక్కి రెండువేల రూపాయలు జులమానా, ఆరునెల్లు ఖయిదు, పెండ్లికూతురుతండ్రికి వెయ్యిరూపాయలు జులమానా, నాల్గునెలలు ఖయిదు. పెండ్లికూతురుకు పెండ్లి చేయించే బ్రాహ్మడికి మూడునెల్లు ఖయిదు.

(సోమశాస్త్రిర్లకి, సుబ్బావధానికి, పిచ్చయ్యశాస్త్రికి వణుకుడు జాస్తి అవుతుంది. దిక్కుమొఖము వేస్తారు.)

సోమ:—అయ్యా! చెంపలేసుకుంటా. బుద్ధి తక్కువైంది.

సర్కిల్:—మీరు పిల్ల నమ్ముతున్నారుట. ఈ నేరమునకు మీకు రెండువేలు జులమానా, రెండేండ్లు ఖయిదు. పెండ్లికొడుకు కొంటున్నాడు కాబట్టి వెయ్యిరూపాయలు జులమానా, ఆరునెల్లు ఖయిదు.

సుబ్బా:—అయ్యా! మీరు దేముళ్లు దయ తలచాలి.

సర్కిల్:—(పై మాటలు వినుపించుకోకుండా) శారదాబిల్లుప్రకారం పెండ్లికొడుక్కి 4 సం. కఠినశిక్ష.

సుబ్బా:—(ఆశ్చర్యంతో) శారదాబిల్లుఏమిటి?

సర్కిల్:—ఈబిల్లు మొన్ననే వొచ్చింది అమలు లోకి. తాతలు, అంటే మీబోటివృద్ధులు చిన్నపిల్లలను పెండ్లి చేసుకోకూడదు; చేసుకొంటే 4 సం. కఠినశిక్ష.

సోము:—అయ్యా! మేమెప్పుడూ వినలేదే!

సర్కిల్:—విన్న శారదాబిల్లు అతిక్రమించారు. ఇక అది వినలేదు. రేపు కోర్టులో బోనుఎక్కితే అన్నీ వింటారు.

సుబ్బా:—(వొణుక్కుంటూ వొచ్చి సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు రెండుచేతులూపట్టుకొని) అయ్యా! క్షమించాలి. బతిమాలుతున్నా. ఇవి చేతులు కావు. కాళ్లు.

సర్కిల్:—(చేతులు విదలించి) కాన్ స్టేబిల్ ఈయన్ని అవతలకు లాగు.

సోమ:—మేము ఏమి చెప్పినా వొప్పుకోవటంలా అబ్బాయీ! నువ్వునా యింగ్లీషులో మాట్లాడరా చదువుకున్నవాళ్లు మీఅందరు ఒకటి.

సర్కిల్:—నేనుమాట్లాడేది తెలుగే! మీరు తెలుగులో చెప్పితే నాకు అర్థం అవుతుంది.

శంకర:—(సుబ్బావధాన్ని పక్కకు తీసుకొపోయి మెల్లగా) అవధానులుగారూ! పోలీసువారికి మాటలుచెప్పటే లాభంలేదు. ఆరూపాయలమూట వారిచేతిలోపెట్టి క్షమించమని కోరండి. కొంచెం అయినా పని అవుతుంది.

సుబ్బా:—సరే! (ఊడిపోతున్న పిల్లగోచీని చిక్కిరిబిక్కిరిగా దోపుకొని, రూపాయలమూట సర్కిల్ యిన్ స్పెక్టరు చేతిలోపెట్టి) అయ్యా! ఇన్ స్పెక్టరుగారూ! ఈ మూడువేల రూపాయలను గ్రహించి నన్ను ఎలాగో అలా ఒడ్డుచేర్చండి. పరువు మర్యాద పోగొట్టుకొని ఖైదిలోపడి మాలకూడు తినలేను.

సర్కిల్:—అబ్బె! అబ్బె! ఇదేమిటి అయ్యా! నేనెప్పుడూ తీసుకోను యిలాంటిది.

సుబ్బా:—అయ్యా! మీరు అలాఅంటే లాభం లేదు. దయతలచాలి. అసలు యీపాడుపెండ్లి ఒద్దు అంటూవుంటే యీ పిచ్చెయ్యశాస్త్రి చేశాడు యిదంతా. లేకపోతే నాబ్రతుక్కితోడు పెండ్లేమిటి కాటికి కాళ్లు జాచుకున్న నాకు?

సర్కిల్:—మరి ఎందుకు చేసుకున్నావ్?

సుబ్బా:—ఏదో పిల్లనిస్తానంటే చేసుకుందామని బుద్ధిపుట్టింది, పెండ్లాం అనేదివుంటే మంచిది కదా అని; వంటఅన్నా చేసి పెట్టుతుంది.

సర్కిల్:—(కోపంగా) చూడు, శాస్త్రిర్లూ! ఇన్నేళ్లువొచ్చాయి, బుద్ధిలేదూ? ఆ చిన్నపిల్లను నాశనంచేస్తానికి నీమనసు ఎలావొప్పింది?

సుబ్బా:—బుద్ధివొచ్చింది (చెంపలేసుకుంటాడు) ఈజన్మలో యిలాంటిపని ఎప్పుడూ చెయ్యను.

సర్కిల్:—సోమశాస్త్రిర్లుగారూ! మీవిషయం ఏమిటి?

సోమ:—అయ్యా! క్షమించాలి. నేనూయిస్తాను డబ్బు...యింటిదగ్గర వుంది.

సర్కిల్:—అసలు చేసిందిఅంతా నువ్వు. నీమీద యిప్పుడు రెండుకేసులున్నాయి. పిల్లను అమ్మటం, ఒకటి, శారదాబిల్లును అతిక్రమించటం రెండు.

సోమ:—(దిక్కు ముఖం పెట్టి చేతులు నలుపుకుంటూ) అయ్యా! నన్ను కూడా క్షమించాలి. బుద్ధి వొచ్చింది. మీ రేమి చెయ్యమని శెలవిస్తే అది చేయడానికి సిద్ధంగా వున్నా.

సర్కిల్:—అవుతే ఒకటి చెయ్యండి—(సబ్ యిన్‌స్పెక్టర్ని చూపుతూ) వీరు పోలీసు సబ్ యిన్‌స్పెక్టరుగారు. వైదికులే. ఈ ముహూర్తానికే మీ అమ్మాయిని యీయనకిచ్చి పెండ్లిచేయండి. నేను అంతా రద్దు చేయిస్తాను.

సోమ:—(తెల్లముఖం వేసి) చి... త్రం!

సర్కిల్:—అందరికీ యిష్టమవుతేనే చేద్దాం సుమా! ఏమండీ శంకరశాస్త్రిగారూ! మీకిష్టమేనా?

శంకర:—మిక్కిలి యిష్టం.

సర్కిల్:—శకుంతలా! నీకో?

శకు:—ఆ!

సర్కిల్:—సబ్ యిన్‌స్పెక్టరుగారూ! మీకు?

సబ్ యిన్:—బహుయిష్టం.

సర్కిల్:—ఏమండీ సుబ్బావధానులుగారూ! మీ ఉద్దేశ్యమేమి?

సుబ్బా:—(చేతులు నలుపుకుంటూ) అయ్యా! అయ్యా! ఇమతిమాటకద్దా?

సర్కిల్:—సోమశాస్త్రిగారూ! అందరికీ యిష్టమే. ఇక కార్యం జరపండి.

సోమ:—చిత్రం.

(సోమశాస్త్రులు కొత్తబట్టలు సబ్ యిన్‌స్పెక్టరుకి యిస్తాడు. సబ్ యిన్‌స్పెక్టరు డ్రస్సు యిప్పి ధోవతి కట్టుకొని ఓ ఉత్తరీయం కప్పుకొని, ఓ ఉత్తరీయం తలగుడ్డ చుట్టుకుంటాడు. పిచ్చయ్యశాస్త్రి అతనిని పెండ్లికొడుకు చేసి పీటమీద కూర్చోపెడతాడు. సర్కిల్ యిన్‌స్పెక్టరు, కానిస్టేబిలుకూడ డ్రస్సులు విప్పుకొని మామూలుబట్టలు ధరించి పెండ్లిపెద్దలులాగ కూర్చుంటారు ముందు. పిచ్చయ్యశాస్త్రి మంత్రాలు మొదలు పెడతాడు. తెల్లవారేటప్పటికి పెండ్లిఅంతా అయిపోతుంది. ఊళ్లో జనం చాలమంది వొచ్చి చూస్తుంటారు.)

సర్కిల్:—సబ్ యిన్‌స్పెక్టరుగారూ! (నవ్వుతూ కన్ను ఎగరవేస్తాడు. అప్పుడు సబ్ యిన్‌స్పెక్టరు నవ్వుతూ మీసాలు లాగేసుకొని, తలపాగా, కళ్లజోడు తీసేస్తాడు.)

సోమ:—(తెల్లముఖం వేసి ఆశ్చర్యంతో) ఆ! మా కృష్ణశాస్త్రి!

(సర్కిల్ యిన్‌స్పెక్టరు * శంకరశాస్త్రి ఒకరినొకరు చూచుకొని నవ్వుకుంటారు. శకుంతలా కృష్ణశాస్త్రి దొంగచూపులు చూచుకొని నవ్వుకుంటారు. మిగతా వాళ్లంతా తెల్లపోయి చూస్తారు.)

(తెర వాలుతుంది)

---

* సర్కిల్ ఇన్‌స్పెక్టరు, శంకరశాస్త్రి ఒకబళ్లో చదువుకున్నవారు.

హరిశ్చంద్రలోని యాథ్యాత్మికము—

—శ్రీమతి యీరుగుల రాధాకామేశ్వరమ్మగారు

సత్యహరిశ్చంద్రీయ నాటకరచయిత బలిజేపల్లి లక్ష్మీకాంతకవివర్యులు. ఈ నాటకమాంధ్రనాటకములలో సుప్రసిద్ధము. దీనిని పలువురు నటశేఖరులు పలువిధములుగ స్వీయనటనాకౌశలముచే ప్రదర్శించుచుండిరి. ప్రదర్శనములను చూచుటవలనను, దానిని పలుమారు పఠించుటవలనను, విమర్శనాగ్రేసరుల రచనాకౌశలమును బట్టియు, దానియందు కొంత యాథ్యాత్మికౌన్నత్య మున్నదని తోచుచున్నయది.

కథాసందర్భమునుబట్టిచూడ సత్యహరిశ్చంద్రుఁడు దినకరకులసంజాతుఁడగు సుక్షత్రియుఁడనియు, ఉదాత్తగుణసమలంకృత రాజశేఖరుఁడనియు సత్యశీలుఁడనియు తెల్లము.

ఇంద్రసభయందు సత్యవ్రతప్రశంసావసరమున తత్పురోహితుఁడగు వసిష్ఠమహర్షి హరిశ్చంద్రుడనియే నొక్కివక్కాణించెను. కాగా పూర్వమునుండియు నెలకొనిన విరోధమును దీర్చుకొనుటకు విశ్వామిత్రుఁడు వసిష్ఠునివాదము నంతను పూర్వపక్షముగావింప, పరస్పరము శపథములగావించిరి.

పిమ్మట నక్షత్రక, మతంగకన్య, కార్చిచ్చు మొదలగు ననేక మాయోపాయములచే హరిశ్చంద్రునియొక్క సత్యవ్రతమునకు భంగము రాజొచ్చెను. కాని సత్యాగ్రహియగుటచే నాలుబిడ్డల నమ్మి, రాజ్యభ్రష్టుఁడై, కాటికాపరియై తుదకు సర్వసంపదలను ఉమామహేశ్వరానుగ్రహముచేపొందగలిగెనని సామాన్యముగ నాటకవస్తువు తెల్లమగుచున్నది.

ఇట్టియెడ కొందరిమతమున సత్యవ్రతము నెగ్గించుకొను పెంకితనములో "ఏకాతపత్రం జగతఃప్రభుత్వం నవంవయః కాంతమిదం వపుశ్చ — అల్పస్య హేతోర్బహుహాతుమిచ్ఛన్ విచారమూఢః ప్రతిభాసిమేత్వమ్" అన్నట్లు లౌకికమర్యాదల సమరించుకొనుటకేయనియూహ. సామ్రాజ్యమును దారాపుత్రాదులను వదలుట వెఱ్ఱితనమనియు మరియొక యూహ. కథాంతమున త్రిమూర్తులువచ్చి మానవవ్యవహారముల పరిష్కరించుట నాటకకవుల బుద్ధిమాంద్యమనియు మరియొకమతాంతరము.

విచారింప కథలోని యవస్థలను, భంగపాటులను దశావిపర్యయములను లౌకికార్థమున మన్నింపనిచో చరమావస్థయందు లభించిన త్రిమూర్తిసందర్శనము మోక్షప్రాప్తికి నిదానమని తెల్లము. విష్ణుమూర్తి

వైరాగ్యప్రదాత; అట్లే పరమపితయగు పశుపతి అష్టైశ్వర్యప్రదాత; పరమేష్ఠి సాత్త్వికమైన బ్రహ్మానందప్రదాత.

త్రిమూర్తులలో నేయొకరో ప్రత్యక్షమైనచో నేదో యొకేరకపు సంపద వారిల్లి యుండెడిది. అట్లుకాక త్రిమూర్తిసందర్శన మేకకాలమున కలుగుటవలన సచ్చిదానంద స్వరూపము సాక్షాత్కరింపబడెను. దీనివలన గుణత్రయసంకల్ప మొదవి కైవల్యప్రాప్తి కలిగె ననవచ్చును. (త్రైగుణ్యవిషయా వేదాః నిస్త్రైగుణ్యోభవార్జున, నిర్ద్వంద్వో నిత్యసత్త్వస్థో నిర్యోగక్షేమఆత్మవాన్) అని కృష్ణభగవానుడు చెప్పినట్లు ఇట్టి మానసిక శిక్షయే కైవల్యప్రాప్తికి హేతువు.

హరిశ్చంద్రునకు కథాంతమున కల్గినది రాజ్యప్రాప్తియు దారాపుత్రసంయోగమును కాదు. అతికఠినములగు సత్యాగ్రహపరీక్షా పరంపరల కాలవాలమగు హరిశ్చంద్రునకు సుఖపరంపరలయందు నిరీహయేకాని సక్తి యున్న దనుట హేయము. ఉన్నను, "నళినీదళమంభసా" అన్నట్లే యుండనగును. కావుననే షేక్స్పియర్ మహాకవి నిత్యసుఖ మీజీవితమున లేదనియే కాబోలు నాటకమున కథానాయకులను, ఇట్టి సందర్భములయెడ విషాదాంత మొనర్చెను. ఇదికాక పాశ్చాత్యనాటకములు సామాన్యముగ విషాదాంతముగనే నిర్మింపబడుట మఱియొక నిదానము. భారతీయ నాటకములలో నాయకులు కష్టపరంపరల ననుభవించి తురీయాశ్రమ పద్ధతుల నాశ్రయింతురు. కావున హరిశ్చంద్రునకు లభించినది బ్రహ్మానందోపలబ్ధి (మోక్షము).

ఇట్టి యానందోపలబ్ధిని భారతీయులు తపస్సువలన సాధించిన ట్లగుపడుచున్నది— తపస్సనగా మంత్రపునశ్చరణము కాదు; శిష్టవేషధారణము కాదు; "సత్యం తపశ్శాంతం తపః ఋతం తపశ్శమ స్తపః దానం తపోదమ స్తపః" అను సూక్తి ననుష్ఠించి హరిశ్చంద్రచక్రవర్తి యాదర్శభూతుఁడాయెను. ధనదారపుత్రాత్మక మగునీషణత్రయమును పరిత్యజించి త్యాగముయొక్క స్వస్వరూపమును వెల్లడి చేసెను. మానవుల కర్మబద్ధుల గావించు నీషణత్రయమును జయించుటచే సుఖదుఃఖసమీకరణముచే నియతకర్మానుష్ఠానముచే హరిశ్చంద్రుని సత్యతపస్సు మోక్షదాయకమైనదే కాని "నే నబద్ధమాడను" అను ప్రతిజ్ఞతో ప్రాకులాడు మొండిపట్టుదల కానేరదు. అట్లైనచో సత్యవ్రతముకూడ రాజసపసంకల్పములలో నొకటియగును.

హరిశ్చంద్రనాటకపు పరమావధి రాజసంకల్పమైన సత్యసంరక్షణముకాదనియు, నిర్గుణమైన మోక్షోపలబ్ధియనియు రాజ్యదానము దారాపుత్రవిక్రయము మున్నగు నవస్థలు కాలవశమున నేర్పడ్డ యిక్కట్లులు కావనియు, ఈషణాత్రయమును జయించు యోగసాధనములనియు చెప్పుట న్యాయసమ్మతము.

శిబి, రంతిదేవ, బలి, కర్ణాదులు దాన తపస్సుచే మోక్షమునుసాధించినట్లు సత్యహరిశ్చంద్రుఁడుసత్యతపస్సుచే సంసార వారిధి తరించి త్రిమూర్త్యాత్మకమగు నిర్గుణబ్రహ్మసాక్షాత్కారము పొందెననియు చెప్పనగును. ఇట్లే ఇరువదవ శతాబ్దియందై మనకుసమకాలికుఁడగు మహాత్మాగాంధీజీయొక్క పవిత్రజీవితాదర్శములు కూడ హరిశ్చంద్రుని సత్యయోగమునే చాలవరకు సరిపోలునని చెప్పనగునేమో. కావుననే దేశముకొరకు సత్యాగ్రహమును ప్రతిష్ఠించెను. ఈతఁడు ఈషణత్రయముకూడ నట్లే జయించినమహాధీరుఁడు సర్వస్వ మర్పించిన మహాయోగి; విమలచేతస్కుఁడు; రాజకీయాధ్యాత్మికసమన్వయజ్ఞానధురంధరుఁడు. ధన్యుఁడు, ధన్యతముఁడు.

జిజాబాయి సందేశము

గోనెల నరసింగరావుగారు ఎం. ఏ.

సంకెలలన్ దగుల్కొని విషాదభరమ్మున గ్రుంగిపోవుచున్
బంకిలసంకులంబయిన భారతధారుణిలోన బూర్వ ధ
ర్మాంకురముల్ పునర్భవమునంది విరాజిలునట్లు జేయఁగా
గంకణ మీవుగాల్చుము జగమ్మున నీ శివనామమొప్పఁగన్.

ఎదిరిబలంబు నీ బలము నేర్పడ నేర్పుఁగనిశ్చయించి, యె
య్యదనున కెద్ది ప్రస్తుతము యయ్యది పాటుయొనర్చి, శత్రుసం
పద బహిరంగలీలఁగొన వాటముగానియెడన్ మరాటిపీ
ఠదళముఁగూర్చి డీకొని దురంబొనరింపుము కొండకోనలన్.

చింబోతుల్బలె శత్రుసేనలు శివాజీ! నిన్ను డీకొన్న, వా
జం బింకంబును, సింగపుంగొదమవాసిం జూపు వేళాయె;వి
శ్వం,బోహో! యన సర్వశత్రునిచయవ్యాపారనోద్యోగివై
యంబాదత్తకృపాణపాణివయి లెమ్మా నీకుఁగళ్యాణమౌ.

అల హరిశ్చంద్రు దీవ్యత్సత్యసంధత ప్రాచ్యజాతీయతత్త్వముగఁబాదల
రామచంద్రు నసిధారావ్రతప్రౌఢిమ నిత్యనూతనముగా నిల్పెటిల్లఁ

గృహలక్ష్మి

కృష్ణదేవుని మహోత్కృష్టగీతామృతా భంగురాభంగసంపద చెలంగ
రాణాప్రతాపు దుర్వార శౌర్యస్థైర్య విభవ మింకొక మాఱువిస్ఫురింపఁ
బరులు నీమాతృభూమి కుపద్రవములు, సలుపకుండఁగ విశ్వమ్ము సన్నుతింప
నంచితాదర్శ పురుషుండ వగుచు నెగడి, ఛత్రపతి నీవెయున్న యశంబుగొనుము.

నీతో ప్రాణముప్రాణమై మెలఁగుచున్ నీకై స్వసౌఖ్యంబు సం
ప్రీతిన్ గాన్కయొసంగి, నిన్నధిపునిన్, మిత్రోత్తమున్, భారత
స్వాతంత్ర్యప్రతిపాదనోజ్జ్వలితదీక్షాదక్షు సుక్షత్రియున్
బూతస్వాంతతఁ గొల్చు శూరసతి నే పోషింపు మశ్రాంతమున్.

భారతజాతిజీవితము బ్రాహ్మణులందున, గోవులందు వి
స్ఫారతనొందుచున్నది; కృపాపరతంత్రతఁ గావుమయ్య! దో
స్సారముబీరమున్ నెఱపి; సజ్జనసౌఖ్యకరుండ వౌచు, నీ
కీరితివెన్నెలన్ జగమొగిన్ దులకింపఁగ నిన్ నుతింపఁగన్.

వాఁడిమిసూపకయ్య పగవారలపై దలు లెన్నఁడేని నీ
దాడులకగ్గమైన; భరతక్షితిధర్మము నెంచి, తల్లులున్
దోడులుగాఁ దలంచి, పరితోషము వారలకున్ ఘటించి మా
యూఁడుఁదనంపుఁ బెంపు నుఱుమాడక ప్రోదియొనర్పుమా సుతా!

రోదసిఁ బ్రవస్సె ననాథుల, రోదన నిర్హ్రాదపటలరూక్షత; నెట్లీ
వాదుకొని కస్తి వాపెదో, భూదయితుల కిద్ది ధర్మముఖ్యము సుమ్మా.

అమ్మల నెల్లఁగన్న జగదంబ, భవాని శివాజిపేర ని
త్యమ్ముఁ జెలంగుచున్న భవదాత్మకు నిస్తులసౌఖ్యమున్, బ్రభు
త్వము, వివేకభాగ్యముఁ, గృపార్ద్రమనీషయు, ధర్మకాంక్ష, వే
దమ్ముల ప్రోపు హర్షసముదగ్రత నీకు ననుగ్రహించుతన్!

అనుకరణములను చూచి మోసపోకుడు

అమృతాంజనము

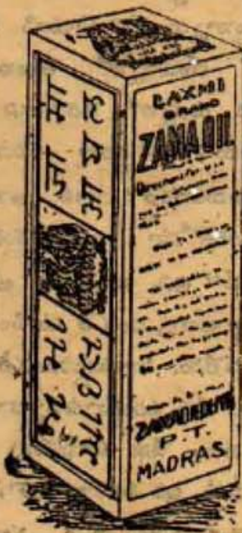
అన్ని నొప్పులకు సిద్ధామృతము

అమృతాంజనం డిపో

బొంబాయి — మదరాసు — కలకత్తా

జామా తైలము

ఏజంట్లు కావలెను

తలనొప్పి, యిన్ఫ్లుయంజా, చేయి కాలు పట్టుకొనుట పంటినొప్పి మొదలగువ్యాధులను ఒక క్షణములో పోగొట్టగల ఖ్యాతిచెందిన "జామాతైలము" నకు సమమగు మందు వేరేదియు లేదు. చాలా యోగ్యతా పత్రములనుపొందియున్నది.

బుడ్డి 1-కి అణాలు 6 ఇచ్చి ఉపయోగించి చూడుడు

అమర్ చెందు, శోభాచెందు,

ఇంగ్లీషుమందులు, పలుసరకులు, సల్ఫ్యూరిక్, నైట్రిక్ మొరాటిక్ ఆసిడ్ల వ్యాపారస్థులు.

నెం. 63, నైనప్పనాయని వీధి, మద్రాసు

మగనిచెవిలో (సంసారం గురించి) 'అనసూయ'

చూశేరా! లోకంలో యేమీలేందే యెలాగు పుట్టిస్తారో! మోనిరుడు శివరావు అను బ్యాంకు నూపరువైజరు పోయేడుగదూ! అతడియిల్లు మనకు చేరువ మూరెడు మేర. అతనిభార్య రమణమ్మ రోజూ నాదగ్గరకు వస్తూఉండేది. రోజూ నేనూ దానిదగ్గరకు వెళుతూ ఉండేదానిని; అలాగు మాయిద్దరికీ స్నేహం కలిసిపోయింది. పాపము! దాని మొగుడికి వారం రోజులుమాత్రం జబ్బుచేసి పక్షి యెగిరిపోయినట్లు ఎగిరిపోయేడు. వాళ్లిద్దరూ ఎంతో అన్యోన్యంగా ఉండేవారు చిలుకా గోరంకాల్లాగు! చూస్తే ముచ్చట వేసేది. ఎప్పుడూ నవ్వుతాలేగాని విచార మన్నమాట వాళ్లవద్ద కనపడేది కాదు. హఠాత్తుగా పిడుగుపడ్డట్లు అతనికి మరణము సంభవించినది. రమణమ్మగోల భూమీ ఆకాశమూ పట్టలేదుగదా! తరువాత అది పుట్టింటికి వెళ్లిపోయింది. అచ్చట అది తోటలలోనూ దొడ్లలోనూ షోకుగా షికారువెళుతూ ఉన్నదనీ, చీర రవికె కట్టుకొని సోపులూ పౌడర్లూ రాసుకొని ముస్తాబుగా తిరుగుతూ ఉంటుందనీ, విధవావివాహం చేసుకోడానికి ప్రయత్నం చేస్తూ ఉన్నదనీ ఈమోస్తరుగా యిచ్చట బుకార్లు బుట్టించేరు! పుట్టించినవాళ్లు ఏపాపాన్ని పోతారోగాని అదంతా అబద్ధమేసుమండీ! ఇవి కిట్టక పనిలేని ఆడవాళ్లు కల్పించిన బుకార్లుగాని మరేమీ కావు. మొన్నటువచ్చి ఇచ్చట వాళ్లఅత్తగారింట నాలుగు రోజులు ఉన్నది. అప్పుడు దానిని చూచినానుగదా! నిత్యమూ కంటికీనేలకూ ఏకధారగా ఏడవడముతప్ప దానికి మరొక పనేలేదు! తనభర్తను తల్చుకోని నిమిషంలేదు! ఇంటిలోని ప్రతివస్తువును చూడడం, అతనిని జ్ఞాపకం తెచ్చుకోవడం, వాళ్ల పూర్వపు రోజులు స్మరించడం, కళ్లంట నీరుకార్చడం, యీమోస్తరుగా ఎప్పుడుచూచినా భర్తనుగురించే తలచుకొంటూ అన్యచింతలేని దాన్నిగురించి ఈఊరి అమ్మలక్కలు ముఖ్యంగా మీవాళ్లు, పుట్టించిన బుకార్లు వింటే ఎవరికైనా కోపంవస్తుందా రాదా?

అందులోకీ మీవాళ్లు ఉన్నారే, ఒక బుకారు పుట్టించడానికి అయితేనేమి, పుట్టినది నాలుమూలలా అల్లుకొనేటట్లు వ్యాపింపచేయడానికి అయితేనేమి మహానేర్పరులు కదూ! టెలిఫోనూ వైర్లెస్సూకూడా వారికి తీసిపోతాయి! అయితే నేరమునకుమాత్రం ఎప్పుడూ దొరకరు! ఎవర్లయినా ఏమైనా అని పోతారని తామే ముందుజట్టీకి దారితీసి నేరం ఎదుటి వారిమీదనే మోపేస్తారు. మొన్నను మనపొరుగు కృష్ణారావు పెళ్లాంమీద ఏమిటి వేసేరో తెలుసునా? అది పట్టపగలే మగనిచేత కాళ్లు పట్టించుకుంటుందనీ, విసిరించుకుంటుందని బుకార్లు వేసేరు! అంతేకాకుండా దాన్ని చూసినప్పుడల్లా వీళ్లు ఏదోమిషమీద 'మొగుడిచేత కాళ్లు పట్టించుకొనేవాళ్లు' అని మాటల సందర్భములో చీటికిమాటికి దొర్లిస్తూ ఉండడము ఒకళ్లనుచూచి ఒకళ్లు నవ్వుకుంటూ ఉండడమూ, యీమోస్తరుగా చేస్తున్నారు. చూసిచూసి కృష్ణారావుపెళ్లాం నాతో యేమన్నదో తెలుసునా? "యమలోకం అన్నది ఉన్నదో లేదో అని అనుమానం అవుసరములేదు; వీళ్లిద్దరూ చనిపోయిన తర్వాత వెళ్లేదే యమలోకం" అని అన్నది. "ఈలాంటి అత్తగారితోనూ ఆడబొట్టెలతోనూ యెలాగు వేగుచున్నావే" అని నాగురించి ఆశ్చర్య పడ్డది. అది మీఅమ్మా అప్పా సంగతే చూసిందిగాని మీసంగతికూడా చూడలేదు. మీముగ్గురిసంగతీ నిదానంగా కనిపెట్టిచూస్తే, నేను పడుతూఉన్న బాధలూ, నామనస్సులోని ఖేదమూ, నేను చూపుతున్న ఓర్మి ఇవన్నీ కొంచెం గమనిస్తే, ఇది నిజంగా సీతాసావిత్రి అలాంటి అమానుషమైన ఓర్మి, శక్తి గలదిగాని మామూలుది కాదని ఎవరికైనా తోచకమానదు!

'నామీదకూడా ఏమిటా విసుర్లు?'

అనవా? అనక మానేస్తావా? మీగురించి కొంచెం ఆలోచించుకోండి! అప్పుడు నేనన్నది నిజమో కాదో బోధపడుతుంది! మీరు ఊరునిండా అప్పులు చేస్తున్నారట! నాకు తెలియకపోలేదు! మొన్నను కాఫీహోటేలువాడు రెండుమూడుమార్లు వచ్చేడు; వాడిని మీఅమ్మగారు ఎందుకువచ్చేవని అడిగేరుగాని వాడు మీపరువు నిలబెట్టేడు; ఏదో కేసుపనిఉన్నదని చెప్పి వెళ్లిపోయినాడు. ఇంటి అద్దెబాకీ దీనితో నాలుగునెలలది యివ్వాలిగదా! పనిఉన్న లేకపోయినా ప్రతీక్లీడరుతోపాటు ఇద్దరు గుమాస్తాలు; వాళ్లకు నెలాఖరికి వచ్చేసరికి పుట్టమీద పెట్టినట్లు జీతాలు యిచ్చుకోక తప్పదుగదా! ఇక బండ్రోతు కాపువాళ్లు, నూనెవాళ్లు, నేతివాళ్లు, పాలవాళ్లు వాళ్ల సంగతి చెప్పఅక్కర్లేదు. ఇలాగు యిన్నిఖర్చులు అవుతూనే ఉంటాయి! నేనుమాత్రం అల్లా పాత చీరెలు మాసింటితోనూ యేడాదినుండీ కాలక్షేపము చేస్తున్నానుగాని కొత్తది కొనడానికి మీకు ఎప్పటికప్పుడే ఏదో ఒకకొంప మునిగిపోయినంత ఆటంకం, ఇబ్బంది. ఇలాగు అప్పులుఅయిపోతూ, ఖర్చుకు ఎలా ముట్టిగా ఉన్నా మీకు చీమకుట్టినట్లేనా ఉండకుండా, మీరు నావలుపట్టుకొని యిలాగు కాలక్షేపము చేసి వేయడమో—లేకపోతే పేకాటకో, బాతాఖానీకో, ఏమొక్కకనో, పువ్వుకనో, ఏగుమ్మడిపళ్లకో, పనస పళ్లకో, ఏబాలుకనో, టీపార్టీకనో, ఏ ఆటకో, పాటకో, ఏవూరికో, ఎవరిదగ్గిరకో, చెప్పకుండా చెయ్యకుండా పారిపోవడమో—గాని మీకు మీవృత్తిమీద పిసరంతైనా లక్ష్యమువున్నట్లు కనబడదుగదా! ధనతృష్ణ ఉండి దానికి తగినఓపిక లేకపోతే కార్యమేమిటి? చూడండీ మనయింటియెదుట అల్లా మచ్చలక్లీడరు! రైలువచ్చిమాటుమణిగేదాకా పెట్రోలులైటువెలిగించి అలాగు పురుగులకోసం బల్లిలాగు కాచి కూర్చుంటాడు! వీధిలో పార్టీలాంటివాడు ఎవడైనా వెళుతూఉంటే వాడిని పలకరించక మానడుగదా! కట్నాయిడుని చూస్తే బంధువును చూసినట్లే సంతోషం! ఎక్కడ రూపాయిలు చప్పుడైనా యింట్లోంచి పైకివెళ్లిపోవచ్చి నిలబడి తదేకదీక్షతో చూస్తాడు! పార్టీలతో అతి నెమ్మదిగా అతి ఆప్యాయంగా మాట్లాడతాడు! మొన్నను మీగుమాస్తాని అడుగుదురూ! ఎవర్లో గోచీలుకట్టుకొన్న కూరాకులపార్టీలు మనయింటికి వచ్చేరు; మీరులేరనివిని వెళ్లిపోయినారు. వాళ్లని యీ మచ్చలక్లీడరుగారి గుమాస్తా రమ్మని తీసుకెళితే ఆక్లీడరుగారు వాళ్లని గుమ్మంలోనే యెదురొచ్చి తీసికెళ్లి కుర్చీలమీద కూర్చోపెట్టేడండీ! సర్కసులో కోతులు కుర్చీలమీద కూచుంటే ఎలాగుంటాయో వాళ్లు కుర్చీలమీద కూర్చొని అలాగేఉన్నారు! అలాగుచేస్తే ఏమైనా డబ్బొచ్చేయోగాణీ దొరుకుతుంది కాని మీలాగు విప్పాటమూ నిర్లక్ష్యమూ ఉంటే ఈవృత్తిలో ఏమిటిలాభము? పోనీయండి! నేను మొదటినుండీ మీకు చెవిలో యిల్లుకట్టుకొని శత పోరేనా లేదా చెప్పండి! ఏదో మేష్టరుపనికిగాని మరేదైనా పనికిగాని చదివియుండి! నెలకు నూరైనా రాకపోవు! దానితో ఎలాగో కాలక్షేపము చేసి వేయవచ్చును. ఈక్లీడరుపనిలాగు వొడుదొడుకులు ఉండవు, నిత్యదరిద్రం ఉండదు, కడుపులో చల్ల కదలకుండా జీతం ముట్టిపోతూ ఉంటుంది, గాని వంగా కాలక్షేపానికి లోటుండదు, అని నేనంటే, "మాష్టరుని మంగలాడినీ చూసేవాడెవడు? ఎక్కడికేనా వెళుతూవున్నప్పుడు ఎదురుగుండావస్తే తిట్లు తినడంతప్ప వాళ్లకు గౌరవమేమిటి? నాకీకపోయినా క్లీడరీకి చుఃవక మాన"వన్నారు! చదివేసేరు! ఏమిటి లాభం! ఇలాగు ఎలకలలాగు మాడిపోతున్నాము! ఇలాగు మరికొన్నిరోజులుంటే మనము వీధి రొక్కవలసినదే! మీఅమ్మగారిడబ్బూ, అప్పగారిడబ్బూ పాము పడగ త్రొక్కుతూఉన్న ధనంలాంటిదే! అఆక కలలోనుకూడా లేదుగదా! మీవృత్తిలో రాబడికి

నీటి నిలకడా లేదు. డబ్బు లావుగా ఉన్నట్లే ఉంటుంది. ఏమండీ! ఇదంతా మనదేనా అంటే, ఎప్పుడూ స్టాంపులసొమ్మో, పార్టీలసొమ్మో, నకళ్లసొమ్మో అనే చెప్తూఉంటారు. డబ్బు ఉండికూడా దరిద్రం సముద్రం అంతా ఉండి దాహానికి ఒకచుక్క కూడా లేనట్లుంది. ఏమైనా రాబడి వస్తుందో రాదో తెలియదు. ఎంతవస్తుందో తెలియదు ఎప్పుడు వస్తుందో తెలియదు. ఈరోజున నాలుగురాళ్లు వచ్చేయని మిన్నందుకుంటే రేపు కాణీఅయినా కళ్లబడదని కూపములో క్రుంగిపోవడమేగదా! ఎందుకీ ఎగుడు దిగుడుల బ్రతుకు? నిలకడగా ఎంతో కొంతవస్తే చచ్చీచెడీ దానిలోనే ఇమిడి సంసారం పొత్తుచేసుకోవచ్చును. దీనికో! దీనికి అలాగు కాదుగదా! అనవసరమైన వేషభాషలు, డాబుదర్పాలు, పైనిపటారం, లోపల లొటారం! ఏదిలేకపోయినా సాగనట్లుంటుంది. ఇవన్నీ ఎలాగో సర్దుకొనేసరికి కాళ్లు ఓకిపోతాయి. ఆఖరికి పెళ్లానికి గుడ్డముక్క కొనడానికిగాని పిల్లలికి బడిపుస్తకాలు కొనడానికిగాని ఇబ్బంది పడకుండా రోజులు వెళ్లకుండా వున్నవి. పట్టాస్టాంపులకి బదులువాడితే మరి ప్రాక్టీసు యేమిటి? చూడండీ! ఆ సబురిజిస్ట్రారులని వస్తారు! అంతే చచ్చువాళ్లు మరి ఉండరుగదా! వాళ్లకి ఎంత చేతకానివాడికైనా జీతం కాక రోజుకి పది, పదిహేను రూపాయిలు సునాయాసంగా దొరుకుతాయట! వాడికి దవాలా బంట్రోతు, పెట్టె, బేడా, వేషం, దర్జా అన్నీ ఉంటాయి! కాని ఖర్చు స్వల్పం! ఏవీధికొసనో ఒకమారుమూల యింట్లో ఒకభాగం పుచ్చుకొని రాతికింద కప్పలాగు కాలక్షేపం చేసివేస్తాడు! ఆఖరికి పింఛనీకూడా వస్తుంది! కాలుమీద కాలేసుకొని తినవచ్చును! మీకు అలాగుకాదే! ఆఖరిదాకా అయ్యన్నపంతులులాగు కాళ్లీడ్చుకుంటూ వెళ్లవలసినదేగాని మానేస్తే మానీడమేగాని కాణీఅయినా కళ్లపడదుగదా! కాలాడితేగాని కడవాడని బ్రతుకు! అంచేత సర్వేశ్వరుడు సమనుపంపించేవరకూ సాగుతూఉండవలసినదే మీ వృత్తిలో! మురారి మగించడమేగాని తనంతటతాను మానికోయడం ఉండదుగదా! ఇటువంటి మీవృత్తి. మీ రుణాలూ, మీస్థితిగతులూ, అటుపైని యింట్లో నిత్యకలహములూ ఇవన్నీ అనుభవిస్తూ ఇంకా రానున్నవి తలచుకుంటే నాగుండె చెరువైపోతూ ఉంటుంది! ఏదిఎట్లున్నా మీకు కొంచెమైనా శ్రద్ధ లేకపోవడం బాగుండికాదులెండి! పిల్లలూ, పెళ్లామూ, సంసారమూ వీటియొక్క బాధ్యత మనస్సుకు పట్టించుకోక 'అంటుకు ముట్టుకు' అన్నట్లు ఎన్నాళ్లేమిటి ఇలాగు తిరుగుతారు? ఎన్నాళ్లేమిటి ఇంకా ఈ పేకాటా గొట్టికాయలాటా ఆడేస్తారు! బుర్ర పండిపోవడం మొదలుపెట్టిందికదా మనస్సెప్పుడేమిటి పక్వం అవుతుంది? ఇంకా ఈచిల్లరఆటలూ చిన్నతనమూ కట్టిపెట్టకుండా ఉంటే, ఎప్పుడేమిటి దీక్షగా డబ్బుఆర్జించి నిలవచేస్తారు! పిల్లలకు చదువులు వున్నాయి, సంధ్యలు ఉన్నాయి, పెళ్లిళ్లు ఉన్నాయి పేరంటకాలు ఉన్నాయి! "పూటభత్యం, ఫల్లవెలుగూ" అన్నట్లు మీరు కాపురంచేస్తే ఇవన్నీ యెలాగు జరుగుతాయి! పోనీ అందుకడిగా డబ్బున్న మామగారేనా ఉంటే వారియింట్లో సకుటుంబంగా కాలక్షేపంచేసేసి దొరికిన నాలుగురాళ్లు మిగిల్చి వడ్డీకి వేసుకుందా మనుకుందుకి అట్టిఅదృష్టము మనమొగాలకి లేదుగదా! మరియేమిటి సాధనం? దొరికిన ఆయిదారురాళ్లూ జేబులోనే ఉంటాయిగాని పెట్టెలో పెట్టడానికైనా మీకు శ్రద్ధా తీరబాటూ ఉన్నట్లు కనిపించదు! జేబులోనుంచే అవి కాటు అయిపోవడమో ఖర్చుఅయిపోవడమో జరుగుతుందికాని పెట్టే, తాళమూ ఉపయోగమే మీకు అక్కర్లేదుకదా! దీనికితోడు మీకు ఊరినిండా అప్పులు! ఇలాగు మీరు సంసారంచేస్తూఉంటే నామనస్సును అనునిత్యమూ ఆందోళన కొరుక్కు తింటూ ఉంటుందంటే ఆశ్చర్యమేమిటి? అవును కాని, మీకు వారంవారంవచ్చే పచ్చటి అట్టపుస్తకాలు యిప్పుడు రాలేదేం? కంపెనీ వాడికి బాకీపెట్టేసేరా? బాగుంది! వేలలాగైనా బాకీలలాగైనా మరి బాధలేదన్నట్లుంది మీసంగతి! ఇవన్నీ యెలాగు తీరుస్తారేమిటి? ప్రొద్దున్నలేచి చెప్తారా? అహా! మీకు ఎలాగు నిద్రపడుతుందండీ! నాకు కళ్లుమూస్తే అప్పులవాళ్లందరూ యిల్లు ముట్టడివేసినట్లుంటుందికదా! దీనినుండి ఎప్పుడేమిటి విముక్తి?

గృహలక్ష్మీ తారావళి

రామసుబ్బారాయ వేంకటనారాయణ సోదరకవులు

(స్నేహలతా కవితాసంఘము)

ఉ. సారములేని సంసరణసాగరమే గతియంచు నెంచి నీ
పూరక కాలమంతయు సహో! గడుపన్ దలపెట్టఁబోకు, వి
స్తారకథాసుధారసనిదానమునౌ 'గృహలక్ష్మి' పత్రికన్
నేరుపుతోఁ బఠింపు మవనిన్ శుభమయ్యెడు నీకు సోదరీ!

గీ. ఆంధ్రమాతగర్భమ్మున నవతరించు, భాగ్య మొనగూడె మనకు నో పడతులార!
ఆంధ్రభాషాభివృద్ధికై యత్నమూని, యాంధ్ర పత్రిక వెవ్వేళ నరయఁ దగును.

గీ. అతివ! 'గృహలక్ష్మి' పత్రికయన్న స్త్రీల, పాలిఁట గనియంచు వచింపవలయునొక్కొ!
స్త్రీల విద్యాభివృద్ధికై తీర్చఁబడిన, పత్రికను పోషణము సేయవలయు నమ్మ.

గీ. పంపుచుండుము దానికి వ్యాసములను, ముద్దులొల్కెడి జిలిబిలి పద్దెములను
నింతకునుమించు కార్యం బదేదికలదు, ఎల్లవేళల నానంద మొసఁగుచుండు.

గీ. ఇంటఁబనిపాట లన్ని ముగించినంత, గద్యమైనను లేకున్న పద్యమైన
నేదియైనను గృహలక్ష్మి కీయఁదగదె? వ్యర్థముగఁ గాలమును గడుపంగఁ దగునె?

గీ. పేరుమోసిన గృహలక్ష్మి వెలయుకతనఁ, బడయుచుంటిమి కాదె లాభంబు మనము
స్త్రీలకై కంకణంబు ముంజేతఁదాల్చు, నట్టిగృహలక్ష్మి ఋణమెట్లు నెట్టఁగలము?

ఉ. జ్ఞానముఁ గల్గినందులకుఁ గాలము వ్యర్థము సేయఁబోక, యే
దైనవిశేషముల్ వెలయునట్టులఁ దీరిచి వ్యాసరాజముల్
బూనిరచింపుచుండి కడుమోదముతో నభిమానముంచి, య
ద్దానికిఁ బంపుచుండుటలు ధర్మము కాంతలకున్ సఖీమణీ!

ఉ. తొమ్మిదియేండ్లనుండి కడుఁ దోరపుకీర్తిని వెల్లడించి, వ్యా
సమ్ములసేకరించి సరసంబగుపద్ధతు లెల్లఁ జూపి, సౌ
ఖ్యమ్ము శుభమ్ము సద్యశము గాంచఁగ స్త్రీలకు పారిజాతమై
యిమ్ముగ దిక్తటంబుల నహీనపుఁ గాంతులఁ జిల్కలేదొకో!

ఉ. నీ కొఱులేలచెప్పవలె నీ కనఁదమ్ముల విప్పిచూచినన్
ప్రాకటధర్మ భావములరన్ గృహలక్ష్మిని గానుపింపవో
శ్రీకరమైన వ్యాసములు స్త్రీరచితంబులునై వెలుంగుచున్
నీకిది యన్నిరీతులను నీతికి ఖ్యాతికి మేలుఁ గూర్చెడిన్.

గీ. స్త్రీల కొఱకునై బయలుదేరినది గాన, నిద్ది స్త్రీజనంబులె నిర్వహించు టొప్పు
నొక్క మాసపత్రికకుఁ జేయూతనీయ, కున్న నగుబాటు కాదొకో? యువిదలార!

గీ. ఎట్టి శుభముహూర్తమునందు నిద్ది, 'కేసరి' దయచే లోకమునఁ బ్రచురింపఁబడెనొ
నాఁటనుండియుఁ జూడ నీనాఁటవఱకు, భాగ్య సౌభాగ్యములతోడ వరలుచుండె.

గీ. పత్రికను నెలకొల్పుటే భారమగును, నాపయినఁ గవయిత్రుల నాదరించి
మంచి బహుమానములను సమర్పణంబు, సేయుటేలాటి భారమో? చెప్పనేల?

గీ. ఇన్నిరీతుల స్వార్థంబునెంచకుండ, స్త్రీలవిద్యాభివృద్ధికై జీవితమును
ధారవోసెడు 'కేసరి'గారి పుణ్యమింతయని చెప్పశక్యంబె? యేరికైన.

గీ. ఇట్టి డాక్టరు కేసరి కెల్లవేళఁ, జిరతరానంద భాగ్యంబు జెందునట్లు
మీరలెల్లరు పత్రికాభారమంత, నిర్వహించుటే ధర్మమో నెలఁతలార!

ఉ. ఆవలనిట్టి కేసరి కనంతశుభంబులు గల్గునట్లు, ల
క్ష్మీ విభవాయురున్నతులు సేకురునట్లు నిరంతరంబు మో
దావహమైనజీవితము నందెడునట్లు రమాధినాథునిన్
భావనసేసినిచ్చలును బ్రార్థనసేయుట ధర్మమయ్యెడిన్.

ఉ. భారత దేశమందుఁగల భామినులందరు నొక్కటై మహో
దారగుణాతిరేక బలతత్పరులై 'గృహలక్ష్మి' పత్రికా
భారము నిర్వహించునెడ భారతదేశము వైభవంబునం
దారయమించకుండునె సమస్తజగంబులలోన నెచ్చెలీ.

ఉ. కావున నేఁటినుండియు జగంబున నెల్లెడఁ గీర్తిఁగాంచి సు
శ్రీవిభవంబులన్ దొడిగి చెన్నలరారెడు రీతి 'లక్ష్మికిన్'
జేవఁగలట్టిపద్యములు శీఘ్రమె పంపుమ వ్యాసరాజముల్
భావము పల్లవించునటులన్ లిఖయింపుచు మాసమాసమున్.

గీ. గృహమునకుశోభఁ దెచ్చెడు గృహిణియంత, కంటె వేయిరెట్లధిక సౌఖ్యంబునిచ్చి,
యిందునందున సత్కీర్తి నెసఁగఁజేయు, నిట్టి 'గృహలక్ష్మి' లేనట్టి గృహమదేల?

గీ. వ్యాసరాజములను వ్రాసిపంపకున్న, నెట్లో పత్రికనైనఁ గన్నెత్తిచూడు
మమ్మ యందరయఁగలవుసుమ్మ తెలివి, గూర్చెదునపూర్వవాక్యముల్ కొన్నిసఖియ!

గీ. కవనమునువ్రాయు శక్తినిఁ గాంచకున్న, పత్రికనయినఁ జూచునభ్యాసమున్నఁ
గాంచు టాశ్చర్యమౌనె? లోకజ్ఞతయును, దాన నచిరకాలమ్మున జ్ఞానమబ్బు.

ఉ. తొమ్మిదియేండ్లనుండి తనతోడ మెలంగిన కాంతలందరున్
గమ్మని కైతలల్లుచు జగమ్మునఁ గీర్తినిఁ గాంచరొక్కొ? నీ
వెమ్మెయినైన వారిపథమెంతయుఁబట్టిన లాభమబ్బు, సౌ
ఖ్యమ్మెమ్మనఁగూడు నీకుఁ గలకాలము నీ 'గృహలక్ష్మి' బట్టినన్.

గీ. ఆడువాండ్రకుఁ జదువేల యనుచు వ్యర్థ, మనుచు నిరసింపఁబోకుఁడో యన్నలార!
యెంత విద్యాధనంబున్న నంతకెక్కు, డై వరలుగాదె జన్మ ధన్యతనుగాంచి.

గీ. ఎందఱో పేరుగల కవయిత్రులున్న, వారు వారలందఱు మంచి వ్యాసములను
వ్రాసిపంపుచుండినఁదక్క వారుకూడ, వారివలనఁ బ్రోత్సాహమ్ము బడయరొక్కొ?

ఉ. మంచిసతీత్వతత్త్వము సమంచితకీర్తియు భూరిసౌఖ్యముల్
గాంచఁదలంచియున్న 'గృహలక్ష్మి'ని వీడక సర్వకాలమం
దంచితమైనసేవలను నాదరమొప్పఁగఁజేసి ధాత్రిలో
మించఁగదమ్మ సత్కృతులు మేలుగఁజేసి కృతార్థురాలవై.

మ. పదివర్షంబులు రాకమున్నె యిల భాస్వత్కీర్తి నార్జించుచున్
విదితంబైన పరోపకారములు దాపెక్కుల్ సతీకోటికిన్
ముదమారన్ బొనరించిమించెఁ గదసంపూర్ణాయురారోగ్య సం
పదలన్ మా 'గృహలక్ష్మి' పత్రికకు దైవంబిచ్చి రక్షించుతన్.

జ య భే రి

శ్రీమతి శ్రీపాద శారదాదేవిగారు

(వెనుకటి సంచిక తరువాయి)

రెండవయంకము—మొదటిరంగము

స్థలము—కల్యాణపట్టణము నందొక రాజభవనమున రాజసభామందిరము.

కాలము—ఉదయము నాలుగుగడియలు ప్రొద్దెక్కినసమయము, ఆరవ దినము.

[పశ్చిమచాళుక్యచక్రవర్తియగు భూలోకమల్లుడు (మూడవసోమేశ్వరుడు) సింహాసనాసీనుడైయుండును. మంత్రిగుండరాజు త్రిభువనమల్ల జగద్దేవమహారాజును చెరియొకప్రక్కన ఉచితాసనములపై గూర్చుండియుందురు. మంత్రియొకడు చక్రవర్తిసమీపమున నిలబడియుండును.]

భూలోకమల్లుడు:—మంత్రివర్యా! స్వతంత్రుడు గాజూచుచున్న ఆ కాకతిప్రోలరాజు హంతకుని శిక్షించి పశ్చిమచాళుక్యసామ్రాజ్యపీఠమునకు బలియొసగుసమర్థుడు మాసామంతులలో నొక్కడైనలేడా?

మంత్రిగుండరాజు:—(లేచి) సామ్రాజ్యాధిపతీ! ఈ మీపాదసేవకుడు దేవరయాజ్ఞయగుట తడవుగా ఆ రాజ్యమదాంధుడగు కాకతిప్రోలుని నొక్కక్షణములో దేవరపాదాక్రాంతునిజేయ నాతురతపడుచున్నవాడు. (అని కూర్చుండును.)

మంత్రి:—జగద్దేవా! చక్రవర్తిగారిమాటలు వింటివిగదా! ఆ ప్రశ్నమునకు తగు సదుత్తరమిమ్ము.

జగద్దేవుడు:—ఇదిగో నా ప్రతిజ్ఞ వినుడు. చతుస్సముద్రవేలాపరివృతమైన పశ్చిమచాళుక్యసామ్రాజ్యచక్రవర్తుల పాదసేవకులమైన మేము ఒక్క ప్రోలుని గాదుగదా సమస్త సామంతమండలేశ్వరబృందమును గూడ మన చక్రవర్తియడుగులకు మడుగులొత్తునట్లు చేయగలవారము.

మంత్రిగుండరాజు:—మా కాజ్ఞయిండు. నేనును, ఈ జగద్దేవమహారాజును తత్క్షణమేపోయి పశ్చిమచాళుక్యసామ్రాజ్యాంతర్గతంబున కంటకప్రాయుడైన ఆ కాకతిప్రోలుని బంధించి తెచ్చెదము.

భూలోకమల్లుడు:—సామంతమండలేశ్వరులారా! మీ రనుకొనినట్లు కాకతిప్రోలు మంతసులభసాధ్యుడు కాడు.

మంత్రి:—ఏనాడు స్వర్గీయవిక్రమాదిత్యచక్రవర్తులు దీర్ఘవ్యాధిగ్రస్థులయి మంచముపట్టిరో ఆనాటినుండి కాకతిప్రోలుడు తగుబలమును ధనమును సమకూర్చుకొని స్వాతంత్ర్యపతాకము ననుమకొండదుర్గముపై ధరింపజేయ యత్నించుచున్నట్లు వేగులవాండ్రు తెచ్చు వార్తలవలన తెలియుచునేయున్నది.

మంత్రిగుండరాజు:—అతనికాబుద్ధి పొడమినట్లు కుమారతైలపదేవుడును, గోవిందదండేశుడును అతనివలన బడిన భంగపాటు చెప్పకయే చెప్పుచున్నది.

భూలోకమల్లుడు:—మీరాజభక్తికి మేమెంతయు సంతసించుచున్నారము. పశ్చిమచాళుక్యసామ్రాజ్యమునకు రానున్నవిపత్తుల నరికట్టుబాధ్యత మీపైగలదు. త్వరగాపొండు. రాజద్రోహుల జెండాడుడు.

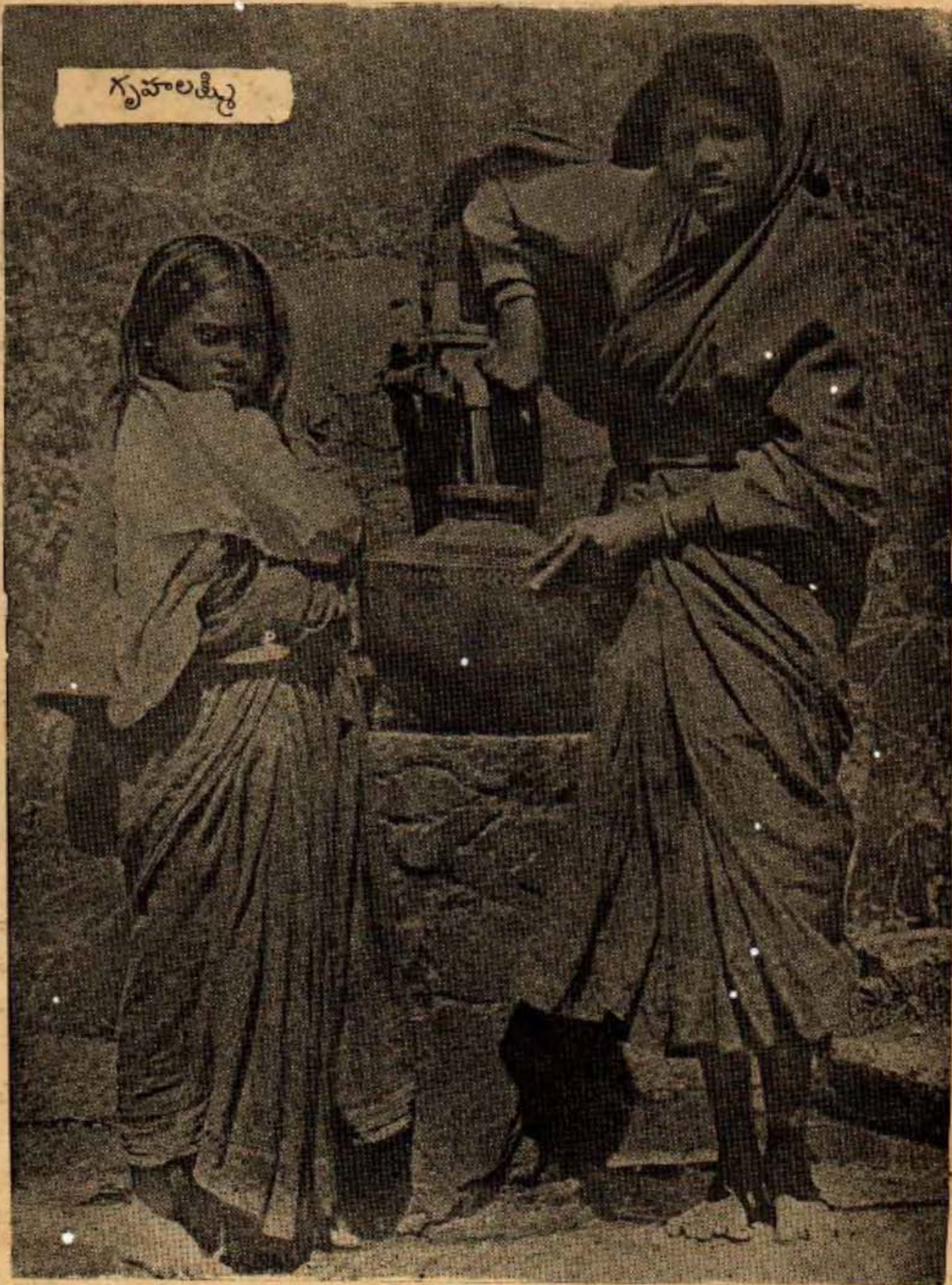
గుండరాజు } :—చిత్తము దేవా! దేవరయాజ్ఞ
జగద్దేవరాజు } శిరసావహించుచున్నాము.

(అని నిష్క్రమింతురు.)

భూలోకమల్లుడు:—మంత్రిసత్తమా! నేటి కీసభ చాలించి అంతఃపురమునకు నేగుచున్నారము, అనుమ

దేవాలయమునకు.

పల్లెటూరి పడతులు (మైసూరు).

కొండవిషయము చెప్పుటకిప్పుడు మాకు తెలుపుచుందుము. (అని సింహాసనమునుండి లేచి వెడలిపోవును. మంత్రియు నిష్క్రమించును.)

రెండవఅంకము—రెండవరంగము

స్థలము—అనుమకొండకోటలోని రాజసభాభవనము
కాలము—ఉదయము నాలుగడియల ప్రొద్దెక్కిన తరువాత తొమ్మిదవదినము.

[ప్రోలరాజు సింహాసనాసీనుడై కొలువుదీర్చియుండును. చేతనమంత్రి చేతనొక లేఖపట్టుకొని వినయముతో నిలుచుండియుండును. లేచర్ల కామచమూపతి మొలకు కరవాలము వ్రేలాడుచుండ మరొక యుచితాసనముపై కూర్చుండియుండును.]

ప్రోలరాజు:—మంత్రివర్యా! మంథెనగుండరాజు వ్రాసిన లేఖయందలి ముఖ్యాంశములు వినిపింపుము.

చేతనమంత్రి:—దేవా చదువుచున్నాడ. "ఇదివరలో మీ రొనర్చిన యపరాధములకు క్షమాపణ చెప్పుకొని పశ్చిమచాళుక్య చక్రవర్తియగు సోమేశ్వర సామ్రాజ్యాధిపుని పాదములపైబడవలెను. అట్లు—" (అర్థోక్తిలో).

ప్రోలరాజు:—ఆ నరాధముడు మదాంధుడై తనకును మాకునుగల తారతమ్యము గ్రహింపజాలక మిడిసిపడి అట్టి లేఖను వ్రాయ సాహసించుచున్నాడుగా?—తరువాతి చదువుము.

చేతనమంత్రి:—"అట్లు కానిపక్షమున మేము తక్షణమే మీపై దండెత్తివచ్చి మిమ్ము ప్రాణములతో బట్టుకొనిపోయి ఆపశ్చిమచాళుక్య చక్రవర్తి పాదములకడ జేర్చివైచెదము." (అర్థోక్తిలో)

ప్రోలరాజు:—ఆ! తెలిసినది. ఆమదాంధుని దుష్టలేఖయందలి సారాంశము. గర్వోన్మత్తుడై వ్రాసిన గుండరాజాధముని లేఖను నింక మాకడ చదివి వినిపింపకుము. (కామచమూపతితో) కామచమూపతీ! కాకతీయరాజన్యుని బాహుబలదర్పము చవిచూడ నవకాశముగల్గించుకొన్న మంథెనగుండదండాధిపునికి ప్రతీకారముచేయ మామనంబు తత్తరపడుచున్నది. నీవును నీ అభిప్రాయము తెలుపవలెనని కుతూహలమై యున్నాము. ఏమనియెదవు?

కామచమూపతి:—దేవా! దేవర బుద్ధిసంపదకు మించి మనుబోంట్ల అల్పబోధము అన్యథా యేమి విన్నవించుకొనగలదు?

చేతనమంత్రి:—స్వపరతారతమ్యభేదము గుర్తింపక మత్తిల్లి ప్రవర్తిల్లెడు గుండరాజునకు మనయీ కామచమూపతి దగిన ప్రాయశ్చిత్తవిధిని నిర్ణయింపదగినవాడు.

ప్రోలరాజు:—అందుకు సందేహమేమి?

కామచమూపతి:—(లేచి) కాకతీయాంధ్రక్షాత్రతేజమును దిరోభూతమొనరింపజూచెడి యా గుండభూపాలజలదమును మదీయబాహుబలవజ్రాయుధమున కరకేతు దేవరయానతికై వేచియున్నాడ (అని కూర్చుండును).

చేతనమంత్రి:—కాకతీయరాజ్యలక్ష్మీ పరిరక్షణపరాయణచిత్తుడగు నీ కామసేనాని గుండరాజాధముని శిరఃఖండనమొనరించి వానిరొమ్మున కాకతీరాజముద్రితాంకమగు వరాహాంకము గుద్ది స్వామిఋణంబు దీర్చుకొన సమర్థుండు.

ప్రోలరాజు:—మంత్రిసత్తమా! తెప్పగావచించితివి. మాకును నట్లే దోచుచున్నది.

కామచమూపతి:—దేవర యనుగ్రహమునకు పాత్రుడనైతిని.

మంత్రి:—మహారాజుగారికి దెలియని రాజనీతియుండదు. అయినను మంథెనగుండభూపుడువ్రాసిన యీ యుత్తరము మిషగాగైకొని కామచమూపతి

ఆతని రాజధానీనగరంబు ముట్టడించిన మనకు మేలయ్యెడు నని నాయల్పబుద్ధికి దోచుచున్నయది.

ప్రోలరాజు:—ఆ శత్రుకీటకమును సమూలముగా నాశనముజేయ మేము స్వయముగా నతనిపైదండెత్తి వెడల సంకల్పించి యున్నవారము. అయినను నీ విషయమున కామచమూపతి యభిప్రాయంబుకూడ దెలిసికొన దలచినారము.

కామచమూపతి:—మహారాజులుంగారి సేనాధ్యక్షత క్రింద నున్న కాకతీయాంధ్ర సేనార్ణవమును దిలకించుటటుండ కన్నెత్తిచూచుటకైన నే శత్రురాజు సాహసించును? కావున నవశ్యము మహారాజులుంగారు దండునడుపింపదగు సన్నాహంబుగావింప మాకు గర్తవ్యమైయున్నది. (ద్వారపాలకుడు ప్రవేశించును.)

ద్వారపాలకుడు:—యేలినోరికి జయం. శత్రువులో మనపట్టణంమీదికి దండెత్తివస్తున్నారని యేలినోరికి విన్నవించుకోడానికి ఒక వీరభటుడు ద్వారందగ్గరకని పెట్టుకొనివున్నాడు. దేవర సెలవైతే-

(అందరు ఆశ్చర్యముతో దిలకింతురు.)

ప్రోలరాజు:—ద్వారిపాలకా! వేగిరముపోయి ఆతనిలోనికిం బ్రవేశపెట్టుము. శీఘ్రముగాపొమ్ము.

ద్వారపాలకుడు:—చిత్తముదేవరా! [అనివెడలి మరల నా సైనికుని వెంటబెట్టుకొనివచ్చి] ఇదిగో యేలినవారిక్కడవున్నారు. ఇటుఇటు (అని వెడలి పోవును).

సైనికుడు:—దేవా! యేలినోరికి జయం. మన పట్టణానికి యేడెనిమిదిమైళ్ళ దూరంలోవున్న మడికొండమీదుగా మహాప్రభో! శత్రురాజొకడు దండెత్తి వస్తూన్నాడని తెలిసికొని దేవర కావార్త మనవిచేసుకోవడమునకు వస్తి మహారాజా!

ప్రోలరాజు:—కామచమూపతీ! మన సైన్యమును కోటవెలుపల నన్నిమూలల దండువిడిసియుండ నేర్పాటుగావించి శత్రువెవ్వడో తెలిసికొని మాకావార్త వెంటనే దెలుపుము.

కామచమూపతి:—చిత్తముదేవా! అట్లే గావించెద. (అని నిష్క్రమించును).

ప్రోలరాజు:—మంత్రిసత్తమా! మనకోటలో నుండు సేనానాయకుని నియమితప్రదేశముల దండు నిలిపికొని భద్రముగా కోటద్వారముల గాపాడు చుండుమని తెలియజేయుము.

బేతనమంత్రి:—చిత్తముదేవా! అట్లే యొనర్చెద. (అని నిష్క్రమించును.)

ప్రోలరాజు:—ఎవడురా అక్కడ? అంతఃపురమునకు దారితీయుము. (అని నిష్క్రమించును).

రెండవయంకము—మూడవరంగము.

స్థలము:—హిడింబాశ్రమప్రాంతమున
ఒక మెట్టుగుట్ట.

కాలము:—పగలు రెండుజాముల వేళ,
తొమ్మిదవ దినము.

[అచ్చటిపర్వతముపై పశ్చిమచాళుక్య సామంత మండలేశ్వరుడగు త్రిభువనమల్ల జగద్దేవమహారాజు ఒక సేనానాయకునకు ఆగుట్టకు దూర్పుభాగమున కాకతీయసైన్యముతో దనసైన్యము దలపడుచున్న విధమును జూపుచుండును]

జగద్దేవమహారాజు:—(సేనానాయకునితో) మన వీరభటులు ఉదయమునుండియు కాకతీయసైన్యమును అనుమకొండ కోటగోడల సమీపమునకు నెట్టుకొని పోవుచునే యుండిరి. కాని రెడ్డి సేనానాయకు డెవడో కాకతీయ సైనికులకు దోడ్పడినాడు. అతడు మనసైన్యమును వెనుకకు మరలింపజేసినందున ఈ హిడింబాశ్రమ పరిసరములు ఉభయసైన్యములకు రణరంగమై యెట్లు ఘోరసంకులసమరము సాగుచున్నదో చూచితివా!

సేనానాయకుడు:—చూచుచునే యున్నా ద మహారాజా! అదిగో మన గజసైన్యము ముందుకు నెట్టుకొనివచ్చు అశ్వసైనికుల నెట్లు హతమార్చుచు శత్రుసేనానుల భీకాకుపరచుచున్నదో!

జగద్దేవమహారాజు:—ఇదిగో సైనికుడొకడు పరుగెత్తికొని మనవైపే వచ్చుచున్నాడు.

(సైనికుడు ప్రవేశించును.)

సైనికుడు:—దేవరా! జగద్దేవమహారాజా! కాకతిప్రోలరాజు స్వయంగా సైన్యాన్ని నడిపించుకొంటూ మనల్ని పారదోలాలని కోటనుంచి వెలుపలికి వచ్చి తమసైన్యాన్ని కలుసికొని మనపైకి వస్తూన్నాడని మనదండుదొర మీతో చెప్పిరమ్మన్నాడు.

జగద్దేవమహారాజు:—ఏమీ! కాకతిప్రోలరాజే స్వయముగా తనసైన్యమును నడిపించుకొని వచ్చుచున్నాడుగా!

సేనానాయకుడు:—మనముకూడ మన వీరభటులకుందగినట్లు నుత్సాహపరచుచు ఆకాకతి ప్రోలరాజును ప్రాణములతో బట్టుకొని పశ్చిమ చాళుక్య చక్రవర్తికడ మనము చేసినప్రతిజ్ఞ నెరవేర్చుకొనెదము. త్వరపడుడు!

[అని కొండక్రిందికిబోవును. సేనానాయకుడును వెంటబోవును.]

(తెరలో) "వీరభటులారా! పారిపోవుచున్న కాకతీయాంధ్ర సైన్యమధ్యమున మదపుటేనుంగునెక్కి తనసైన్యముతోకూడ ప్రయాణమై అనుమకొండకోట జొరబారనుంకించుచున్న ఆకాకతిప్రోలరాజును బంధింపుడు. అతనిజుట్టుకొనుడు. కొట్టుడు." అను కేకలు సైనికులకోలాహలము వినబడును.

(తెర లేచును.)

(ఒక భయంకరమైన యుద్ధభూమి కానవచ్చును. అచ్చట గుఱ్ఱములయొక్కయు యేనుగులయొక్కయు శవములు మనుష్యులతలలు మొండెములు కనబడును. కాకతిప్రోలరాజు వేషంబునున్న ఒకని బంధించి ఇద్దరు జగద్దేవమహారాజు సైనికభటులు ప్రవేశింతురు]

ఒకడు:—ప్రోలరాజా! విడిపించుకోవాలని యత్నిస్తావా, నిన్నిక త్తికే బలిస్తావు.

రెండవవాడు:—ఓరాజా! నీకు ప్రాణాలపై ఆశ వుంచుకొంటే జాగ్రత్తగావూరుకోండి. జగద్దేవమహారాజులకడకుపట్టుకొనిపోయేటప్పుడు పెనగులాడకుడు.

మాయప్రోలరాజు:—ఓ పిరికిపందలారా! యేనుగు మీదనుంచి జారిపడినప్పుడు ఒకసారిగా నన్ను బట్టుకొని కట్టివేయడంకూడా వొక పౌరుషమా! విడువండి! విడువండి! లేకపోతే నా రెండుకాళ్లతో మీ ఇద్దర్నీ పొట్టలు చెక్కలయ్యేటట్టు తన్ని పారవేస్తాను. [అని తన్ను విడిపించుకొన పెనగులాడును].

మొదటివాడు:—(గట్టిగాపట్టుకొని)అదిగో! మా జగద్దేవమహారాజులుగారిటే వస్తున్నారు తిన్నగా నడు. [జగద్దేవమహారాజు సేనానాయకునితో ప్రవేశించును].

జగద్దేవమహారాజు:—(దూరమునుండి) మనయుద్ధభటులలో నొక్కరైన ఆకాకతిప్రోలరాజును బంధించి తేలేకపోయెనుగా!

సేనానాయకుడు:—అదిగో మన వీరభటులిద్దరు ప్రోలరాజునే గాబోలు బంధించి తెచ్చినారు.

ఒకభటుడు:—(బంధితుని ముందునకుద్రోచి) జగద్దేవమహారాజా! ఇదిగో కాకతిప్రోలరాజును బంధించి పట్టపేనుగుమీదనుండగా కట్టి తెచ్చేము. యేలినోరి కోరిక చెల్లించాలని మాలో ఆనేకమంది ఇతని వాడికత్తికి బలైపోయేరు.

జగద్దేవ:—(సిగ్గుచే దలవాల్చుకొనియున్న బంధితుని నిదానించిచూచి సేనానాయకునితో) ఈ బంధితుడు కాకతిప్రోలరాజు కాడేమోయని సంశయము పొడముచున్నది.

సేనానాయకుడు:— నాకును నట్లే దోచుచున్నది.

ఇద్దరు భటులు:— కాదు మహారాజా – కాదు.

ఒకభటుడు:— నీ పేరేమని ఇతన్నడుగగానే 'ప్రోల రాజని నా దుస్తులు చూచైనా కనుగొనలేరా?' అన్నాడు. అదీగాక మహాప్రభో! ఒకక్షణంలో అంతమంది ఇతని చేతిలో చచ్చిపోయినారంటే ఇతడు తప్పక ప్రోలరాజయే వుంటాడు.

జగద్దేవమహారాజు:— (తల వంచుకొనియున్న బంధితుని మొగమెత్తి పట్టుకొనిచూచి) ఓ మూర్ఖశిరోమణులారా! ఇతనినా కాకతిప్రోలరాజని పట్టుకొనివచ్చితిరి. (బంధితునితో) ఓరీ! నీవేనా కాకతి ప్రోలరాజవు?

బంధితుడు:— (నిరసనభావముతో) మీ వంటి పిరికిపందలకా! కాకతిప్రోలమహారాజులుంగారు దొరికేది! పట్టపేనుంగుమీదినుంచి జారిపడ్డ ఆమహారాజు పైకి ఒక్కసారిగా మీసైనికులంతా వచ్చిపడ్తే, ఆ మహారాజుగారి సైనికులూ మీసైనికులూ దొమ్ములాడ్తూవుంటే ప్రోలరాజుగారి సెల్లోతప్పించి వారి దుస్తులు వారిమావటివాణ్ణయిన నేను తొడుక్కొని కత్తి చేతబుచ్చుకొని కొడుతూవస్తూవుంటే నన్ను పట్టుకొని మీకడకు వచ్చేరు వీళ్లిద్దరూను.

భటులు:— ప్రోలరాజువని పేరుచెప్పిన నీవు ఆయన మావటివాడవా! (అని ఆశ్చర్యపడి చూచుచుందురు.)

జగద్దేవమహారాజు:— సేనానాయకా! ఈ యిద్దరి వీరభటులను ఈ బంధితునితోగూడ బంధించి తీసుకొనిపోయి వారినందరిని శిరఃఖండన మొనరింపుము. ఇంతలో అనుమకొండ కోటగోడలనెక్కి లోనికిం బ్రవేశింపజూచెడి మన వీరసైనికుని సాయంబునకు ప్రోత్సాహపరుప నే నేగెదను. నీవును మమ్ము త్వరగా కలిసికొనుము (అని ముందునకు నడచిపోవును. సేనానాయకు డా యిద్దరిభటులను బంధితుని తనవెంట దీసికొనిపోవును.)

(ఇద్దరుభటులు:— రచ్చింపుడొరా. మమ్ము రచ్చింపు మీ బాంచలము. అని అరచుచున్నను వారిని సేనానాయకుడు నడపించుకొనిపోవును).

ప్రేమ సమస్య

శ్రీమతి తాడి నాగమ్మగారు

'ఏమిటాలోచించుచున్నావు ఆల్బర్ట్'

'విశ్వమోహిని దర్శనమింకను కాలేదు గదా యని—'

'నేనంత అందగత్తెనా ఆల్బర్ట్?'

'నేనంత ఆలోచనలో మునిగియున్నానా మేరీ?'

'లేవు, నీవు నిజముగ ఆచలోనలో మునిగి లేవు.'

'ఉన్నావు నీవు నిజముగ విశ్వమోహిని వలె నున్నావు.'

'బోల్తాపడిపోయావుగదా ఆల్బర్ట్.'

'అబద్ధమాడినావుసుమా మేరీ?'

'ఏలాగు?'

'నే నేలాగు?'

'నేనందగత్తెనాఅంటే నే నాలోచనలో మునిగియుంటినా అంటివి. వెంటనే నీవాలోచించుట లేదని నేనవగ నీవందగత్తెవుకావని నీవనవలిసింది. అనలేకపోయావు పాపం! భయమేసింది కాబోలు !! బోల్తాపడ్డావు.'

'మొదట ఆలోచించుచుంటి వేమిటని ప్రశ్నించి తరువాత నీవేమి ఆలోచించుట లేదని స్వవచన విఘాతముచేసికొన్న నీవే అబద్ధమాడుచుంటివి.

ఎవరుబోల్తాపడ్డారో?'

'మొదటమాట తప్పినవారే బోల్తా పడ్డట్టు.'

'పోనిమ్ము! నేనే పడిపోయానులే ఆల్బర్ట్ నీవు గెలిచావు కాబట్టి మహాఘనుడైన ఫ్రెడరిక్ అంతగొప్పవాడవులే. ఇపుడు సంతృప్తి కలిగిందా?'

'ఎందుకు నేనే బోల్తాపడ్డాను మేరీ గెలిచావు కాబట్టి మార్గరెట్ తెరిజా అంత గొప్పదానవులే. ఇప్పుడు కులాసాగా ఉందా?'

'నీవు నిజముగా ఒప్పుకుంటున్నావా అల్బర్ట్?'

'ముందు నీసంగతిచెప్పు మేరీ.'

'అబ్బా! పురుషులను నమ్మకూడదంటారు ఇదే కాబోలు.'

'స్త్రీలమాట నమ్ముట నీటిని మూటగట్టుటవంటి దంటారు నిజమేసుమా.'

'అటువంటి మాటలనకు. నేను సహించలేను అల్బర్ట్'

'అటువంటి నిందలు మోపకు నేనోర్చుకొనలేను మేరీ.''

'తెలిసింది. పురుషులు వట్టికఠినాత్ములు.'

'గ్రహించాను. స్త్రీలు శుద్ధమోసకత్తెలు.'

'నన్నిట్లు బాధించబోకు అల్బర్ట్ నీకు నమస్కారములు పెడతాను'

'నన్నిట్లు వేధించబోకు మేరీ! నీకు ప్రణామములు.'

'స్త్రీలు మోసకత్తెలనుట నీకాధారమేముంది?'

'పురుషులు నిరంకుశులనుటకు నీకేమి సాక్ష్యములున్నవి?'

'నాకు బోలెడుసాక్ష్యములున్నవి. చూడు—ఇంగ్లండురాజైన యెనిమిదవహెన్రీ యేమిచేశాడు. మాసిపోయిన చొక్కాలు మార్చుకొన్నట్లు ఎంతమందినో భార్యలను మార్చినాడు. ఇదంతా పురుషుడు నిరంకుశుడగుటవల్ల చేసినపనిగదా! రష్యన్‌చక్రవర్తులలో గొప్పవాడైన పీటరు తనమాటకెదురాడినకారణముచేత భార్యను బిడ్డలను ఖైదు చేయించుటకుకూడ వెనుదీయలేదు. బైబిలులో జ్ఞానియని పేరువడిన సోల్మన్ రాజుకూడ కనబడిన అందకత్తెనెల్ల పెండ్లాడినాడు. ఇక తూర్పుదేశములలో తురకరాజుకు భార్యలు మందలుమందలుగా నుండురట. ఇదంతయు పురుషుని నిరంకుశత్వమువల్లనేగద జరుగుచుండుట—ఉన్నమాటంటె నీకెంతకోప మొచ్చింది?'

'స్త్రీలు మోసగత్తెలనుటకు నాకెన్నో యాధారములు గలవు. ఆది పురుషుడైన ఆదామును అవ్వ మోసగించి మేలు కీళ్లు తెలిపెడుపండు తినిపించింది. దానివల్లనే గదా లోకమున కింతశ్రమ. హెబ్రూవీరుడైన సేమ్సన్ తనభార్యయైన డాలిలావలన మోసగింపబడి నాశనమైనాడు. ఇటాలియను వీరుడైన హెర్క్యులీస్‌కూడ తనభార్య యిచ్చిన వస్త్రమువలననె మరణించినాడు. రోమను వీరుడైన అంటోనియోకూడ ఈజిప్టురాణియైన క్లియోపాట్రావలన మరణించినాడు. ఇంతకు యిట్టి వీరులందరు నాశనమగుటకు స్త్రీలు మోసగత్తెలగుటవలననే గదా. మేరీ నిజముచెప్పితే నీకింతరోష మొచ్చింది.'

'ఇక నేను వినలేను అల్బర్ట్ చాలు ఒప్పుకొన్నాను; నిజముగ స్త్రీలు మోసకత్తెలే.'

'నేనును ఒప్పుకొన్నాను మేరీ. పురుషులు పూర్తిగ నిరంకుశులే.'

'ఇంతకు మనలో యెవరు గెలిచారు?'

'అదే సంశయము.'

'నీవే గెలిచావు అల్బర్ట్.'

'లేదు నీవే గెలిచావు మేరీ.'

'ఓడిపోయినందుకునీకు జుల్మానా యేమిటి?'

'బోల్తాపడ్డందు నీకు శిక్ష యేమిటి'

'నాకేమీవద్దు'

'నాకు కావాలి...'

'అబ్బ! పాపం చాల శ్రమపడ్డావు. నే వెళ్లి పోతున్నా.'

'ఓడిపోయిన స్త్రీకి వెళ్లడానికి స్వాతంత్ర్య మెక్కడిది అగు.'

'ఈలాగు బలవంతము మంచిదా ఆల్బర్ట్?'

'పురుషులు నిరంకుశులని నీవే ఒప్పుకొన్నావుగా?'

'కాబట్టి ఎనిమిదవ హెన్రీవలెనె నీవును చొక్కాలు చాల మార్చెదవన్నమాట.'

'ఆమాట మాత్రమనకు.'

'ఎందుచేత? పురుషులు నిరంకుశులేగా?'

'ఔగాక! నేను మాత్రమంతవరకు నిరంకుశుడను గాదు.'

'మరెంతవరకు?'

'నీ కిష్టములేకపోయిన నిన్ను నిత్యము ప్రేమించుచుండేటంతవరకు మాత్రమే?'

'నాకిష్టము లేకపోవడమేటి ఆల్బర్ట్? ఆ మాట అనకు నేను వినలేను.'

'నన్ను నిరంకుశుడనకు మేరీ! నేను సహించలేను.'

'మనము రాజీపడదాం ఆల్బర్ట్'

'రాజీ షరతులేమిటి?'

'స్త్రీలు మోసగత్తెలని నీవెప్పుడు అన కూడదు.'

'పురుషులు నిరంకుశులని నీవెన్నడు చెప్ప గూడదు.'

'నేను ముమ్మాటికి ఒప్పుకున్నాను.'

'నేను త్రికరణశుద్ధిగ ఒప్పుకొంటిని.'

'వేళైంది నేను వెళతాను ఆల్బర్ట్.'

'వెళ్లవచ్చు_ను_గాని_'

'సంశయమేమిటి?'

'మనరాజీ చెడిపోకుండ మూడుముద్రలు వేయాలి'

'ఏలాగు'

....

'తప్పుతుందామరి'

'సెలవు'

'సెలవు'

*　　*　　*

అది సాయంసమయము;నాటితో జూన్ మాసాంతమగును.

జర్మనుసామ్రాజ్యమునుండి శాంతి సూర్యుడ స్తమించుచున్నాడు. ఉదరపోష ణార్థమై యుర్వియంతయు కలయ వెదక బోయినపక్షులు తమతమ గూళ్లను చేరు చున్నవి. దినమంతయు కర్మాగారములందు కఠినముగ జీవితమును గడిపిన కార్మికులు కేరింతలుకొట్టుచు కేకలువేయుచు పాటలు పాడుచు ఇండ్లకు చేరుకొనుచున్నారు. ఆయుధకర్మాగారములు నిరంతరము పని చేయుచుండుటచే అందుండి తిరిగివచ్చు కార్మికులకు కొందరెదురేగుచున్నారు. నిర్బంధ సైనికవిద్య నేర్చుకొనుచున్న యువకులు

ఫ్రెడరిక్, బిస్మార్కు మొదలగు జర్మను సామ్రాజ్యసృష్టికర్తలను వేనోళ్ల పొగడుచు పోవుచున్నారు. బలముగలవానిదే రాజ్యము; బలవంతుడే బ్రతుకనర్హుడు; బలహీనులకీ పృథ్వీరంగముపై స్థానములేదని ట్రెట్‌స్కి గురిపించు ఉపన్యాసపరంపరలను విన్న శ్రోతలు యాతనిశక్తి సామర్థ్యములను హర్షించుచు పోవుచున్నారు. మానవమండలిని కవోష్ణరక్తస్రవంతులతో ముంచ యత్నించుచున్న బెర్లిన్‌నగర వింతదృశ్యములను గాంచుటకై రక్తవర్ణముగల పూర్ణచంద్రుడు ఉదయాద్రినుండి లేచుచున్నాడు.

అట్టిసమయమందు మేరీ తనమనోహరుడైన ఆల్బర్టు రాకకై ప్రతీక్షించుచున్నది. మేరీ కోటీశ్వరుడైన ఒకయూదునికుమార్తె. బెర్లిన్ నగరమునందున్న ఒక ఉన్నతపాఠశాలలో చదువుచున్నది. ఆమె కేవలము ముగ్ధయుగాదు, ప్రౌఢయుగాదు. చాల అందకత్తె. ఆల్బర్ట్ ఒకజర్మన్ సేనానికుమారుడు. యుగయుగములనుండియు అతని వంశీయులు సైనికవృత్తివలననే జీవించుచున్నారు. అంత భాగ్యవంతులు కారు. వృత్తియేజీవనము. అతని కిరువురు అన్నలుగలరు. వారిపుడు నిర్బంధసైనికవిద్య నభ్యసించుచున్నారు. ఆల్బర్ట్ సరసుడు. ప్రతిభావంతుడు. మేరీకి సహాధ్యాయుడు. ఆమె అమాయికత్వము యీ నిష్కళంకమూర్తి నాకర్షించినది. ఈతని నిష్కళంకము ఆ యమాయకురాలి నాకర్షించినది. ఇట్లు వా రిరువురిప్రేమ దినదినప్రవర్ధమానమగుచున్నది. దినమున కొకసారియైన ఒకరినొకరు చూచుకొనకుండ నుండలేరు. ఇపుడు మేరిఆల్బర్ట్ రాకనునిరీక్షించుచున్నది. ఇంతలో ఆల్బర్ట్ వచ్చినాడు. ఆమె ముఖకమలము వికసించినది.

'ఆల్బర్ట్ ఏమి ఇంతయాలస్యం?'

'వచ్చి ఎంతసేపైనది ?'

'ఎంతసేపైతేనేం ? నా తొందరకొలది నేను వచ్చితినిగాని నీకేంలే ? '

'నీకంటె ముందుగనె నేను బయలుదేరాను. కాని మార్గమధ్యమందు కొంచెమాలస్యమైంది.'

'మార్గమధ్యమందు ఇంకా కొందరు మేరీలు నీకొరకున్నారుగాబోలు మరి నాకేం తెలుసును ? తెలిసుంటె నేనును ఆలస్యంగానే వచ్చివుందును.'

'నన్ను యేదోవిధంగా కష్టపెట్టడము నీకు సంతసమనుకుంటాను మేరీ ?'

'ముందుగవచ్చికూర్చున్న నాకుకష్టము గాని ఇపుడేవచ్చిన నీ కేమికష్టము ?'

'నీ కంతకష్టంగాఉంటే నన్ను శిక్షించి తప్పుమాత్రము క్షమించు మేరీ ?'

'శిక్షించుటకు నేనెంతటిదాన్ని ? క్షమించుటకు నే నెవ్వతెను ?'

'నా సర్వస్వము.'

'అట్లైతే శిక్ష......'

'సరి.'

'దారిలో ఆలస్య మెందు కైంది ఆల్బర్ట్?'

'అక్కడకూడా కొందరుమేరీ లున్నా రని నీవే ఒప్పుకొన్నావుగా.'

'లేదు. చెప్పుఆల్బర్ట్ దయచేసి?'

'చెప్పితే నమ్మువారెవరు?'

'నిన్ను నమ్మకపోతే మరెవరిని నమ్మ గలను ఆల్బర్ట్?'

'దేవుణ్ణిగాని దయ్యాన్నిగాని నమ్మవూ?'

'ఊహూ! నా సర్వస్వము నీవే.'

'అంటే దయ్యాన్నికూడా అని అర్థము కాదా?'

'కాదు. నా దేవుడుమాత్రమే.'

'మేరీ! నిన్నటి వార్తాపత్రికలు చూచావా?'

'చూచాను.'

'అందేమి గమనించావు.'

'ఒకపత్రికలో ఏదిప్రేమ, అనేకథను చదివాను.'

'అంతేనా?'

'ఏవోవో చదివానుగాని జ్ఞప్తి లేవు.అవన్నీ యిపుడెందుకు?'

'ఆస్ట్రియా సింహాసనమునకు వారసుడైన ఆర్చిడ్యూక్ ప్రాన్సిస్ ఫెర్డినాండ్ యువ రాజును బోస్నియసి రాజేవో నగరమందు చంపివేసిన సంగతి చదివావా?'

'ఆ పత్రికలో 'యువరాజుహత్య' యని చూచానుగాని అంతగా గమనించలేదు.'

'దీనివలన ముందు ముందు చాల చిక్కులు కలుగనున్నవి మేరీ!'

'ఎవరికి? మనకా?'

'మనకు కాదు యూరపురాజ్యములకు?'

'అదెలాగ ఆల్బర్ట్?'

'బోస్నియా రాజధానినగరమందు ఆ హత్య జరుగుటచే ఆస్ట్రియాప్రభుత్వము వారు తగిన సంజాయిషీ సెర్బియాప్రభుత్వమును కోర్తారు. వారట్లు యివ్వనియెడల ఆస్ట్రియాకు సెర్బియాకు యుద్ధముతప్పదు.'

'ఐతే జర్మనీ కేమినష్టము?'

'సెర్బియావారందరు 'స్లావ్'అను తెగకు చెందినవారు. రష్యన్‌జాతివారుకూడ ఈ తెగకు చెందినవారే. అందుచేత ఆస్ట్రియాకు సెర్బియాకు యుద్ధమే పొసగినచో సెర్బియా పక్షముగ రష్యారణరంగమున కురుకుతుంది. అపుడు ట్రిపిల్ అలయన్సు ననుసరించి ఆస్ట్రియాపక్షముగ జర్మనీ ఇటలీలు రణ రంగమున కురుకుతవి. వెంటనే డ్యూయల్ అలయన్సు ననుసరించి ప్రాన్సు రష్యాపక్షముగ యుద్ధమునకు దిగును. ఇట్లు యూరపు ఖండమంత కల్లోలమునందు మునిగిపోతుంది.'

'ఈ యువరాజదంపతులహత్య ఇంతటి మహాయుద్ధమునకు కారణ మవుతుందా?'

'కాదు. అసలు కారణములున్నవి. ఫ్రాంకో ప్రష్యన్ యుద్ధమునందు జరిగిన పరాభవమును తీర్చుకొనుటకు ఫ్రాన్సు నాటి నుండి తయారగుతూంది. బెర్లిన్ కాంగ్రెసులో బిస్మార్కు ఆధిపత్యమున ప్రాగ్దేశ సమస్యవిషయములో తనకుజరిగిన అన్యాయమును తీర్చుకొనుటకై రష్యా నాటి నుండి వేచివుంది.'

'ఇంతకు ఈ చిన్నికణ మింతటి మహా జ్వాలలకు కారణమగున్న మాట.'

'ఔనుమేరీ. కావచ్చును. త్వరలో భయంకరదినములు రానున్నవి.'

'నాకు భయమగుచున్నది ఆల్బర్ట్.'

'ఇట్టి యుద్ధము వచ్చునని యేగాబోలు మనదేశమునందు ప్రతియువకునికి నిర్బంధ సైనిక విద్యనేర్పరచిరి.'

'అందునీవు చేరబోకు ఆల్బర్ట్.'

'నే నింక ఆ వయస్సుకు రాలేదు. వయసువచ్చిన తరువాత నాకూ తప్పదు.'

'ఈ నిర్బంధసైనికవిద్యనేర్చిన యువకులందరు యేమిచేస్తారు ఆల్బర్ట్.'

'యుద్ధముపొసగిన వెంటనే వీరందరిని రణరంగమునకు పంపుతారు.'

'అందు నీవు చేరబోకు ఆల్బర్ట్'

'ఇవుడేమీ లేనపుడు అంతభయపడడ మెందుకు మేరీ?'

'ఏమో! నాకెందుకో భయమేస్తుంది.'

'యుద్ధమువస్తే అన్నానుగాని యుద్ధం వచ్చిందా యేమిటి.'

'ఏమో ! నాకు దేహమువణకుతూంది.'

'ఊహలకే భయపడితే యెలాగ మేరీ?'

'జర్మను సామ్రాజ్యము శిథిలమగుచున్నట్లు నాకు తోస్తుంది నాకళ్లు తిరుగుచున్నవి, నన్నుపట్టుకో ఆల్బర్ట్.'

'...............కంగారు తీరిందా మేరీ?'

'కంగారేకాదు; భయము కూడ పోయింది.'

'ధైర్యంకూడ వచ్చునేమో?'

'వచ్చేటట్టుగానేఉంది ఆల్బర్ట్'

'.....మరి ఇవుడు ధైర్యమొచ్చిందా మేరీ?'

'వచ్చిందిగాని వేళైంది వెళ్లుతాను.'

(పోతుంది.)

మాతృసుతా ప్రబోధము

శ్రీరమావల్లభు శ్రితపారిజాతుఁ
గారుణ్యసాగరుఁ గరుణాసముద్రు
మదిలోన మ్రొక్కుచు మాయమ్మనీకు
ముదితలు విననొప్పు మోదంబుగూర్చు
నీతులు గొన్నింటి నెఱిఁజెప్పనుంటి
నాతి వానినివిని నయముతో మెలఁగు
అమ్మ యేగెదవింక నత్తింటనుండ
నమ్మకుదూరమై యరిగెదవీవు
కన్నులఁ గన్నీరు గ్రమ్ముచునుండె
నెన్ని చెప్పిన విన దీ డెందమయ్యొ!
క్రన్న నదుఃఖంబు గడవ దేమందుఁ
గన్నతల్లులకిది కానికష్టంబు
చిత్తచాంచల్యంబు చెందుటేకాని
యత్తింటి కోడల నై నేమరాని
అతివకుధర్మమా నత్తవారింట
బతిదాపునుండుట పరువుతో మనుట
పుట్టిల్లు పడతికిఁ బొరుగిల్లె సుమ్మ
చుట్టంబుతోడిదే చుమ్ము యీతల్లి
ఎఱుఁగనిగోలవు యేమఱియుండో!
చిఱుతుక వాటచేఁ జెవియొగ్గి వినవా!
తప్పుతల్లిది కూతు తామసియైన
నొప్పెఱుంగని దైన నూర్మిళమైన
పతిసద్దైవంబుగా మతిలోనఁదలఁచు
సతికిసౌఖ్యంబులు సమకూరుఁ జగతి

ఇహభోగములకెల్ల నీతడేకాక
మహినెవ్వ రున్నారు మానినినీకు
ధవుడు సెప్పినమాట దాటకుమమ్మ
వివశాత్ముఁడై నను విజ్ఞానియైన
తప్పొప్పులెంచక దయితుకోర్కెలను
దప్పక చేయుమా తడయక వేగ
మందుడై యుండిన మగనిలోఁ జెవికి
విందుగాఁ జురుకెక్కు విషయముల్ సెప్పు
అలుకమైనుండిన నాతని జేరి
కలకతీర్చెడిగాథ కల్పించి చెప్పు
ధనహీనుఁడై మదిఁ దపియించుచున్న
గనివస్తువులెల్లఁ గాంక్షించకమ్మ
వెసనంబులకుఁజిక్కి విసిగించుచున్న
వెసఁగూడదనిసాగి వేడుమోయమ్మ
పతినిగన్నట్టియా భామిని మామ
పతికంటెఘనులని భావింపుమమ్మ
కులగోత్రములవృద్ధి గోరెడివారు
కలిమిలేములమిమ్ముఁ గాచెడివారు
కొడుకుఁగోడలిఁజూచి కులికెడువారు
విశ్వవని ప్రేమ దీవించెడువారు
నయభయంబులుచూపి నడిపించువారు
వయసుపోకిళ్లను వారించువారు
అత్తమామలెసుమా యతివరో! వారి
నెత్తిపై నిడుకొని నేరుపుమీర

మాతృసుతా ప్రబోధము

కొలిచిసౌఖ్యంబులు గొనుము మాతల్లి !
కలితసౌభాగ్యంబు గనుమూపవల్లి !
తల్లినీయత్తయె తండ్రివే మామ
ఎల్లిదంబుగ జూతువేమొ యోలేమ
పొత్తుగావారితోఁ బోవకయున్న
నత్తింటిభోగంబు లన్నియునున్న
అత్తమాటలకెదు రాడకుమమ్మ
చిత్తంబుమామకుఁ జెదరించకమ్మ
మెలత ! అత్తకుముందు మేల్కొనుమమ్మ
కలపాచిపనులన్ని కావింపుమమ్మ
వెట్టిచేతలుచేసి వేధించకమ్మ
పట్టపగలునిద్రఁ పాడిగాదమ్మ
ఎఱుఁగఁజెప్పినవారి నెదిరించకమ్మ
చుఱచుఱచూపులు చూడకుమమ్మ
పనివేళ నాడకు పాడకుమమ్మ
తిని కాలమునువృథా తెరలించకమ్మ
ఇంటిగుట్టును వీధి కెక్కించకమ్మ
ఒంటరిగారచ్చ నుండకుమమ్మ
పకపకనవ్వుచుఁ బలుకకుమమ్మ
వెకిలిచాసలపొందు వేడకుమమ్మ
మందహాసంబుతో మాటాడుమమ్మ
అందంబుగా వేష మమరించుకొమ్మ
ఇల్లుస్వర్గంబు గావింపుముకొమ్మ
పొల్లాడియపకీర్తి బొందకుమమ్మ
అంగనామర్యాద నలవర్చుకొమ్మ
దొంగిలించుటగొప్ప దోసమ్ముసుమ్మ
కలహంబునకుఁ జోటు కలిగించకమ్మ
కులకాంతలనుబ్రీతిఁ గొలువుముకొమ్మ
పెట్టుపోతలవేళఁ బెట్టకుమమ్మ
చుట్టంబులనుబ్రోలిఁ జూడుముకొమ్మ
పగవారినేనియు బాధించకమ్మ
తగనినేపథ్యంబుఁ దాల్చకుమమ్మ
వచనప్రవీణతఁ బడయుముకొమ్మ
శుచిశుభ్రతలగూర్చి శోధింపుమమ్మ
ఆరోగ్యవిధి కెదురాడకుమమ్మ
నారీమణులుమెచ్చ నడయాడుమమ్మ
పుట్టింటిఖ్యాతిని బోషింపుమమ్మ
మెట్టినింటనుశ్రీల మెలఁగుముకొమ్మ
అనువుగానూరేండ్లు నలరారుమమ్మ
మనుమలనెత్తుచు మనుముమాయమ్మ
విభవంబుగొనుమమ్మ విజయమహాసమ్మ
శుభము నీకగుఁగొమ్మ సుఖమొసీకమ్మ.

సుసర్ల లక్ష్మీకాంతమ్మ.

బా ల వి జ్ఞా న శా ఖ

బంగారుతల్లికి: దీవనలు

'బ్రహ్మశ్రీ'

బంగారు తల్లివమ్మా భామరో!
   రంగారు రాణివమ్మా
చెంగారు చేడెవమ్మా ఇంతిరో!
   తంగేటి తీగవమ్మా
చదువులకు ప్రోడవీవె చానరో!
   సంధ్యలా సారస్వతివీ
అల్లరీ చేయుకమ్మా మీాయమ్మ!
   ఆజ్ఞలను జవదాటకుమా

రాజ్యంపు లచ్చివీవె రాణిరో!
   రాక్షసుల బరిమార్చుమీా
శ్రీకృష్ణు మదినిల్పుమీా ఓయమ్మ!
   ఆతడే యిలవేల్పుసూ
దుర్గమ్మ తల్లినీకు కొమ్మరో!
   కోటితో కోటగట్టూ
ఆయురైశ్వర్యములను ఆతల్లి!
   నీకిచ్చు ఝూన్సిలక్ష్మి.

చరకాపాటలు

బ్యాండు స్వరము

గా మా పా ధ ని సా ధ ప
మా ధ ప మ గ రి స గా గ్గా గ్గ
గ ప మ గ రి స రీ శ్రీ శ్రి
రి ప మ గ రి స
గా మ ప ధా ప మ
రీ గ మ పా మ గ
సా రి గ మా గ రి సా సా స్స
సా నీ ధా సా
సా ని ధ ప
స్స ని ధ ప మ గ రి స॥

రై, రై, రైరయి మానుచు
రాటము వడుకవె ఓతల్లి
వడకినవిను నాతల్లి
కడురయమున
వచ్చు స్వరాజ్యము
యిచ్చు సుఖంబును
మెచ్చు మహాత్ముడు రావమ్మా
జాలా మేలే,
చాలూ లేవే
సమయము మించును॥ రై॥

("తొలి నే జేసిన పూజాఫలము" వలె పాడవలెను.)

ఇదిగో రాటము నూలు వడుకవె
ఇది మనస్వ అ అ రాజ్యసాధనమే
సదనమునను యీా కదురుతిరిగినా
ఉదరపోషణము ఊరకగల్గునె॥ ఇదిగో॥
మగవారపుడే మరిమరి వడకి
మగువరో మనకిటు మాటికి దెలుప
మొగమోటముపడి కదురునుమరచి
నగుబాటుజెందకె జగన్నాధనుత॥ ఇదిగో॥

కె. జగన్నాధరావు.

గణపతి పూజ

శ్రీమతి వేదుల మీనాక్షీదేవిగారు

విఘ్నేశ్వరుడిపెళ్లి కన్నీ విఘ్నాలే అన్నట్టు మా యింట్లో విఘ్నేశ్వరుడిచవితికి మా పిల్లవాడిచేత చేయించిన పూజకీ అన్నీ విఘ్నాలే. ఇంతకీ యేదో పూజ అయిందనిపించాం. విఘ్నాలంటే సరిగ్గా విఘ్నాలు కావు. అయినా విఘ్నాలే అన్నమాట.

మావాడికిప్పుడు మూడో యేడు వచ్చిందికదా కాస్త పూజచేయించుదామని మా ఆవిడ చాలాకాలం నుంచీ అంటూంది. అంటే క్రిందటిసంవత్సరం చవితికి ప్రారంభించింది వొచ్చేసంవత్సరం వీడిచేత మనం పూజచేయించాలి సుమండీ అని.

అయితే వినాయకచవితి మగవారు పూజచేసేదినం కదా నువ్వుమాత్రం పూజచెయ్యవా అంటారేమో. నాకు నమ్మకంలేదు. నేను పూజచెయ్యను. ఒకళ్లు పూజచేసినా కష్టంగావుంటుంది. ఆ మాటకొస్తే ఆ రోజున ఫలహారమేనా చెయ్యనివ్వను. మా కుర్రాడేడిస్తే హోటలికెడతాము. అంతెకచ్చ నాకు. కుర్రాడు బయలుదేరాక వాడిమాటేగాని నామాటసాగదు. వాడూ తల్లీ యేకమవుతారు. ఓమాటు నేను వాడి తల్లిని పిచ్చివేషాలేస్తావేమిటని కేకలేశాను. విన్నాడు మావాడు. యేమిటే అమ్మని పిచ్చియేచాలా ? అమ్మ కదూ ? తప్పుఅన్నాడు. కోపంవచ్చింది కాబోలు. ఇంతకీ చెప్పొచ్చేమాటేమిటంటే వాళ్లమ్మ వాడిని 'వినాయకునికి పూజచేస్తా నవరా నాన్నతో' నని పురికొల్పింది. అంతే. నాప్రాణం నమలేశాడు 'సరే' ననేదాకా. 'ఎవరు అడగమన్నార్రా' అంటే 'నేనే నన్నాడా' వుద్దండుడు.

వీధిలోకెవొస్తే అపేకొందాం. రానివి మానేద్దాం. దేముడుగాణ్ణి పూజచేసేందుకు కష్టపడి బజారుకి వెళ్లడంకూడా యెందుకని సాయంత్రం పాలవెల్లి వస్తే కొన్నాను. మావాడు దాన్ని పాలపిల్లి అన్నాడు. మాయిల్లు గలవారు వీరిపాలవెల్లి రంగులకాగితాలతో అలంకారం చేశారు. మావాడు చూడడం, తన పాల విల్లికికూడా అల్లా అంటించమనడం, నేను మావాళ్ల పిల్లాడిచేత కాగితాలు తెప్పించడం, చచ్చిచెడి రాత్రి తొమ్మిదింటిదాకా అంటించడం అయింది. మెడ్రాసునుండి పట్టుగుడ్డతెప్పించి చొక్కాకుట్టించాను వాడికోసం.

తెల్లవారింది. మాఆవిడ తెల్లవారుఝామున నన్ను లేపి వేడివేడినీళ్లతో తలంటి నీళ్లోసింది. ఎప్పుడులేచి కాచిందో తెలియదు. అసలు నాకు నిద్దర యెక్కువ కావాలి. తెల్లగా తెల్లవారి సూర్యకిరణాలు మీద పడితేగాని లేచేరకంగాదు నాది. అల్లాంటి నేను మాఆవిడ బలవంతంచేత లేచాను. పిల్లవాడికి పొయ్య కూడదూ అంటే నయమే $3\frac{1}{2}$ గంటలకి వాడికి నీళ్ళొయ్యనా. జబ్బుచేస్తుంది కుర్రకుంకకి అంది. ఇక నాకు స్నానం తప్పింది కాదు. దేవుడుగాణ్ణి తన్నెయ్యాలన్నంత కోపంవచ్చింది. రాదూ మరి, వాడి వల్లేగా యీతిప్పలన్నీను.

నాతలంటుయింది. అయిదుగంటలకు మాఅబ్బాయి అభ్యంగనంకూడా అయింది. అన్నట్టు చెప్పడం మరచిపోయాను మాయిల్లు వీధివీధికేవుంది. వీధరుగులున్నాయి. మమ్మల్నిద్దర్నీ అరుగుమీదకూర్చోని పత్రి, పళ్లుకొనమంది నాఅర్ధాంగి. సరేనని 9 గంటల దాకా కూర్చోని అన్నీకొన్నాను. స్నానాలవగానే ఆవిడ ధర్మమాని యింత కాఫీపోసి మరీపంపింది లెండి. అన్నివస్తువులూ కొనడంఅయ్యాక యిట్టేలోపలి కెళ్లేసరికి మాఆవిడ నన్ను పాలవెల్లి కట్టమంది. గబగబా వంటచేస్తోంది మాకుర్రాడుండలేడని. నేను విసుక్కుంటూ పాలవెల్లికట్టాను. విసుక్కుంటేమాత్రం తప్పుతుంది కనుకనా.

పూజాసామగ్రి యథాస్థానాన్నుంచబడింది. పెళ్లి కడుతూ పెళ్లికొడుకుని మరచిపోయినట్లయింది

మాపని. మావాడు గబగబా తెచ్చి నాన్నోయ్ దేవుడు లేడన్నాడు; ఈపరమసత్యం వీడికెల్లాగ తెలిసిందా అనుకున్నానే. నాప్రాణం నిలువునా నీరయిపోయింది. వినాయకుడు వీధిలోకిరాలేదు. 'అయ్యో నీదేముణ్ణి దొంగలెత్తుకుపోనూ' అనుకొని బయలుదేరాను బజారికి, మావాడూ వెంటబడ్డాడు. వాడ్నెత్తుకొని నిమిషంలో బొమ్మకొనుక్కొచ్చాను. తోవపొడుగునా మావాడు "నాన్నా పేడ పట్టుకున్నావేమిటి? పారెయ్యమని గోలపెట్టాడు. 'పేడ కాదమ్మా దేముడు' అని వాడిని సమాధానపరిచే టప్పటికి నాతాతలు దిగివచ్చారు. సరే యింటికి వచ్చి గొడుగు బొమ్మనెత్తిని గుచ్చాను. మావాడికి పట్టులాగుతొడిగి చిన్నమడిగుడ్డకప్పి నేనూ మడి గట్టుకుని పీటమీద కూర్చున్నాం.

మా ఆవిడ నైవేద్యంగూడా తెచ్చి అక్కడపెట్టింది. నేతిపూరీలు, పులిహోర చేసింది. చూశాడు మా ఆయుష్మంతుడు. "అమ్మ బాబోయ్" అని కేక వేశాడు. ఏంకొంపమునిగిందోనని యిట్టేచూద్దుంగదా మావాడు మూడుపూరీలుపట్టుకొని పారిపోయాడు; మా ఆవిడ అయ్యో! అదేమిట్రా అంది. మరేం మునిగిపోలేదు. దేవుడేమిటి సింగినాదం జీలకఱ్ఱ. పిల్లవాడే దేముడని కేక లేశాను. ఫలహారంఅయాక పూజచెయ్యడానికి వచ్చి కూర్చున్నాడు. కేశవా, నారాయణా అని చెంబెడు నీళ్లు త్రాగేడు. పేరుకి వాడ్నికూర్చోపెట్టి నేనే పూజచేశాను. కూర్చున్నకాస్సేపు వాడు నాకన్నీ యేళ్ళ పెడతారుకదూ. నాన్నా నేనూ తింటాం అంటూనే వున్నాడు. తాంబూలం సమర్పయామి అన్నప్పుడు తాంబూలంలో కానీపెట్టాము. 'తమల పాకులు దేవుడికిత్తే యిచ్చావు. కాని, కానీ నాకియ్య'మన్నాడు. పిచుమితాయి కొనుక్కుంటాడుట. ఎల్లాగో పూజయిందనిపించాము.

మధ్యాహ్నం భోజనంఅయాక కొత్తచొక్కా తొడుక్కుని మాఅందరికీ దణ్ణంపెట్టాడు. తరువాత కుర్చీలకీ, మంచాలకీ యివీ అవీ యేమిటి కంటికి కన బడ్డ ప్రతీవస్తువుకి దణ్ణాలెట్టాడు.

ఇన్నివింతలతో ముగిసింది మాయింట్లో వినాయక చవితిపండగ.

కొలనిదరి

"శక్తిత్రయం"

శ్రీ పార్వతి లక్ష్మీ సుబ్బలక్ష్ములు

శిశుశిక్షణ పోషణాలయములు

జటావల్లభుల పురుషోత్తముగారు ఎం.ఏ.

[ఇతరదేశములందుకంటె మనదేశమందు శిశుపోషణాలయముల ఆవశ్యకత అమితముగలదు. ఈ వ్యాసమును జదివినవారెల్ల దాని నెఱుగగలరు. ప్రత్యేకసంస్థలును ప్రభుత్వమువారును వాని ప్రాముఖ్యమును గుర్తించి ప్రకృతమున్న పాఠశాలలందైనను వేరుగనైనను నెలకొల్పి దేశాభ్యున్నతికి పాటుపడుదురని తలంచుచున్నాము. సం. గృ. ల.]

మనదేశములోవలెనే పాశ్చాత్యదేశములలోగూడ బాలబాలికలకు విద్యను ప్రారంభించుటకు ఐదవయేడు యుక్తకాలముగ భావింపబడుచున్నది. అంతకుపూర్వమునగూడ వారికి నేర్పవలసిన కొన్నియంశములును నలవాట్లును గలవు. కాని మనదేశములో నందువిషయమై యెంతమాత్రము శ్రద్ధ దీసికొనబడుటలేదు. పాశ్చాత్యదేశములలో నయిదేండ్లలోపుననున్న బాలురకు శిక్షణము గఱపుటకై ప్రత్యేకవసతులు గలవు. కేవలము మానసికశిక్షణమేకాక శారీరకపోషణముగూడ నందు గావింపబడును. బాలుర మానసికశారీరకాభివృద్ధికై తలిదండ్రులు యత్నించుచుండవలసినదే కాని యీవిషయమై వారు నిరంతరము శ్రద్ధ వూనుట యసంభవము. తండ్రి యేయుద్యోగములోనో యుండుటచే బయటకుబోవును. తల్లి గృహకృత్యములను నిర్వహించుటలో నిమగ్నురాలై యుండును. కాన పిల్లలను కనిపెట్టిచూచుచు తగిన శిక్షణపోషణముల నొసగుటకు ప్రత్యేకశాల లేర్పాటుచేయబడినవి. వానికి 'నర్సరీస్కూల్సు' అని పేరు. ఇందు 2 ఏండ్లు మొదలు 5 ఏండ్లు లోపుననున్న పిల్లలుమాత్రమే చేర్చుకొనబడుదురు.

ఇట్టి 'నర్సరీస్కూల్సు' ఇంగ్లండులో మొత్తము 70 మాత్రమే కలవు. అనగా నచట మిక్కిలి కొలది కుటుంబములు మాత్రమే యీపద్ధతివలన లాభమును పొందుచున్నవని యర్థము. ఈపద్ధతి 1918వ సంవత్సరమున ప్రారంభింపబడి ప్రభుత్వమువారిచే నంగీకరింపబడినది.

ఈపద్ధతిలోని ప్రధానాభిప్రాయ మేమనగా, ఆధునిక నాగరకదేశములలో ప్రతిమానవుడును తన యవసరములకును సౌకర్యములకును నితరులపై నాధారపడుచున్నాడు. పూర్వమన్ననో యెవనికి వాడు లేక యేకుటుంబమున కా కుటుంబము బట్టలను నేసికొనుచుండెను. పొలము దున్నుకొని పండించుకొనుచుండెను. నేడు నాగరిక దేశములలో చాల కుటుంబములవారు తాము చెల్లుబడిచేయు రొట్టెలు మున్నగు తినుబండ పదార్థములనుగూడ నింటిలో చేసికొనక బయటనుండి కొనితెచ్చుకొనుచున్నారు. అన్నిటికిని నిట్లు బాహ్యప్రపంచ

ముపై నాధారపడుచుండగా శిశుశిక్షణ పోషణములవంటి ముఖ్యవిషయములలో బాహ్యప్రపంచమునుండి సహాయము గైకొన కుండుటలో నర్థములేదు. పిల్లలాడుకొనుటకు విశాలమైన బయలులుండవలెను. ప్రతి కుటుంబమును నట్టివాని నేర్పాటుచేయలేదు. ఏ యిరుకుగొంపలోనో కాపురమున్న కుటుంబములలోని పిల్లలు కదలుటకును మెదలుటకును దగినచోటులేక యనారోగ్యముపాలగుదురు. గ్రామములోని పిల్లలందఱకును కలపి యొక విశాలస్థలము ప్రత్యేకింపబడుచో నందు వారు రెండు రెక్కలను విప్పి గగనవీధిని విహరించు విహంగమువలె నానందములో క్రీడింతురు. శిశుశిక్షణ ఔషధాలయముల ప్రయోజనముల కిది యుదాహరణము.

నర్సరీస్కూలునకు పిల్లలను పంపిన తల్లులింటియొద్ద నిశ్చింతగ పనిచేసికొన గలరు. అచటి పిల్లలకు ప్రమాదము తెచ్చు పరిస్థితులేమియునుండవని వారికి తెలియును. పిల్లలాడుకొనుటకు వీలైనవస్తువు లన్నియు సేకరించి యటనుంచబడును. శరీరమునకు బలమును నారోగ్యమును గల్గించి కండరములను పెంచు నాటలను నర్సరీస్కూలు నిర్వాహకులు పిల్లలచే నాడింతురు. అన్ని క్రీడాసౌకర్యములనే ధనికకుటుంబమునుగూడ తనపిల్లలకు గల్గింపలేదు. నర్సరీస్కూలువారు సమిష్టిపైన నీసౌకర్యములను గల్గించుచున్నారు గాన మొత్తముపైన ఖర్చు తక్కువగనేయగును.

మనకుటుంబములలో తల్లులు పిల్లలతో పడు బాధ భగవంతునకెఱుక. పిల్లలను కొట్టుటయు, తిట్టుటయు, తమ్ముతాము మొత్తుకొనుటయు, తిట్టుకొనుటయు సామాన్యవిషయములు. నర్సరీస్కూళ్లకు పోయి సాయంకాలము తిరిగివచ్చిన పిల్లల తల్లులన్ననో వీరిని జేరదీసిపొందు నానందమునకు హద్దుండదు. పిల్లవాడు స్కూలులో తోటిపిల్లలతో పొందిన యనుభవమును తల్లికి చెప్పుచు మఱియు తా నచటచూచిన విశేషములను వర్ణించుటకుగూడ యత్నించును. మఱునాడు స్కూలునకు వెళ్లుట కుత్సహించుచుండును.

మనదేశములోవలెగాక ఇంగ్లండులో ప్రారంభపాఠశాలలో చేరినది మొదలు పిల్లవాని యారోగ్యమును పాఠశాలాధికారు లప్పుడప్పుడు పరీక్షించి తగుసలహాలను తలిదండ్రుల కొసగుచుందురు. పూర్వము ఇంగ్లండులోకూడ ప్రారంభపాఠశాలలో చేరుటకు పూర్వవయస్సులో పిల్లల యారోగ్యమును గూర్చిశ్రద్ధతీసికొనుట లేకుండెను. 1918లో నర్సరీస్కూళ్లు ప్రారంభింపబడి నప్పటినుండియు నీలోటు తీరినది. రెండేండ్లకును నైదేండ్లకును నడుమనే పిల్లల బలమును గూర్చియు నారోగ్యమును గూర్చియు హెచ్చు శ్రద్ధవహింపవలెను. ఈకాలములో పిల్ల లెదుగునంత వేగముగా మఱేకాలములోను నెదుగరు. నర్సరీస్కూళ్లలో పిల్లలకీ క్రింది యారోగ్యసదుపాయములు గావింపబడును. కావలసినంత బయలుస్థలమును,

గాలియునుండును. తరుచుగా నారోగ్య పరీక్షచేయబడును. ఆరోగ్యశాస్త్రప్రకారము పిల్లల కెట్టియాహార మేవిధముగా తయారు చేయచేయవలెనో యట్టియాహార మావిధముగ తయారుచేయబడి మధ్యాహ్నసమయమున పిల్లలకు పెట్టబడును. పిల్లలకు నిద్ర వచ్చునపుడు చక్కనియేర్పాట్లతో ప్రక్కల మర్చబడును. పరిశుభ్రముగానుండుట యెట్లో పిల్లలకు బోధింపబడును.

నర్సరీస్కూళ్లలో వ్రాయుటయు చదువుటయుగాని యెక్కములు మున్నగునవికాని బోధింపబడవు. అయిదేండ్లలోపున వీనిని బోధించుట పిల్లవాని కపకారముచేయుటయే యగును. ఈ చిన్నవయస్సులో కూడ నర్సరీస్కూళ్లలోని పిల్లలకు బుద్ధికిని శరీరమునకును నష్టమును గలుగజేయని విద్య బోధింపబడును. ఈ వయస్సులో పిల్లల కుతూహలము మెండుగనుండును. పంచేంద్రియములు మిక్కిలి యుత్సాహముతో పని చేయును. చూచినదానినెల్ల నోటిలో పెట్టుకొనవలెననియు, కంటికి కన్పట్టినదానినెల్ల తదేకదృష్టితో చూడవలెననియు, నెవరైన మాట్లాడుకొనుచో వినవలెననియు నెవరైన తమ్ము నెత్తుకొనవలెననియు తాము దేనినో యొకదానిని స్పృశించుచుండవలెననియు వారు హెచ్చుగ కోరుచుందురు. వారి యుత్సాహప్రకారము వారి నుండనిచ్చుచో వారికి గొప్పయనుభవము రాగలదు. అదియే చక్కని విద్యయని చెప్పదగును. కాని యింటిలోని పెద్దవారికి పిల్ల లిట్లుత్సాహముతో కేలింతలు కొట్టుచునుండుట చీకాకుగానుండుటచేతను, దీనివలన నిజముగ పెద్దవారి పనులకు భంగము గల్గుచుండుట చేతను వీనిని సహింపక పిల్లలను నాల్గుబాది యొకమూల పడవైచుచుందురు. ఇందువలన పిల్లల శారీరక మానసికాభివృద్ధుల కాటంకమువచ్చును. నర్సరీస్కూళ్లలో నన్ననో పిల్లల యుత్సాహమునకు పూర్ణావకాశమీయబడుటయేకాక వారికి వినోదమును జ్ఞానమునుగూర్చు వస్తువు లెన్నియో వారియెదుట నుంచబడును. అందు కొన్ని వస్తువులు వారి యూహాశక్తిని పురికొల్పును; కొన్నివస్తువులు రంగులభేదములను తెలిసికొనుటకును రంగుల మంచి చెడ్డలనుగూర్చి యభిప్రాయముల నేర్పఱచుకొనుటకును తోడ్పడును; మఱికొన్ని వస్తువులు—చిన్న చిన్న బ్యాండులు, హార్మోనియములు మున్నగునవి పిల్లలకు సంగీతములో నభిరుచిని గల్గించును. కొన్నికథలు చిత్రపటరూపమున వీరియెదుట నుంచబడును.

స్వయంసహాయముకూడ నర్సరీస్కూళ్లలో పిల్లలకు బోధింపబడును. ఏపిల్లవాని కోటు నాపిల్లవాడే విప్పుకొనవలెను. చేతులను కడుగుకొని తువ్వాలుతో తుడుచుకొనుట మున్నగు పనులనుగూడ పిల్లవాడు స్వతంత్రముగ చేసికొనును. తాను కూర్చొనవలసిన కుర్చీని ముందునకు లాగుకొనుటకుగూడ నెవ్వరును సహాయము చేయరు. ఈపనులను పిల్లలు స్వయముగ చేసికొనుటలో తమ కితరులు సహాయము

చేయకపోయినారే యను చింత యిసుమంతయు నుండదు. మీదుమిక్కిలి తమ పనిని తాము స్వయముగ చేసికొనగల్గుచున్నందులకు వీరు సంతోషింతురు.

దీనినిబట్టి నర్సరీస్కూళ్లలోని విద్యార్థులకు వంటెత్తు తన మబ్బునని తలంపరాదు. కలసి పనిచేయవలసినచోట వారు మిక్కిలి స్నేహభావముతో కలసి పనిచేతురు. గదులను శుభ్రపఱచుట, మధ్యాహ్నభోజనము వడ్డించుకొనుట మున్నగు పనులలో వారు సమిష్టిగ వ్యవహరింతురు. ఒకరితోనొకరు పోరాడక కలసిమెలసియుందురు. క్రొత్తగ చేరిన పిల్లలను ప్రత్యేకప్రేమతో చూతురు. వారికి చాల సహాయము చేయుచుందురు.

శిశుశిక్షణపోషణములను నతి శ్రద్ధతోను పరిజ్ఞానముతోను చేయవలసినది ధర్మమను భావమే మన దేశీయులలో తక్కువ. పాశ్చాత్యులీ ధర్మమునే కళగను శాస్త్రముగను నభ్యసించుచున్నారు. జాతియొక్క భావి దశ యీ ధర్మనిర్వహణకౌశలముమీద చాలవఱకు నాధారపడియున్నదని వారి యభిప్రాయము. మన మన్ని విషయములలోను వెనుకబడియున్నట్లే యీవిషయమున గూడ వెనుకబడియున్నాము. పాశ్చాత్యుల నుండి యసంఖ్యాక దురభ్యాసములను మనము నేర్చుకొనుచున్నాము. వారిలోని మంచిమంచి సంస్థలనుగూడ మన మనుకరించినచో మనదేశ మెంత ముందునకు వచ్చునోకదా!

శారద లేఖలు

సౌభాగ్యవతి కల్పలతకు

నెచ్చెలీ!

అఘటనా ఘటన సమర్థుడగు పరమేశ్వరుని లీలల నెఱుంగ నెవరితరము? అన్నియు సక్రమముగ నున్నప్పుడు అందరు దైవజ్ఞులె! అందరు శాస్త్రజ్ఞులె! అందరు ప్రతిభాశాలురె! కాన ప్రకృతిలో ఒక్క క్షణమాత్ర మే దేని మార్పుజరిగినచో నంతయు తారుమారు. అందఱితెలివి వ్యర్థము. ప్రకృతి వైపరీత్యసంఘటనలకు సామాన్యమానవు డెంతనిస్సహాయుడో ప్రతిభాశాలియగు పురుషుడును నంత నిస్సహాయుడే. వారది కనిపెట్టిరి, ఇదికనిపెట్టిరి, పంచభూతములను పిడికిటబట్టిరి అని మనము ఆశ్చర్యచకితులమగునట్టి పాశ్చాత్యదేశపు వార్తలెన్నియో పత్రికలు ప్రకటించుచుండును. మనమును వారి బుద్ధికుశలతకు వారి యంత్రనిర్మాణ నైపుణ్యమునకును, వారిశాస్త్రపరిజ్ఞానమునకును ప్రశంసించుచు కైమోడ్పు లర్పించుచుందుము. కాని ఒక్క గాలియూపునకు ఒక్క సముద్రపు కెరటమునకు, ఒక్క భూమికంపమునకు, ఒక్క అగ్ని ప్రజ్వలనమునకు అంతయు బీభత్సము!

విజయదశమి పండుగ నెంతయో యుల్లాసముగ ముగించుకొంటిమి. దీపావళి కెదురు తెన్నులు చూచుచుంటిమి. వానలు సవ్యముగ కురిసెను. పైరులు చక్కగనుండెను. ధాతనామసంవత్సరములో తమకేవియో కష్టములు కలుగనున్నవని ప్రజలుపడిన భయము నిర్హేతుకమని నవ్వుకొంటిమి. కాని ఇంతలో నాశ్వయుజ శుద్ధత్రయోదశీ సౌమ్యవాసరమున (28-10-36) నింతటి ఝంఝామారుతము వీచి యింతటి ప్రజాసంక్షోభకారణమగునని యెవరు తెలిసికొనగలిగిరి? ఏ పంచాంగకారుడైన చెప్పగల్గెనా? ఏ వాతావరణ శాస్త్రజ్ఞుడైన సూచింపగల్గెనా? ఏ జ్యోతిష్కుడైన వివరింపగల్గెనా? లేదు. అందఱిని కనుమఱగించి అచింత్యాద్భుత శక్తిసంపన్నుడగు భగవంతుడు తన మహచ్ఛక్తిని ప్రకటించి యెల్లర నిరుత్తరులగావించినాడు. ఇప్పుడేమనుకొనవలయును? భగవంతుడొక్కడే సృష్టిస్థితిలయకారణకర్త. విశ్వమంతయు నతనిలోనిది. కావుననే మహాకవి పోతన

"ఎవ్వనిచే జనించు జగ,
మెవ్వని లోపల నుండులీనమై
యెవ్వనియందు డిందు పర
మేశ్వరు డెవ్వడు మూలకారణం

బెవ్వఁ డనాదిమధ్య లయుఁ
డెవ్వఁడు సర్వము దానయైన వాఁ
డెవ్వఁడు వాని నాత్మభవు
నీశ్వరు నే శరణంబు వేఁడెదన్.

అని గానము చేసినాడు.

1925 సంవత్సరములో బెజవాడలో తుపాను గొట్టినప్పుడు నేనచటనుంటిని. అప్పుడును గృహములుచెడియు, ఫలవృక్షములు వగ్గి రాలుకూలియు ప్రజలకు నష్టము కల్గెను. అప్పటి కదియే యత్యధికమనిపించెను. కాని, ఈవత్సరము మా బాపట్ల తాలూకాలో వాయుదేవుడు గావించిన ప్రళయతాండవము గాంచిన నది యేపాటి యనిపించినది. 27 తేదీ సాయంత్రము మూడుగంటలవేళ ఆకసము మేఘావృతమై చిటపటచినుకులతోను చల్లనిగాలితోను ముసురు పట్టినట్లులుండెను. వాతావరణము సుఖములేకుండుటచే దీపములు పెట్టక మునుపే ప్రజలు నెవరిండ్లకు వారు చేరుకొనిరి. చీకటి పడినతరువాత గాలి మరి కొంత యధికముగా వీవసాగెను. కాని ప్రజలెవ్వరును లక్ష్యపెట్టకయే మాపటి భోజనములుచేసి పరుండిరి. కాని రాత్రి యగుకొలంది గాలియు వానయు నధికమై రాత్రియంతయు తీవ్రముగ వీచుచునేయుండెను. ఎటులనో ఉదయమైనది. నిద్రలేచి చూచుసరికి ప్రాతగిలిన దడులును పెళుసు వృక్షజాతులలో చేరిన బాదము, మునగ, బొప్పాయిచెట్లును అచ్చటచ్చట పడియుండుట కానవచ్చెను. అంతటితో గాలియుపశమించునని యనుకొంటిమి. ఆవానగాడ్పులలోనే యుదయకాలపు గృహకృత్యములు నిర్వర్తించుకొంటిమి. కాని గాలి నిలుచు జాడ కానరాలేదు. సరిగదా మఱింత యధికమైనది. సరిగా జాముప్రొద్దెక్కునప్పటికి వాయు విజృంభణ మత్యధికమై యిక భూమిమీద నిలుచుదారి లేదనుపించినది. మొదటిదెబ్బకు తాటియాకుకొంప లెగిరి పోయినవి. రెండవయూపునకు మంగుళూరు పెంకులు లేచిపోయినవి. మూడవవిసరుకు జిన్కురేకు లూడిపోయినవి. కట్టకడపట నాటుపెంకులతో కప్పబడిన యిండ్లవంతు వచ్చినది. ఒక్క డాబాయిండ్లుమాత్రమే యాధాటికి తట్టుకొని యసంఖ్యాక ప్రజలకాశ్రయమిచ్చి ప్రాణదానము గావించినవి. ఇక నేలగూలిన మహావృక్షములకును, నశించిన పశుపక్ష్యాదులకును, లెక్కయేలేదు.

పదిగంటలగుసరికి తుపాను యెంత భయంకరాకృతి దాల్చినదో చెప్పశక్యము గాదు. ఒకవంక తలుపులకు కిటికీలకు గడియలెగిరిపోయి ఫెటీలుమని పగిలి ముక్కలై నేలపడుట, ఒకవంక దొడ్డిలోనున్న పెద్ద పెద్దమ్రాకులు పెళపెళార్భటులు సేయుచు పెళ్లగిలివచ్చి యిండ్లపై విఱుచుకపడుట, ఒకవంక యిండ్లమీద పెంకులెగిరి ముక్కలు ముక్కలై నెత్తినిపడుట, వస్తువులన్నియు మట్టిగొట్టుకొనిపోవుట, ఆకష్టము చెప్ప శక్యము గాదు అదేసమయమున మా దొడ్డిలోనున్న అరువదేండ్లనాటి పెద్దచింత చెట్టు పెళ్లునపెళ్లగిలివచ్చి మామేడమీద

పడినది. ఆదెబ్బతో మాయిల్లు మేముగూడ మట్టసేయనుకొంటిమి కాని యెట్టటో ఆదెబ్బను మాయిల్లు తట్టుకొనగల్గినది. ఇది కేవలము భగవదనుగ్రహమేనని చెప్ప వలయును.

ఈవిధముగా సాయంత్రము మూడు గంటలవఱకు నానాభీభత్సముచేసి గాలి యుపశమించినది. దానితోపాటువానయు తగ్గినది.

ఆతుపాను సమయములో నాపేద ప్రజ లెచ్చట తలదాచుకొనిరో యెట్టెట్టియవ స్థలు పడిరో తెలియదు. కొంచెము గాలి వాన తీవ్రతతగ్గగనే చలిలో వడవడవడకి పోవుచు తమకున్న నాల్గుపాతగుడ్డలు మూట గట్టి నెత్తినిబెట్టికొని చెంబుకంచముచేత బట్టుకొని ఉదయమునుండి యన్నములేక ఆకంటిచిచ్చుతో రోదనముసేసెడి బిడ్డల వెంట నిండుకొని ఆకటిమాట దేవుడెఱుగు తలదాచుకొనుటకు తావుదొరకిన చాలునని ప్రాణాతురులై నలువైపులనుండి గుంపులు గుంపులుగ నూరిలోనికి రాసాగిరి. రోగులు, వృద్ధులు, పచ్చిబాలెంతలు, పసినిసుంగులు నిండుచూలాండ్రు, వికలాంగులు అన్నాతు రులై ప్రాణాతురులై యురుకులుబెట్టుచు ఆనచ్చుతీరుచూడ హృదయవిదారకమై పోయినది. ధనికదరిద్రతా తారతమ్యము లేక నాటిపగలంతయు నించుమించుగా నెల్లరుపస్తు. రేయియైనను అవకాశమున్న వారు భుజించిరి. లేనివారు కడుపులో కాళ్లుపెట్టుకొని పరుండిరి. ఆపరుండుటైనను విశాలమగుతావుదొరకిన వారికి మాత్రమే లభించినది. కాని ఇండ్లులేక పరులపంచల నాశ్రయించిన వారెందరో ఆరాత్రి నిలువు కాళ్లపై నిలిచి జాగరణంబుచేసిరి.

ఎట్లెటో ఉదయమైనది. సూర్యభగవా నుడు తన సహస్రకిరణముల దశదిశల బ్రసరింపజేయుచు పొడువుకొండపై పొడ సూపినాడు. ఆబాలభాస్కరుని గాంచగనే యెల్లరి ప్రాణములేచి వచ్చినట్టులైనది. ఎల్లరు తమతమ గృహావరణముల బాగుచేసి కొనుటకు పూనుకొనిరి. ఎవరియింటిపని వారు చేసికొనుట తప్పనిసరి యగుటచే యానాడు కూలివాడనువాడు కాన్పించ లేదు. ఎల్లరకు స్వకాయకష్టముచే గృహా వరణముల చక్కబెట్టుకొనుట తప్పనిసరై పోయినది.

సాగర పరిసరమగుట ఉప్పెనభయమొకటి సర్వదా యీ ప్రాంతీయుల కలవరపెట్టును. అందును నిట్టి తుపానుసమయములలో నీభీతి ప్రజలకు మఱింతయధికము. ముప్పదవ తేదీ యుదయ మిట్టిభయమే బాపట్లపౌరుల నొక్కనిముసములో నాహాకారములు సేయు నట్లు చేసినది. ఆనాడు పూర్ణిమ. సముద్ర మున కానాడు ఆటుపోటులెక్కువ. కాన సముద్రపుఘోష భయావహముగనుండును. ఆ సముద్రపుతీరపు పల్లెజనులలో ఉప్పెన వచ్చుచున్నదను ప్రవాద మెట్లుపుట్టినదో తెలియదు. ఆమాట చెవులబడినదే తడ వుగ ఎంతట నున్నవారంతట కొంపలువదలి పెట్టి బిడ్డలను చంకవేసికొని పురములోనికి

పారివచ్చిరి. వారినిచూడగనే పురములోని వారికిని భయముగలిగినది. ఇకనేమున్నది? వారును వీరును నేకమై వచ్చె, వచ్చెనను అరవులు, ఎక్కడికిపోదామని ఉరుకులు, ఏమైపోవుదుమో నని యేడుపులు, ఒక్క నిముసములో ఊరంతయు గందరగోళమై పోయినది. ఈవిధముగా కొంతసేపు కల్లోల పడినవెనుక యిదిఅంతయు వట్టి వదంతి యనియు, ఉప్పెనవచ్చుటలేదనియు, నాగరాజాకాలువ సముద్రపుపోటునకు పొంగి పారలగ నదియే యుప్పెనయని ప్రజలు భయపడి పారివచ్చిరనియు తెలియవచ్చెను. ఉప్పెనభయముచే జను లిండ్లువదలి పారిపోవగా యిండ్లలోపడి దోచుకొనవచ్చు ననెడి యుద్దేశ్యముతో దుండగీండ్రు కొందఱీ ప్రవాదమును పుట్టించిరని మరికొందరు చెప్పిరి. రావలసిన యుప్పెనేమో ౨౮ తేదీ మధ్యాహ్నమే వచ్చెనట. రాగానే పల్లెజను లాహాకారు గాలిలోనే సముద్రునకెదురుపోయి పాలుపెరుగులు పారబోసి పసుపుకుంకుమలతో పూజ చేసి కానిడబ్బులువేసి దుణ్ణములు పెట్టిరట. అంతటితో సాగరుడు శాంతుడై వెనుకకు మరలెనట. సముద్రమునకు రెండుమూడుమైళ్ల లోనున్న పల్లెలన్నియు నానాడే ఉప్పెన దెబ్బతినినవి. గొఱ్ఱెలుమేకలు మున్నగు సన్నజీవములు మందలకు మందలే మట్టితో పూడుకొని పోయినవి, పశుకళేబరములు కొన్ని మెత్తైన చెట్లకొమ్మలలో చిక్కుకొని వ్రేలాడుచుండుటచే సముద్రపు కెరటములంత యెత్తు వఱకు వచ్చియుండుననని యూహింపబడుచున్నది. ఏమైననేమి గాలివానయు నుప్పెనయు నొకదానికొకటి తోడై యీ ప్రాంతీయులకు గావించిననష్టము అపారము.

౧౯౩౫ సంవత్సరములో గాలివాన మే నెలలోవచ్చెను. అది పైరు పంటలులేని వేసవికాలమగుటచేత కృషీవలుల కెట్టినష్టమును రాలేదు. నేటి పరిస్థితు లట్టివికావు. మెట్టపైరులు, మాగాణిపైరులుగూడ బాగుగా వెన్నువేసి ఒక్కనెలలో కోతకు సిద్ధముగానున్నవి. వేరుసెనగ సర్వసిద్ధమై మొక్కలుపెరికి యింటికిచేర్చుకొనవలసిన తరుణములోనున్నది. ఇట్టితరుణములో నిట్టి దారుణమైన తుపాను వీచుటచే పైరులన్నియు చెడిపోయినవి. ఈవిధముగా నీవత్సరపుపంట పాడైపోవుటయేగాక తుపానులో ధాన్యపుకొట్లమీద పైకప్పు లెగిరిపోవుటచేత నిలువచేయబడిన నిరుటివత్సరపు ధాన్యముగూడ చాలచోట్ల పాడైపోయినది. రెండువత్సరములపంట నిట్లొక్కమారుగా కోలుపోయినతరువాత నిక జీవించుటెట్లో తెలియదు.

ఇక నేతపారిశ్రామికులకుగల్గిన నష్టము వర్ణనాతీతము. ఈ నేతపనివారెల్లరు సాధారణముగా చుట్టుగుడిసెలు కలవారేగాని గట్టియిండ్లు కలవారుకారు. అనుపోయుట, కండెలుచుట్టుట, పడుగుచేయుట మున్నగు వీరి పనులన్నియు చెట్లనీడలనేగాని గృహములందుగాదు. తుపాను గాలిచే వీరికొంపలా పోయినవి; మగ్గములా విరిగినవి; తదితర

పనిముట్లా భగ్నమైనవి. ముఖ్యముగా వీరికి నీడనిచ్చెడి చింత చెట్లా నేలగూలి పోయినవి. నిలువనీడ లేకుండపోయినదను సామ్యము వీరియెడల సార్థకమైనది. జన్మ ప్రభృతి నేతయే కులవృత్తిగా గలవారగుట చేత వీరికితరపనులేమియు చేతగావు. పాపమీ పారిశ్రామికుల బ్రతుకులేమి కావలసియున్నవో తోచుటలేదు. ఒక్కపూట యన్నప్రదానములో, ఒకొక్కవస్త్రదానములో నివారింపబడవలసిన కష్టములు గావివి. శాశ్వతమగు జీవనోపాధి తెఱువులే చూపవలసియున్నది. ఈతాలూకాలో నీ తుపానువలన నష్టపడనివారొక్కరైనలేరు. గొప్పయిండ్లుగలవారు గొప్పగను కొద్దియిండ్లుగలవారు కొద్దిగను నష్టపడిరి. ఎవరి స్థితికిదగిన నష్టము వారికి గల్గినది. ధాతనామసంవత్సరపుఫలితము ఎల్లరు భయపడినటులనే పరిణమించినది. ఈ దుర్భరస్థితినుండి ప్రజలెప్పటికి కోల్కొందురో, ఈ ఆపన్నుల రక్షించుటకై పరమేశ్వడేమిసంకల్పించియున్నాడో తెలియదు. అంతయు నీశ్వరాజ్ఞ.

కల్పలతా! అన్నియు చక్కగానున్నప్పుడు మానవులకుండెడి గర్వములకు లెక్కలేదు. ధనముచే, కులముచే, అధికారముచే న్యూనతాధిక్యతలు కల్పించుకొని త్రుళ్లిపడుదురు. కాని సార్వజననములగు నిట్టి మహావిపత్తులు సంభవించినప్పు డిట్టితారతమ్యముల కవకాశమే కన్పింపదు. 'అందఱు మొకటే', 'అందఱమొకటే,' యనుభావ మెల్లరిహృదయముల స్ఫురించును. మనుజులను గర్వోపహతులను జేయుటకే యిట్టి సంఘటనలు తటస్థించుచుండునేమో!

౧-౧౨-౩౬ మిత్రురాలు

భావపురి. శారద.

పసిపాపలు - పోతపాలు

తల్లిపాలులేని బిడ్డలకు ఆవుపాలు తగునీళ్లు చక్కెర కలిపి వాడటం మంచిది. ఈపోతపాలు దినానికెన్ని ఎప్పుడెప్పుడు ఎన్నెన్నిమార్లు యివ్వవలసిందీ తెలిసికొని హెచ్చు తక్కువలు లేకుండా వాడుట అవసరం. ఏ యేనెలలో ఎలా ఇవ్వవచ్చో యీ క్రింది పట్టీనిచూచిన తెలుస్తుంది.

నెల	ఎన్నిమార్లు	ఎప్పుడెప్పుడు	ఎంతెంత	దినానికెన్ని
నెల 2 లో	6_7 మార్లు	2½_3 గంటల	2_3 ఔన్సులు	15-25 ఔన్సులు
,, 3,4 ల్లో	6 ,,	3 కొకమారు	3-4½ ,,	25-30 ,,
,, 5,6 ,,	6 ,,	3 ,,	4½-6 ,,	30-35 ,,
,, 7,8,9 ,,	5_6 ,,	3_4 ,,	6_7 ,,	35-40 ,,

2 నెలలవరకు పాలకు నీళ్లు రెండింతలు, 6 నెలలవరకు సమము, 9 నెలలవరకు సగము నీళ్లు తగుచక్కెర కలుపవలెను. (చక్కెర హెచ్చైతే పుల్లటికంపుతో నురుగుగానీళ్ల విరేచనాలవుతవి) అయితే ఇదే అందరికీ ఒకేసూత్రంకాదు. యీపాలు కొందరికి అజీర్ణం చేస్తవి; మరికొందరికి పట్టినా పుష్టిచేయవు (బరువులో మార్పుండదు). ఇటువంటి సందర్భాలున్నవి గనుక గమనించి అజీర్ణమైతే నీళ్ల నెక్కువచేసి పుష్టిచెయ్యకపోతే నీళ్లను తక్కువ చేసి పాలను ఇవ్వవలెను. మరి పాలునీళ్లు చేర్చవలసిన భాగాలు మార్చేటప్పుడు (2-6 నెలలయినతర్వాత) ఒక్కసారిగా మార్చక పాలు కొంచెం కొంచెంగా హెచ్చించి నీళ్లను అదేప్రకారం తగ్గించడము మంచిది.

జీర్ణముసంగతి: ఈ పోతపాలుయిచ్చి జీర్ణమయితేనే మరి ఇవ్వవలెను. అలాగు కాకుండిన మళ్ళాఇచ్చిన ఆహారం జీర్ణంకాక మలంగా వుండలుండలుగా పోతుంది. ఇది గమనించి ఇవ్వవలసిన సమయాలు, అవసరముంటే పాలుయిచ్చే కాలపరిమితిలో కొంచము మార్పులు చేయడం మంచిది.

బిడ్డలు కొన్ని నెల లయేటప్పటికి ఆటల్లో ఆకలిమరచి ఏడువరు. ఏడువలేదు గదా అని ఆహారమివ్వకుండావుంటారు కొందరు. ఇది సరికాదు. ఇందువల్ల ఆహారంచాలక రాత్రిళ్లు బిడ్డలు పోరుపెట్తారు. దానితో తలిదండ్రులకు జాగరంతప్పదు. ముందు శ్రద్ధతీసుకోవడం మంచిది.

- ఎస్. కేమిరిరావు

వింతలు విశేషాలు

హిమాలయపర్వతములు 20 మైళ్లు జరిగినవి:—

హైమ్ అను భూగర్భశాస్త్రజ్ఞుడు హిందూదేశములో కొన్ని శాస్త్రపరిశోధనలగావించి హిమాలయములు క్రమముగా సమభూములపైకు జరుగుచున్నవనియు, ఇదివరకే 20 మైళ్లు జరిగియున్నవనియు చెప్పెను. పర్వతములందున్న కొన్ని రాళ్ల ఫోటోలనుదీసి వాని పూర్వాపరస్థితినిబట్టి అతడిట్టి నిశ్చయమునకువచ్చెను.

27 రూపాయలపైన రెండులక్షలవడ్డి:—

ఫెరోజిపూర్‌నందు కిశోర్‌చంద్ అను సాహుకారు 1896 సం. ఒకరైతుకు భూమితనఖాపై 27 రూ. కంపౌండు వడ్డికిచ్చెను. అదియు రూపాయకు ఒకపంటకాలమునకు రెండణాలువడ్డి అనగా సంవత్సరమునకు 4 అణా లన్నమాట. ఈ సంవత్సరం రైతు తనభూమిని విడిపించుకొనుటకు రెవిన్యూఅసిస్టెంటుచెప్పిన ప్రకారం రూ. 60 సాహుకారుకు యివ్వబోగా అతడు తన వడ్డిప్రకారము లెక్కించి కోర్టులో రైతుపై 2,03,120 రూ. లకు దావాచేసెను.

రెండేండ్లబాలునికి కావ్యములు కంఠస్థము:—

జాన్సి సమీపగ్రామమున పుట్టంథుడగు నొక రెండేండ్లబాలుడు గలడు. హిందీరామాయణ మహాభారతకావ్యములనుండి యేభాగమునుండియైనను పద్యములు చెప్పుమన్న సంకోచములేకుండ వల్లించును. అంతియగాక భగవద్గీతనుండి కష్టమైన శ్లోకములనుకూడ చక్కగవచించును. పెక్కుమంది అతనిదర్శనమునకు మూగుచున్నారు. అతడు సూరదాసు అవతారమని తలంచుచున్నారు.

సైకిళ్లపై ముష్టి:—

సికింద్రాబాదులో కొంతమంది బ్రాహ్మణులు ద్వాదశివిద్యాలకు, అమావాస్యవిద్యాలకు సైకిళ్లపై స్వారీచేయుచు భిక్షాటనము చేయుచున్నారు. ఇంకా కొలది దినములుదాటిన మోటార్లపైనికూడా బైలుదేరదరేమోయని సందేహమగుచున్నది.

ఒక స్త్రీకి ఒకకాన్పుకు ఆర్గురుబిడ్డలు పుట్టుట:—

సింధుదేశమున మయినీఅను గ్రామమున నిటీవల ఒక హరిజనస్త్రీ ప్రసవింపగా ఆర్గురుపిల్లలుపుట్టిరి. ఒక శిశువుమాత్రము మరణించెను. ఏ మంది ఆరోగ్యముగనున్నారు. చాలమంది ప్రజలువచ్చి చూచుచున్నారు.

తాతలఅవ్వల సంఘము:—

బర్మాలో తాతలఅవ్వల సంఘమనుపేరుతో రాజకీయసాంఘిక సంఘమేర్పరుపబడినది. స్త్రీలును పురుషులునుకూడ సభ్యులుగా చేరవచ్చును. ముసలివారై యుండవలయును. సభ్యులలో నెవరును కల్లు,సారాయి మున్నగువాటిని త్రాగకూడదు. చుట్టలను కాల్చకూడదు. తాంబూలము వేయకూడదు. తలకు క్రాపులు పెంచకూడదు. బర్మాకు స్వపరిపాలన మియ్యబడువరకును యీ సంఘసభ్యులెవరును శాసనసభ్యులుగా నుండకూడదు.

షీరోమృతి కాలమున జరిగిన వింతలు:—

షీరోఅను సాముద్రికశాస్త్రవేత్త చనిపోయినపుడు వింత సంగతులు జరిగెను. గడియారము మూడు గంటలుకొట్టెను. పుష్పములులేకపోయినను ఇల్లుఅంతయు మంచివాసనతో నిండిపోయెను. ఎవరులేకపోయినను ఎక్కువమందిజనులు ఎక్కిదిగునట్లు మేడమెట్లమీద చప్పుడయ్యెను.

పుష్పచయము

శాస్త్రపరిశోధనలన్నియు వినాశనమునకేనా ?

పాశ్చాత్యులు యుద్ధసమయములలో విషవాయువులను 1915 వ సంవత్సరమునుండి ఉపయోగించుచున్నారు. అప్పటినుండియు శాస్త్రజ్ఞులు అనేక పరిశోధనలజేసి యుద్ధసామగ్రి సులభమార్గముల తయారు చేయుచు పలువిధములగు మార్పులను గావించుచున్నారు. 1919 వ సంవత్సరములో క్రొత్తపద్ధతిని కనిపెట్టిరి. ఒకనిమిషములో చుట్టును అనేక మైళ్లవరకు ఆర్సెనిక్ విషవాయువు వ్యాపింపజేయు యంత్రములను తయారు చేసిరి. ఈ వాయువు పీల్చగనే మత్తుగలుగజేసి యుద్ధమునకు నిరుపయోగముగ జేయును గాని అపాయమేమియు లేదు. ఈవిషయములో శాస్త్రజ్ఞులు కొంత కరుణజూపినట్లు స్పష్టమగుచున్నది. ఈమధ్యనే రాయల్ వార్విక్ షైరు రెజిమెంటువారు భయంకరమైన క్రొత్త ఎలెక్ట్రిక్ మెషిన్‌గన్ తయారుచేసిరి. అది ఒకనిమిషములో కొన్ని మైళ్లు చుట్టును. 1500 సార్లు కాల్చగలదు. కాని దానిని తయారుచేయుటకు చాలధనము వ్యయపరచవలసియున్నది.

బ్లాక్ మోరు అను నొక పరిశోధకుడు మరియొక క్రొత్తవాయువును కనిపెట్టెను. ఆవాయువు మనుష్యుని చెవిలోనికి ప్రవేశింపగనే వానికి ఏమియు వినపడదు. సరిగదా అవయవములన్నియును వాని స్వాధీనమునుండి తప్పిపోవును.

ఒక ఫ్రెంచి పరిశోధకుడు గంటకు 20,000 ఘనపు మీటర్ల విషవాయివు తయారుచేయగల యంత్రమును కనిపెట్టెను. ఇంకను పరిశోధకులు అనేకవిధములగు ఆయుధములను కనుగొనుచున్నారు. గాని వాటి అన్నిటికిని విరుగుడు తెలిసినగాని యుద్ధములలో ప్రయోగించరు. ఈ విషయములోకూడ శాస్త్రజ్ఞులు పలు విధముల ప్రయత్నించుచున్నారు.

రానురాను పరిశోధకులు విషప్రయోగముకంటె సులభమగు కిరణప్రయోగమును కనిపెట్టిరి. మాథ్యూసు అను శాస్త్రజ్ఞుడు ఒక ప్రదర్శనములో కిరణప్రయోగముచేత 60 గజములదూరములోనున్న ఎలుకలను, కుక్కలను, పిల్లులను చంపెను. ఆకిరణములు వాటి శరీరములోనికిపోయి వాటిరక్తమును నీరుగా మార్చునట.

డాక్టరు నికోలా టెస్లా అను శాస్త్రజ్ఞుడు కొన్నికిరణములను కట్టెను. ఆ కిరణప్రయోగమున 200 మైళ్లదూరముననున్న ప్రతిప్రాణియును నశించిపోవును. అట్టి కిరణప్రయోగముచే కోట్లకొలది జనులను నిమిషములో చంపవచ్చును.

*　　　*　　　*　　　*

ఆత్మహత్యలలో గల రహస్యము బట్టబయలౌతుంది:—

కొంతమంది ఉన్నట్టుండి యెందు కాత్మహత్య చేసికొనుటకు ప్రయత్నించెదరు ?

ఈ సమస్యాపరిష్కారణమునకే ఇప్పుడు అమెరికాయందు కొంతమంది సుప్రసిద్ధ డాక్టర్లు పరిశోధనలు సలుపుచున్నారు. ఇకమీదట మానసచికిత్సావైద్యశాలలన్నిటిలో జరుగబోవు ఆత్మహత్యలు శ్రద్ధగా ప్రసిద్ధులగు మానసిక తత్త్వవేత్తలచే విచారింపబడును.

నా రిదివఱకే ప్రపంచమంతటిలో వివాహితులకంటె బ్రహ్మచారులే యెక్కువగ ఆత్మహత్యలకు లోనగునట్లు తెలిసికొన్నారు. కాని స్పెయినులోమాత్రము దానికి వ్యతిరేకముగా జరుగుచున్నది. అనాగరిక జాతులలోకంటె నాగరికతజెంది, విజ్ఞానులైన ప్రజలందే ఆత్మహత్య లెక్కువ జరుగుచున్నవి. నాగరికజాతులందును కష్టజీవితములను గడుపువారిలో నివి తక్కువ. అమెరికాయందు విశాలమైన స్థలములలో భవనముల నివసించువారియందుకంటె ఆత్మహత్యలు బీదలందును, అనారోగ్యమగు నిరుకుచోటులందు వసించువారియందును తక్కువయని కనుగొనబడినది.

ఈ యుద్దేశములు జూనుమాసమందే యెక్కువయగునట. అందు ముఖ్యముగా మంగళవారము ఉదయము 11 గంటలపుడు ఈ యభిప్రాయము లెక్కుడుగ నుండుననియు అసమయము విపగడియయనియు చెప్పుచున్నారు.

ఈ హత్యలకుపాల్పడు దురదృష్టవంతులు ఎత్తైన మేడలమీదనుండి క్రిందికురుకుటయు, మోటారునుండి విడువబడిన గాలిని పీల్చుటయు ఉపకరణములుగా నుపయోగించుకొనుచున్నారు. ఇదంతయు జూచినచో, నాగరికతాభివృద్ధియు, ధనమును మనోశాంతిని దూరముగావించి మనుజుని జీవితమును దుర్భరముచేసి వారినట్టి దుర్మరణములపాలు గావించుచున్నదనియు దేలుటలేదా ?

* * * *

ఇంగ్లీషువారిలో 119 మందికి ఒకడువంతున పిచ్చివాళ్లు:—

గత పదియేండ్లలోనూ నూటికి 30 చొప్పున అభివృద్ధిపొందింది పిచ్చితనం. ఈ లెక్కను చూస్తే క్రీ.శ. 2136 నాటికి అంతా పిచ్చివాళ్లు అయిపోతారు.

ప్రస్తుతం ప్రతివాళ్లూ అప్పుడప్పుడు మాత్రమే పిచ్చివాళ్లు అవుతుంటారు. కాలిబంతి ఆటగాణ్ణి చూచి నీవు ఘోరంగా నవ్వితే, పిచ్చివాళ్ల వైద్యాలయంలోవున్న ఏపిచ్చివానికన్నా ఎక్కువ పిచ్చివాడవుగా మారిపోతావు ఆక్షణం. ఆపిచ్చివాడికీ నీకూవున్న భేదం ఎక్కడంటే నీపిచ్చితనం సమయానికి పరిపోయినట్టుగా వుంటుంది. అంతే.

మనస్సు సక్రమంగా లేక బాధపడుతూన్న వాళ్లు 150,000 కన్న ఎక్కువగావున్నారు. మనస్సులో లోపములుండి బాధపడుతూన్నవాళ్లు 90,000 మందివున్నారు. మనస్సు సక్రమంలో లేకపోవుట అనగా ఏదోయొక వ్యాధితో బాధపడుట. మనస్సులో లోపం అంటే మెదడులోలోపం అన్నమాట.

ఇంగ్లాండులోనూ, వేల్సులోనూ, మొత్తం 100 000 మందివరకూ చికిత్సపొందవలసినవారు గలరు. కాని పొందడంలేదు.

పురుషులకంటే స్త్రీలే ఎక్కువ పిచ్చివారు అవుతూవుంటారు. గతవత్సరంలో నలుగురు పురుషుల, ఐదుగురు స్త్రీలుచొప్పున పిచ్చివారుండేవారు.

కాని మధ్యతరగతివారిలో నలుగురుస్త్రీలు, ఐదుగురు పురుషులుచొప్పున పిచ్చివారుంటారు. దీనికి కారణం బాధ్యతఅంతా పురుషులమీదే వుండడం. ఉద్యోగం, పరిస్థితులు గ్రహించుకోలేనిభార్య, ఇవి పురుషులను సులభంగా పిచ్చివాళ్లని చేస్తాయి.

* * * *

అద్భుతమైన బ్రిటిషు విమానము 'కేనొపస్':—

"కేనొపస్" అను బ్రిటిషు విమానము ఆఫ్రికా, యూరపుల మధ్య ప్రయాణము సాగించుటకు సిద్ధముగా నున్నది. ఇంత పెద్దవిమానము, ఇంత వేగముగల విమానము ఇంతవరకు ఎచ్చటను, ఎవరును నిర్మించి యుండలేదు.

దీనిలో చక్కగా పచారీచేయుటకు తగినంత ప్రదేశముగలదు. సిగరెట్లు కాల్చుకొనుటకు, చదువుకొనుటకు వంటచేసికొనుటకు, ఇంకను వివిధ కార్యములకు ప్రత్యేక భాగములుండును.

పగటిపూట పరదాగాతిరుగుటకు ఇష్టములేనివారికి చక్కనిపడక కుర్చీలుండును. రాత్రులు ఆకుర్చీలన్నియు శయ్యలుగామారిపోవును. అమెరికాలోని దూరప్రయాణపు రైలుబండ్లలోవలె శయ్యలు ఒకదానిపై నొకటి అమరి సౌఖ్యముగానుండును.

ఈ విమానములో దగ్గరప్రయాణమునకు అయినచో 24 గురు ప్రయాణము చేయవచ్చును. దూరపు ప్రయాణమైనచో 16 గురకు అనుకూలముగ నుండును. తక్కినస్థలమును పడకలు ఆక్రమించుకొనును.

విమానములో రెండుభాగములు గలవు. క్రిందిభాగములో ప్రయాణీకులుందురు. తోకదగ్గరగదిలో మెయిలు (టపా) ఉండును.

పైభాగములో విమానోద్యోగులుందురు. ముక్కుదగ్గర బ్రిడ్జియుండును. దానిముందు అద్దముకిటికీ ఉండును. ఇక్కడనుండి యంత్రమును నడుపుదురు. ఆబ్రిడ్జికి వెనుకప్రక్క రేడియోగది ఉన్నది.

ఈగదికి వెనుకనే పర్సరు, షిప్పుక్లర్కులు ఉందురు. వీరు రాత్రులందు టపాను జాగ్రత్తగా చూచుచుందురు.

ఆఫీసుకు ప్రక్కనే ఉద్యోగులు నిద్రించుగదులున్నవి. వీరు మొత్తము ఏగురు ఉందురు.

క్రింది భాగములో పొగత్రాగు స్థలమునకును, మొదటిగదికిని మధ్య విమానపుచట్రము ఉండును.

"కేనొపస్" ఒక ఏకచక్రవిమానము. చక్కగా అమర్చిన పరికరములతో నుండును. ముందుకు త్రోయు యంత్రములగతిని మార్చుచుండవచ్చును. గాలిని నిలువచేసికొను పెద్దపెట్టెలు గలవు. రెండుపక్షముల మీదను రెండేసివంతున, నాలుగు 740 హెచ్.పి శక్తిగల యంత్రములను అమర్చిరి. ఈ నాలుగు యంత్రములును మొత్తము గంటకు 200 మైళ్ల వేగమును కలిగించును. కాబినుమీద ఇవి జాగ్రత్తగా అమర్చుటవలన విమానము ఎగురుచున్నపుడు చప్పుడేమియు వినిపించదు.

*　　*　　*　　*

భార్యవస్తువులను బలాత్కారముగ తీసుకొనిఅమ్ముకొనుటకు భర్తకుఅధికారం ఉందా?

అధికారం ఉన్నా లేకపోయినా — బలాత్కారంగా తీసుకవెళ్లి అమ్ముకోటంమాత్రం నిత్యము జరుగుతునేఉన్నది. హక్కుఎవరిది అన్నవిషయమై ఇంతవరకూ నిర్ణయంకాలేదు. ధన్‌బాద్ మేజస్ట్రీటుగారు ఈ సమస్యను ఇట్లే పరిష్కారంచేశారు. భార్యసొమ్ములపై భర్తకు అధికారంలేదు. అవిపూర్తిగా వారికే చెందియుండును. పదిసంవత్సరములక్రితము గాడాయ్, హేమబాలలకు వివాహంజరిగింది. ఇద్దరు కుమార్తెలు కలిగారు. ఇద్దరూ చనిపోయారు. భర్త గాడాయ్ భార్యను పుట్టింటికి పంపివేయటానికి ప్రబల ప్రయత్నములుచేశాడు. ఎన్నోవిధాల హింసించాడు. చివరకు ఎలాగైతేనేమి బయటకు తరిమివేశాడు.

పంపివేసేటప్పుడు ఆమెవంటిమీదనున్న 900 రూపాయిలు ఖరీదుగల ఆభరణాలను వల్చివేసుకున్నాడు. ఈ సొమ్మును వివాహమపుడు తండ్రి ఆమెకు చదివించాడు. వస్తువులను ఊడబెరకటంలో ఆమె దూమకూడా భర్తకు తోడ్పడినాడు.

రాజీగా పరిష్కారంచేసుకోటానికి తండ్రీ కూతురూ చాల ప్రయత్నంచేశారు. కాని లాభంలేక పోయింది. అప్పుడు కోర్టులో ఫిర్యాదుచేశారు. మేజస్ట్రీటు యస్. దత్తాగారు విచారణలు జరిపి తరువాత కేసును తయారుచేసిరి.

తను రెండవపెండ్లిచేసుకోటం ఆమెకు ఇష్టంలేనందున హేమబాల ఇలా కేసు పెట్టిందని వాదసందర్భము మేజస్ట్రీటు సాక్ష్యమును బాగా పరిశీలించి ఈ క్రింది తీర్పును చెప్పిరి.

ఆ సొమ్ములను వివాహమప్పుడు ఇచ్చారు. అది స్త్రీధనం. హిందూధర్మశాస్త్రప్రకారం ఆసొమ్ముపై మరెవ్వరికినీ హక్కులేదు భర్తవదలివేసిన తరువాత ఆమెకు జీవనాధారము ఇంకేమియూలేదు.

*　　　*　　　*　　　*

3000 మైళ్లు ఇంట్లోనడక:—

ప్రతిరోజూ ఆపనిమీదా యీపనిమీదా ప్రతివాండ్లూ ఎంతదూరము నడుస్తారోనని పెద్దలు ఒక లెక్క తయారుచేసినారు. లండనులోనూ న్యూయార్కుపట్టణములోనూ యింట్లోస్త్రీ ఆపనికీ యీపనికీ సంవత్సరముకు మూడువేలమైళ్లు నడుస్తుందని అంచనావేసినారు. వాళ్లూ వీళ్లూ వచ్చినప్పుడు ఇంట్లోనుంచి తలుపుదగ్గరకు రావడానికే రోజుకు ఒకమైలుచొప్పున నడవడము అవుతుంది.

ఇంకా మరీ ఆశ్చర్యము ఏమంటే బజారుకు కొనుక్కోడాని ఆడవాళ్లువెళ్లితే అషాపుదగ్గరకూ యీషాపుదగ్గరకూ నడవడానికి రోజుకు దామాషాను 8 మైళ్లు పడుతుంది.

మామూలుగా ఒకరైతు పొలముదున్నేటప్పుడు రోజుకు యిరవైఅయిదున్నరమైళ్లు నడుస్తాడట. గోల్ఫుఆటలో మామూలుగా 18 రంధ్రములదగ్గరకు వెళ్లడానికి రెండువిదిన్నరమైళ్లు పడుతుందట నాట్యము చేసేటప్పుడు నట్టువరాలు ఒకమైలుదూరం నడుస్తుందట.

ప్రతిరోజూ బీటుపోలీసు 14 మైళ్లు నడుస్తాడు. పోస్టుజవాన్ రోజుకు సామాన్యముగా యిరవై రెండు మైళ్లు నడుస్తాడు.

లండనునగరములో మనరాజుగారి బక్కింగ్‌హాము రాచనగరులో కాపలావారు రోజుకుయిరవై ఆరు మైళ్లు నడుస్తారట.

*　　　*　　　*　　　*

వంటపొయ్యి తగాదా:—

యుగోస్లావియా విలికేకిండా గ్రామంలో యిద్దరు స్త్రీలకు వంటపొయ్యివద్దతగాయిదా వచ్చినందున ఒకస్త్రీ రెండవ ఆమె కుటుంబానికి విషముపెట్టింది.

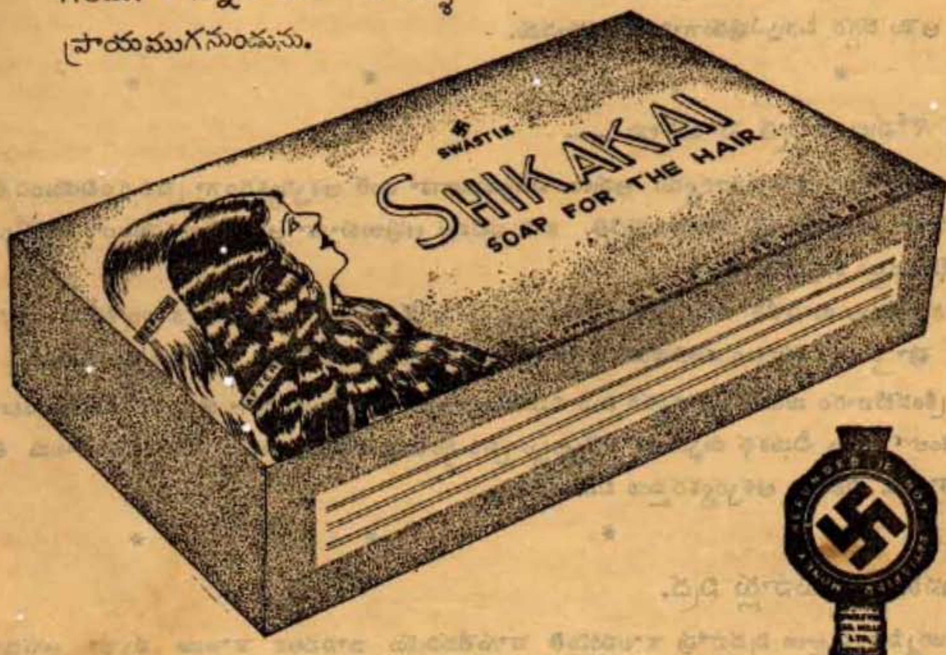
ఇద్దరుస్త్రీలు ఒకేయింట నివసిస్తూవున్నారు. ఆయింటికి ఒకటే వంటయిల్లు అందులో వొకటేపొయ్యి. ఆరెండుకుటుంబములవంటను ఆపొయ్యిమీదనే చేయాలి పొయ్యిని ఎవరుముందు వినియోగించడము అనే విషయమువద్ద నిత్యమూ తగాయిదా వస్తూవుండేది.

ఆయినువురిలో ఒకతెకు పానాకు చివరకు పట్టరానంతకోపమువచ్చింది. అందువల్ల రెండవస్త్రీ డేకాంకా వంటపూర్తిచేసి ఫులును ఆప్రక్కపెట్టి వెళ్లడము చూచి పానా అందులో ఎలుకవిషముతీసి కలిపివేసింది.

తలవెంట్రుకలను నిడుపుగా, మృదువుగా సుందరముగా నుంచుకొనుట కీ సులపద్ధతి నవలంబింపుము.

విడువక స్వస్తిక శీకాయ సబ్బు వాడుచున్నచో నీకుకూడ దీర్ఘములై సుందరములైన కురులుండగలవు. ఈసబ్బు తలవెంట్రుకల శుభ్రపరచుటలో నద్వితీయమైనది; కొప్పు దీర్ఘముగ పెరుగజేయును; నైగనిగ్యము కూర్చును; చుండు మాన్పును. కుంతలాభివృద్ధికి పేరుగాంచిన శీకాయ మొదలగు దినుసులతో శీకాయ సబ్బు తయారుచేయబడినది.

ఇది ఒక బిళ్లగాగాని, మూడు బిళ్లలుగల పెట్టెలుగాగాని దొరుకును. ఒక్కటి యుపయోగించిననే దాని సుగుణము మీకు తెలియగలదు. దీనికి మంచివాసన గలదు. స్నానాదుల కాదర్శ ప్రాయముగనుండును.

ది స్వస్తిక్ ఆయిల్ మిల్స్ లిమిటెడ్

వడాలా బొంబాయి

డోలాంకా, భర్త, ఆమెపిల్లలు తరువాత ఆపులును పోసుకొని భోజనముచేశారు. ఆపులును తిన్న అంతా నురుగలు క్రక్కుకొంటూ నేలపడిపోయి అదోకలాగు యేడ్వమొదలు పెట్టారు.

యిరుగుపొరుగువా రాధ్వని వినివచ్చి వైద్యుని పిలిపించారు. వైద్యుడు విషాన్ని క్రక్కించాడు. ప్రయోగింపబడినది విషమని తెలిసతరువాత పోలీసులు పావాను ఎరెస్టుచేశారు. అప్పటికికూడా ఆమెకసి తీర లేదు. డోలాంకా యింకముందు పొయ్యి వుపయోగించదు. అదివొక పాతంగావుంటుంది అంది.

* * * *

అత్తగారితో పేచీలులేకుండా వుండాలంటే?

కోడలు ఈ క్రిందివిధంగా నడచుకోలంటువ్నా రొకరు.

ఆమె పూర్వపద్ధతులను ఆక్షేపించకూడదు.

ఆమె గృహనిర్వహణపద్ధతులను సంస్కరింప పూనుకోనకూడదు.

ఆమె కుమారునితో మెలగేపద్ధతిని తప్పుపట్టకూడదు.

ఆమె చెప్పింది చేయడానికి గుణ్ణుమనకూడదు.

ఆమె నిజంగాగాని, లేక ఊహించుకొనిగాని బాధపడుతుంటే చిన్నబుచ్చకూడదు.

ఆమెకున్న వాడుకలను వెక్కిరించకూడదు.

ఆమె దగ్గర ఓర్పుఎవుడుగాని విడువకూడదు.

* * * *

బర్మా గోవుల విచిత్ర వాడుకలు :—

రంగూన్‌లో ఇంతకుపూర్వము ఆవులు ఎప్పుడుకూడా ఇంత ఆశ్చర్యకరంగా ప్రవర్తించియుండలేదు. వాటి సాధారణపుమేత గడ్డి, త్రాగేది నుడితి. కాని ఇటీవల ఆవులుకూడా ఆహారపదార్థములలో పరిశోధనలు ప్రారంభించినట్టు కన్పడుతూఉంది.

గడ్డితినటం మానివేసి కాగితములను తింటున్నవి రంగూన్‌ఆవులు. ఇది చాలాకాలంక్రితమే ప్రారంభమైంది. పూర్తిగా గడ్డితినటం మానివేయకపోయినా కాగితాలమాత్రము తినటం సామాన్యమైపోయింది.

క్రిందటివారం మరింత ఆశ్చర్యకరమైన విషయంజరిగింది. భూమిగుండ్రంగా ఉన్నదని నిరూపించటానికి చిన్నతనంలో చెప్పే చీమకథ స్ఫురణకు వచ్చేటట్లు ప్రవర్తించినవి కొన్నిఆవులు. తామిచ్చినపాలను తిరిగి అవే త్రాగినవి. నిజంగా ఆశ్చర్యకరమైన విషయం!

* * * *

దినమునకు మూడుసార్లు నిద్ర.

జర్మనీశాస్త్రజ్ఞులు నిద్రపోవు కాలపరిమితి బాగులేదనియు దానివలన కాలము వృథా అగుచున్నదనియు, అనారోగ్యమునకు కారణ మగుచున్నదనియు క్రొత్తమార్పు జేయదలంచిరి. దినమును మూడుభాగములుచేసి ప్రతిభాగములోను 2 గంటలచొప్పున నిద్రపోయి మిగిలినభాగములు ఇతరపనుల కుపయోగించిన యెడల నిద్ర గాఢముగ నుండుననియు ప్రజ లారోగ్యవంతు లగుదురనియు చెప్పుచున్నారు.

గ్రంథ పరిచయము

నెహ్రూ చరిత్రము

భారతదేశమందు గాంధీమహాత్ముని తరువాత అంతటి పేరొందిన మహాత్ముని అహింసాసిద్ధాంతముల నన్నింటిని చక్కగ నవగాహమొనరించుకొని వానితో తన స్వతంత్రాభిప్రాయముల చేర్చి భారతదేశవిముక్తికి పాటుబడుచుండు మహావ్యక్తి జవహరిలాల్ నెహ్రూ. వీరిసాహసము, ధైర్యము, త్యాగాది ఉన్నతగుణములు భారతీయులెల్లరు నెఱుగనివి గావు. అందుచే వీరిజీవితి మాదర్శప్రాయముగా ప్రతి భారతీయుడును జదువవలసియుండును. ఆ పదుపాయము ఆంధ్రలోకమునకు గల్గించి జవహరిలాల్ గారి జీవితచరిత్రము క్లుప్తముగ రచించి దానియందే వారి తండ్రిగారిజీవితమును పొందుపరచినందులకు శ్రీయుత కొమండూరు శఠకోపాచార్యులగారి కాంధ్రులు కృతజ్ఞులైయున్నారు. ఈచరిత్ర మాబాలగోపాలము చదివి ఆదర్శప్రాయులైన దేశభక్తులగుదురుగాక. వెల 8 అ. ప్రతులు గ్రంథకర్తగారివద్ద కాకినాడలో దొరుకును.

ఉద్యానకృషి.

ఇది వ్యవసాయ విషయములను గురించి తెలుపు చిన్నపుస్తకము. 4,5,6 పారముల విద్యార్థులకును, హాయ్యరుగ్రేడు ట్రయినింగువిద్యార్థులకు మిక్కిలి ఉపయోగపడును. ప్రతివిషయములోను ముఖ్యాంశములను సులభముగా బోధపడునట్లు మన దేశపద్ధతుల ననుసరించి వ్రాయబడినది. ముఖ్యపదములకు ఇంగ్లీషు మాటలుకూడ గలవు. ప్రతివారును ఈపుస్తకము చదివి వారిఇండ్లనుచేరియున్న తోటలనుకూడ వృద్ధిచేసుకొనుట కుపకరించును. వెల 8 అణాలు. గ్రంథకర్త—పెమ్మేటి వెంకటేశ్వరరావు, హార్టికల్చరల్ ఇనస్ట్రిక్టరు, మిషన్ హైస్కూలు, భీమవరం.

పుస్తక స్వీకారము

గోమాతృరక్షణము

గ్రంథకర్త

కర్ణవీర నాగేశ్వరరావు,

సాహిత్యోద్యానము, చీరాల.

రాఘవశతకము

వేదనభట్ల వెంకన్నప్రణీతము.

పబ్లిషర్, Mrs. తాత కృష్ణమూర్తి, భద్రాచలం.

పద్య హిందూదేశ చరిత్ర

సి. ప్రశ్నోత్తరములు25 పద్యములు

గ్రంథకర్త

దేవరకొండ అమ్మన్న శాస్త్రి,

ఇన్నీసుపేట, రాజమండ్రి.

20 పేజీలు. వెల 0-1-0.

శ్రీ వివేకానందస్వామివారి యతిగీతము

గ్రంథకర్త

కూచి నరసింహముగారు, పిఠాపురము.

వెల 0-1-0.

పత్రికాపరిచయము

ప్రాక్పశ్చిమ వైద్య సమ్మేళన పత్రిక.

డాక్టరు ఎ. సుబ్బారావు L. M. P. గారి సంపాదకత్వమున ఎలమంచిలినుండి వెలువడు మాసపత్రిక. ఈసంచిక దసరాసంచికయైనను ఇందు పసిపిల్లలు—పాలు ఒక వ్యాసము మాత్రేమున్నది. ఇందు మాతృస్తన్యముయొక్క ప్రాముఖ్యము, శిశువులకు పాలిచ్చువిషయములో గమనింపవలసిన విధులు, పోతపాలునందలి కీడు వివరముగా వ్రాయబడియున్నది. ఇది వైద్యులకును వైద్యేతరులగు స్త్రీ పురుష బాలబాలికలకును ఉపయోగపడునన్న సంపాదకులతో నేకీభవింపము గాని, తల్లులకిది యుపయుక్తమని తలంతుము. ఈసంచిక వెల మాత్రము 2 అ. సంవత్సరచందా రు 3.

వైద్యప్రదీపిక (సంవత్సరాదిసంచిక)

గుంటూరునుండి శ్రీ ప్రొ. డి. రంగాచార్యులవారి యాధిపత్యమున వెలువడు వైద్యప్రదీపిక సంవత్సరాది సంచిక మాకందినది. ఇందు పెక్కువిషయములపై చక్కనివ్యాసములు గలవు. పూర్వకాలమున కవులకు కవిత్వముచేయుట కితరవిషయములు లేక పోవుటచేతనో, లేక రచయితలందరు అన్నివిషయములను పద్యకావ్యములందే వ్రాయవలయునను వేలంవెఱ్ఱికిందనో వైద్యవిషయములను పద్యకావ్యములలో రచించియుండవచ్చును. కాని నేడైన ఆ భ్రమనువీడి భిషగ్వరులు వైద్యవిషయములను సుబోధకమగు శైలియందు వచనములో వ్రాసిన మంచిదని దలంచెదము. ఇందు పెక్కుమంది భిషగ్వరుల చిత్రపటములును, వానివివరములను చేర్చుట ముదావహము.

వీణ

తెలప్రోలునుండి శ్రీయుత పాటిబండ మాధవశర్మ గారి సంపాదకత్వమున వెలువడుమాసపత్రిక. పత్రికకు సంబంధించిన వివరములు సంచికయందు లేవు. ఆవివరములు పూర్తిగా ప్రకటించిన చదువరుల కనుకూలముగ నుండుననుకొందుము.

ఈపత్రిక వ్యావహారికాంధ్రము పెక్కువగా యాదరించుచు ట్లగపడుచున్నది. వ్యాసములు వివిధ విషయములకు సంబంధించియున్నవి. ఆంధ్రపాఠకలోకమునకు చిరపరిచితులగు శివశంకరశాస్త్రి ప్రభృతుల రచనలు గలవు. క్రమక్రమమున వీణ హృదయానందకరముగ మంజులధ్వనిని ప్రమోగించు యని యాశింతుము. రాయల్ 1/8 సైజు. సాలు చందా రు 3—0—0 విడిప్రతి 0—4—0 అణాలు.

మాతృభారతి

హైదరాబాదు(దక్కను)బాలికోన్నతపాఠశాల ఆంధ్రవిద్యార్థినీగణముచే శ్రీ బిరుదు వెంకటశేషయ్యగారి సంపాదకత్వమున వెలువడుచున్నది. ఇందు బాలవలును విద్యార్థినులే వ్యాసముల రచించిరి. పారస్యతాభిలాష వీరివ్యాసములం దమితముగ గానవగును. ఈ విద్యార్థినులందరు మాతృభారతి సాక్షాత్కారము బొందుదురుగాక.

Progress

భీమా, బ్యాంకులు, వ్యాపారము రైల్వేవిషయముల చర్చించు మాసపత్రిక. పైవిషయములు ఆంగ్ల, ఆంధ్ర, తమిళభాషలం దీ పత్రికలో ప్రచురింపబడును. సాలుచందా రు 3-0-0 విడిప్రతి 4 అణాలు. సంపాదకులు శ్రీయుత టి. ఎస్. సుబ్రహ్మణ్యంగారు, 10, ముత్యాలుచెట్టివీధి, పరశువాకం, మదరాసు.

శ్రీమతి శకుంతలాదేవిగారు.

మీరట్ సార్ధన స్త్రీవిభాగమునకు స్వతంత్ర అభ్యర్థినిగా సంయుక్త పరగణాల శాసనసభకు నిలుచుచున్న మహిళామణి. ఈమె కన్యా గురుకులోన్నత పాఠశాల ప్రథమోపాధ్యాయిని.

మిస్. టి. కె. రాజమ్.

పుదుక్కోట రాణి బాలికోన్నత పాఠశాల ప్రథమోపాధ్యాయిని. పుదుక్కోట లెజిస్లేటివ్ కవున్సిల్ సభ్యురాలుగా నియమింపబడినది.

శ్రీమతి ఎం. కమలమ్మగారు,
బి. ఎస్. సి. (ఆనర్సు)

బెంగుళూరు సెంట్రలుకళాశాలయందు బి.ఎస్‌సి. ఆనర్సునందు ప్రథమతరగతిలో ప్రథమురాలుగా యీ సంవత్సరము పరీక్షణ్ణై బంగారు పతకమును బడసినది.

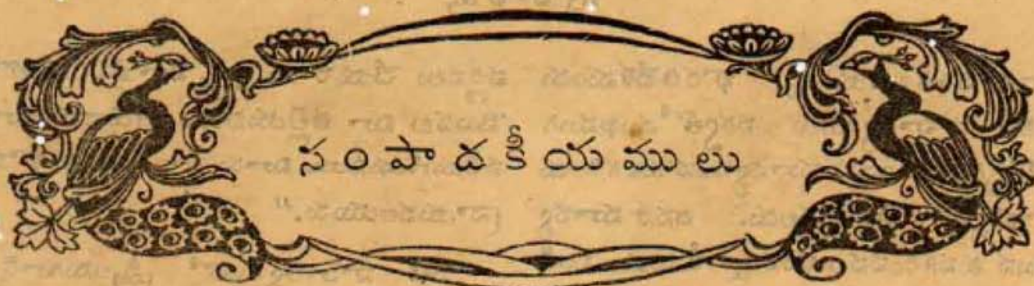
మిస్. ఎల్. భాగీరథీబాయి పిల్లెగారు.
ఎల్. ఎల్. సి. సభ భారతీయశాఖను
ప్రతినిధురాలుగా వెళ్లివచ్చిరి.

మిసర్స్. జె. బోలెండ్.
టెన్నిస్ ఆటయందు ప్రవీణులైన స్త్రీలలో
ప్రథమురాలు.

శ్రీమతి సేతూబాయిగారు బి. ఎ.
మైసూరు విశ్వవిద్యాలయమున ఈ
సంవత్సరము బి. ఎ. యందు ప్రథమ
శ్రేణిలో ను తీర్ణరాయి రెండు బంగారు
పతకములను, నాలుగు వివిధ బహు
మతులను బడసినది.

పోటీవ్యాసములు — బహుమతులు

1935 వ సంవత్సర దసరాసంచిక యందు "స్త్రీ పురుష సమానత్వమావశ్యకమా, ఎందేని యనర్థదాయకమా?" అను విషయముపై ఉత్తమ వ్యాసమును వ్రాసిన సోదరీమణికి బంగారుపతకము బహుమతిగ నివ్వబడునని ప్రకటించితిమి. తదుపరి మాకు చేరిన వ్యాసములలో నుత్తమములని యెంచిన శ్రీమతులు మైదవోలు పద్మావతి వేదులమీనాక్షిగారల వ్యాసములు గతసంచికలో ప్రకటించితిమి. మేము మొదట ఒకవ్యాసమునకే బహుమతి యివ్వదలంచుకొన్నను ప్రకటింపబడిన రెండును కొంచెమెచ్చు తక్కువగ సమాన విలువగలిగియుండుట చేతను, ఇట్టి ప్రోత్సాహమికమీదట పెక్కుమందిని పోటీయందు పాల్గొనజేయ నక్కర గల్గించుననియు నుద్దేశ్యముతో ద్వితీయ వ్యాసమును రచించిన శ్రీమతి వేదుల మీనాక్షీదేవిగారికి కూడ నొక బంగారు పతకమునే యివ్వదలంచితిమి. ఈ బహుమతులు ఏటేటజరుగు గృహలక్ష్మి కంకణ బహూకరణసమయమున నొసగబడును. ఇది డిశంబరుమాసము 27-వ తేది ఆదివారము నెల్లూరులో జరుగును.

ఈ సందర్భమున వ్యాసరచన విషయమై యొక సంగతి వ్రాయుట మంచిదని తలంతుము. ఆంధ్రనారీమణులలో చక్కని వ్యాసరచన చేయువారు లేరని చెప్ప సాహసింపజాలము. కాని వారికి ప్రోత్సాహమున్నను లేకున్ననుకూడ వ్యాసరచనకు పూనకున్నారని మాత్రము చెప్ప సాహసింపగలము. దానికిపై పోటీవ్యాసమొక నిదర్శనము. ఇట్టి సమయములందు కూడ రచయిత్రులు వ్యాసముల బంపకుండుటచే పేరు ప్రతిష్టలయెడకూడ సంతశ్రద్ధలేని వారనుకొనజెల్లునా? పోనీ ప్రోత్సాహములు లేవుడైన వ్రాయుచున్నారాయన్న నదియును లేదు. ఇట్లుండుట సోదరీమణులకొక గొప్పలోపమనుటకు క్షమింతురుగాక. ఇకమీదటనైన నట్టి కళంకమును తుదముట్ట నిర్మూలించి వ్యాసరచనకు దొడంగుదురని ప్రార్థించుచున్నాము.

* * *

సాహిత్యము — మహాత్ముని యుద్బోధ

విద్యావిషయమున నితరదేశములకంటె

చాల వెనుకబడియున్న భారతదేశమందు సకల సాహిత్యములు సర్వతోముఖముగ నభివృద్ధిజెంది జనసామాన్యమున కుపకరించు నావశ్యకత ఎంతేనిగలదు. జనసామాన్యమున కుపకరింపవలయునన్న కేవలము పండితుల కర్థమగు గ్రాంథికశైలియందు గాక సులభభాషయందు వ్యావహారిక భాషయందు పండితులందరు గ్రంథముల వ్రాయవలసియుండును. ఈ విషయమై మహాత్మాగాంధీగారు పంచ్రెండవ సాహితీమహాసభ కధ్యక్షతవహించినపు డిట్లు వచించిరి. "గ్రామములలో నివసించు నోరులేని అసంఖ్యాకులగు ప్రజలప్రతినిధినని నేదలంచుచున్నాను. గ్రామస్థులందరు సులభముగ నర్థముచేసికొనగల సులభశైలియందు గ్రంథముల వ్రాయవలయునని నేను పండితుల గోరుచున్నాను."

ఇందలి ప్రాముఖ్యమును గమనించియే ఆంధ్రదేశమున శ్రీయుత గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు వ్యావహారిక భాషాభిలాషను వృద్ధిగావించిరి. నేడు చాలమంది దాని నాదరించుచున్నారు. దానివలన జనసామాన్యము పెక్కు విషయముల సులభముగ నవగాహ మొనర్చుకొనుచున్నది. విద్యావంతులీ లాభమును గుర్తించి గ్రామస్థులకు గావలసిన సర్వవిషయముల నీ భాషయందు వారి కందింతురని కోరుచున్నాము.

ఈ సమయముననే మహాత్ములింకొక యమూల్యవిషయమును వ్యక్తము గావించిరి. "స్త్రీల విషయమై మీరు విపరీత వర్ణనలు చేయరాదు. స్త్రీ మీ జీవితములో మొదట మీ తల్లియనియు, తరువాత మీ సతీమణియనియు మీరు జ్ఞాపకముంచుకొని వ్రాయవలయును."

నేటి సాహిత్యములో స్త్రీలనుగూర్చి విపరీతపు వ్రాతలువ్రాయు వారందరికి యిది ప్రబోధముగ నుండగలదు. మహాత్ములనినది సర్వదా తన దృష్టియందిడుకొని వ్రాతకు గడంగినచో నిపుడన్ని భాషలందును వెలువడు విచిత్రాభిప్రాయములు సన్నగిల్లుట కవకాశముగలదు.

* * *

తిరువాన్కూరు హరిజనుల దేవాలయ ప్రవేశము

తిరువాన్కూరు మహారాజు తమ యిరువదైదవ జన్మదినమహోత్సవసందర్భమున చరిత్రయందు స్థిరముగ తన యశస్సు నిలచిపోవునట్టి మహత్కార్య మాచరించి అఖిలభారతీయుల యొక్కయు విదేశీయుల యొక్కయు మెప్పు బొందినందులకు మిగుల యానందించుచు, వారి నభినందించుచున్నాము. అఖిలభారతదేశమందువలెనే తిరువాన్కూరునందుచాలకాలమునుండియు దేవాలయములలోనికి హరిజనుల పోనిచ్చు విషయమై చర్చ సాగుచునేయుండెను. నేటి మహారాజు యీసమస్యను విశాలహృదయముతో పరికించి మతముపేరట హరిజనులకు గలుగుచుండెడి యన్యాయములను దొలగింప నిశ్చయించి తన యాధిపత్యమునగల

దేశమందలి దేవాలయములలో అస్పృశ్యులని పరిగణింపబడుచు నింతవఱకు దేవాలయములలోనికి రానివ్వనట్టి హిందువులైన వారినందరిని అగ్రవర్ణులవలెనే దేవాలయముల ప్రవేశించుట కెట్టి యాటంకముండ కూడదని ప్రకటింపజేసెను. ఇట్టి ఘనకార్యములచేయ ప్రోత్సహించిన దివానుగారు సర్.సి.పి. రామస్వామిఅయ్యరుగారు భారతీయుల హృదీయవీధి చిరకాలము వెలుగగలరు. పరమాత్మ నర్చించుట కందరు తగినవారేననియు, మతము పేరట హరిజనుల కట్టి యవకాశము లేకుండజేయుట మతముయొక్క గొప్పలక్షణము గాదనియు చిరుతవయస్సుననే గమనించి భారతదేశమందలి ప్రసిద్ధ స్వదేశసంస్థానాధీశులందు మొదట వారై యిట్టి యాదర్శప్రాయమగు కార్యమాచరించినందులకు పరమాత్ముడు వారికనేక జన్మదినమహోత్సవముల కవకాశమిచ్చి ప్రతిసమయమునందిట్టి యమూల్య కార్యముల జేయించుగాక. ఇతరసంస్థానాధీశులందరిది యాదర్శముగాగొని భారతదేశమునకు హిందూమతమునకు కళంకమై యున్న అస్పృశ్యతను సంపూర్ణముగ నిర్మూలించి దేశోద్ధారకులగుదురుగాక!

* * *

ఆంధ్రదేశము—తుపాను

అక్టోబరు యిరువదేడవ తేది యారంభించి యాంధ్రదేశమును — ముఖ్యముగ గుంటూరుమండలమును — భీభత్సపరచిన తుపాను ప్రాబల్యమునుగూర్చి యెవరును వర్ణింపజాలరు. గాలిచే వానచే వరదలచే పాడిపంటలు నశించి పల్లెలుపట్టణములు కూడ ధ్వంసమయి నివాసయోగ్యములుగాక యున్నవనియు ప్రజలు పంచభూతముల ప్రతాపమునకుతోడు ఆకలిమంట బాధింప మలమలమాడుచున్నారనియు క్లుప్తముగ జెప్పనగునేమో కాని తుపాను బీభత్సమునకు గురియైన ప్రదేశములను చూచిన యిట్టి వ్రాతలందా ప్రదేశమందలి ఘోరములలో శతాంశమైనను ప్రదర్శింపబడలేదని యెఱుగగలరు.

నిలువనీడలేక తినుటకన్నములేక నల్లాడుచుండు వారలస్థితి నొకమారు మానసమందు దలంచి చేతనైనంతసాయమును ధనమూలముననైన, ధాన్యమూలముననైన మరేమూలముననైన వారికొనర్చి తోడ్పడురని సోదరసోదరీమణులనెల్ల ప్రార్థించుచున్నాము. ధనవంతులు తమకు తోచినంత సాయముచేయదలంచుట కింతకంటె యమూల్యావకాశములు గలుగవు. ప్రభుత్వమువారు ధనసహాయము చేయుటయందేగాక, పంటలు పాడైనభూములకు సిస్తులు వసూలు చేయుటలో పాడైన యిండ్లు గట్టుకొను సామాను ఉచితముగా నిప్పించుటలో యెక్కువగా బాధితులగు తోడ్పడురని తలంచుచున్నాము.

* * *

గాంధీతనయుని మతముమార్పులు

ప్రపంచమందు నేడందరిచే మహాత్ముడనిపించుకొను గాంధీగారి జ్యేష్టపుత్రుడగు

హీరాలాలుగాంధివంటి వారినిబట్టియే 'పండితపుత్ర', 'సుపుత్రాకొంపబీకరా' వంటి సామెతలుబుట్టియుండును. మహాత్ముడు తన జ్యేష్ఠపుత్రుడు తనవంటివాడు గాక పోయెనని యెపుడు దుఃఖింపడు గాని సాధారణ మానవునకంటె అధమముగా నిరంతరము ప్రవర్తించుచుండెనని వ్యసనపడును. పెద్దయైన అనుభవము గల్గునని యనుటకూడ హీరాలాలునెడ వమ్మయ్యెను. అతడు పలువ్యసనములకు దాసుడై తుదకు లోకోన్నతులగు మాతాపితలను గూడ నిందించుచు తన చర్యలకు దోహదము గలుగునని మహమ్మదీయ మతమునగలసి భారతదేశమంతయు దిరుగుచు ఆమతమే సర్వోత్కృష్టమైనదని చాటుచు, త్రాగి తందనాలు ద్రొక్కుచు కొంతకాలము గడపెను. నాడే మహాత్ముడు అట్టివారిని మహమ్మదీయమతమున — ఏ మతముననైన-చేర్చుకొనుట ఆమతమునకే కళంకమని చెప్పియుండెను. ఇటీవల ఆ హీరాలాలు దుర్మార్గములు మితిమీరగా కన్నతల్లి హృదయము కడుతపించి ఆతని చర్యల ఖండించుచు నొక బహిరంగలేఖను ప్రకటించెను. కస్తూరిబాయిగారి సిగ్గుల హృదయమున చెలరేగిన చిచ్చుయొక్క ప్రభావమో లేక తనయాట లింక మహమ్మదీయులమధ్య సాగవని హీరాలాలు హృదయమున బయలుదేరిన భయమో అతని మరల హిందూమతము స్వీకరించునట్లు పురికొల్పినది. కాని అతడు మాత్రము తన పరివర్తనమునకు తనతల్లిగారి ప్రబోధమే కారణమని తెలిపినందులకు సంతసించుచున్నాము. ఏబది సంవత్సరములకు పైబడియు, పెక్కు వ్యసనములకు లోబడియు నున్నకుమారుడు తల్లి ప్రబోధము వలన బాగుపడుననుచో మానవాభివృద్ధికి సోదరీమణు లెంతగా తోడ్పడి బిడ్డ దిద్ది తీర్చగలరో యెఱుగగలరు. హీరాలాలుగారి పరివర్తనమువలన హిందూమహమ్మదీయ మతముల కెంతమాత్రము గౌరవ గలుగునని యెంచము. ఈ మహాత్ముని తనయుడు తలిదండ్రుల జూచియైన యుత్తమమార్గమున చరించి వారి కానందమును గూర్చునని తలంచుచున్నాము.

"సుకుమారీ, లలితాంగి, సుందరతన్వి!
చిన్నారిపొన్నారి చెలువలమిన్న,
తావుల వెదజల్లు ధన్యచరిత్ర,
సంతతామోద మొసంగుచు నెపుడు
సహజమాధుర్యంబు చవిజూపి రొయిరుల
తనియించు వనకన్యతగునోము పంట,
ఘనతరు ల్గాంచిన గారాబుపట్టి,
యనిమాత్రమే నిన్ను నాసక్తితోడ
దలయందు ధరియించి తనియఁగ బోను
సహజ సంపదలివి సర్వకాంతలకు
కృత్రిమంబులుగావు కుసుమకుమారి!
కాని నిన్గణియింప గలదు కారణము
మనుజుల దలదాల్ప మహితోగాని
వినములోననెగాని వసియింప వీవు."